

*This work is confined to the
Annals Regij. 1. Ricardus, 2. & 3. G. Vesey*

TRACTATUS
de Legibus & Consuetudini-
bus regni ANGLIÆ, tempore Regis
Henrici secundi composuit, Iusticia gu-
bernacula tenente illustri viro RANVLPHO
DE GLANVILLA iuris regni & antiqua-
rum consuetudinum eo tempore peritissimo. Et illas
solum Leges continet & consuetudines secundum
quas placitatur in Curia Regis, ad
Scaccarium, & coram Iusticiis
vbicunque fuerint.

Qui nunc imprimitur post 50. annos à pri-
ori & prima Impressione, quia in pluribus
concordat cum antiquo libro Legum Scotiæ
vocato Regiam Maiestatem precipue
in locis hoc signo notatis. ✱.

Cum diuersis manuscriptis nuper examinatis:

Cum duplici Indice; vno Alphabeticè in principio
Libri; Altero summorum Capitulorum in fine.

In ædibus Thomæ Wight.

1604.

Cum privilegio Regiæ Maiestatis.

THE ... OF ...

STATUTES

OF THE ...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

The Printer to the Reader.

THis Booke was first printed about fiftie yeares now since, by the procurement of Sir William Stamford Knight, a very learned Iudge of the Common place, and hath of many yeares not bene to be had in any shoppe, nor asked for, & little regarded by them which had it, till of late a Professor of the Lawes of this Realme, reading a booke, called Regiam Maiestatem, of the auncient Lawes of the Realms of Scotland, found this and that to agree much, & in many places word for word: And this to be vouched, and mentioned

*. iij.

often

... ..

STATUTE

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

The Printer to the Reader.

THis Booke was first printed about fiftie yeares now since, by the procurement of Sir William Stamford Knight, a very learned Iudge of the Common place, and hath of many yeares not beene to be had in any shoppe, nor asked for, & little regarded by them which had it, till of late a Professor of the Lawes of this Realme, reading a booke, called Regiam Maiestatem, of the auncient Lawes of the Realms of Scotland, found this and that to agree much, & in many places word for word: And this to be vouched, and mentioned
* . iij. often

To the Reader.

often in that, And therefore perswaded
me to print those bookes, to the end that
oth:rs might know how the same ancient
laws of both these realmes did then, and
yet doe agree in most points which have
not bin altered by statutes since in either
of these realmes. For the finding where-
of, he hath made severall Tables, but un-
derstanding that there is lately brought
hiiber, a larger and perfecter booke of
the said Regiā Maiestatem, & other
Scottish lawes forbeareth to deliver un-
to me his booke of Regiam Maiesta-
tem, And therefore I am to entreat you
to accept this my labor in good part un-
till I may get the booke last brought to
print: Which if I doe, it shall be so done,
as it shall not cause the buyer
hereof to buy this
again.

Tabula.

Tabula prima.

A.	Ageli. 6. ca. 17.
A Tourney Lib. 1.	li. 7. ca. 9.
ca. 12.	li. 13. ca. 2. 11. 13.
lib. 7. cap. 9.	15. 16. 38.
lib. 11. cap. 1. 3.	li. 14. ca. 1.
Amerciamēt li. 1. ca.	Abbe li. 6. cap. 17.
30. 31.	li. 9. cap. 1.
li. 9. ca. 10. 11.	li. 11. cap. 5.
li. 10. ca. 5. 12.	li. 13. cap. 5.
li. 13. ca. 10. 38.	Adoption li. 7. ca. 1.
li. 14. ca. 1.	Auow ie li. 7. ca. 3.
Affise lib. 1. 3. 1.	li. 12. ca. 14.
li. 2. ca. 6.	Ad nūth' li. 7. ca. 6.
li. 9. ca. 13.	Appeal li. 7. ca. 9.
li. 4. ca. 1.	li. 14. ca. 1. 3.
li. 10. ca. 9. 11. 18.	An iour & waft li. 7.
li. 13. ca. 1. 2. 7. 9. 15.	ca. 17.
38.	Ad terminum qui pre-
Aduowson li. 2. ca. 13.	terijt li. 10. ca. 9.
li. 6. cap. 17.	Admensuratio pasturę
li. 7. ca. 9.	li. 12. ca. 13.
Attaint li. 2. ca. 19.	Ayde Roy li. 12. ca. 20.
Ayde li. 3. ca. 1. 6.	li. 13. ca. 11.
li. 6. ca. 8.	Abridgement li. 12. c. 14.
Admeasurement li. 6.	Affise per default li. 13.
ca. 1. 17.	ca. 8.

*. iij.

Affise

affisa magna fol 17 a
 affisa consuetudo regni
 16. 2. ca. 13 cap. 2. 4. 7. 2

Tabula.

Affise noue disseifne
li. 13. ca. 8. 32. 33. 38.

Aff. de Mortdaunceſſe
li. 13. ca. 11. 12. 13.
14. 15. 16.

Aff. de Darr preſent-
ment li. 13. ca. 18.

B.

q Battaille li. 1. ca. 3.

li. 3. ca. 1.

li. 6. ca. 11.

li. 8. ca. 9.

li. 10. ca. 5.

li. 13. ca. 10.

li. 14. ca. 1.

Baſtard li. 6. ca. 17.

li. 7. ca. 1. 12. 15. 16.

Baſtardie li. 7. ca. 14.

li. 13. ca. 11.

Burgh english li. 7.

ca. 3. 9.

Baron & feme li. 7. ca. 5.

li. 9. ca. 1.

li. 11. ca. 3.

Burning li. 14. ca. 4.

Burgage li. 13. ca. 11.

Bailie li. 11. ca. 1.

Brieſe li. 12. ca. 24.

C.

q Corone li. 1. ca. 2.
31. 32

li. 7. ca. 17.

li. 10. ca. 13. 15. 16.

li. 13. ca. 11. 15.

li. 14. ca. 1. 2. 3. 6.

Challenge li. 1. ca. 9.

li. 2. ca. 12.

li. 13. ca. 7.

Countie li. 1. ca. 30.

li. 12. ca. 9. 23.

Courts li. 1. ca. 30.

li. 8. ca. 3. 9. 11.

li. 9. ca. 8. 11. 13.

li. 10. ca. 1. 8. 18.

li. 11. ca. 1.

li. 12. ca. 1. 6. 7. 8.

li. 12. ca. 35.

Coſtes li. ca. 32.

Count en droit patent

li. 2. ca. 3.

Coſinage li. 2. ca. 6.

li. 13. ca. 11.

Conſue.

Tabula.

Consuetudines & seruic' li. 2. ca. 8.
 li. 9. ca. 9.
 li. 12. ca. 9. 15.
Customes & seruices
 li. 9. ca. 1.
Count li. 4. ca. 6.
 li. 6. ca. 8.
 li. 12. ca. 14.
Court christie li. 4. c. 9.
 li. 7. ca. 7. 15. 18.
 li. 10. ca. 12.
 li. 12. ca. 15.
Cause de remou plee
 li. 6. ca. 8.
 li. 12. ca. 1. 7.
Chiefe mesuage li. 6.
 ca. 17.
**Contra formam col-
 lationis** li. 7. ca. 1.
Customs li. 7. ca. 3. 9.
 li. 9. ca. 8.
Court baron lib. 9.
 ca. 1. 11.
Citie lib. 9. ca. 11.
Contracts li. 10. ca.
 8. 14.
Condition li. 10. ca.
 8. 18.
Chiefe Iustice li. 12.
 ca. 25.
Conclusio li. 13. 12.
Counterplee dage
 li. 13. ca. 13.
Common li. 13. ca. 36.
Chattels li. 13. ca. 38.

D.
Droit li. 2. ca. 3. 6. 7.
 8. 10. 12. 15. 16. 17.
 19. 20.
 li. 8. ca. 9.
 li. 9. ca. 13.
 li. 12. ca. 1. 3. 5. 7. 14.
 li. 13. ca. 9. 10. 11. 30
Droit daduowson
 li. 1. ca. 3.
 li. 4. ca. 1.
Droit patent li. 1. ca.
 3. 7.
Droit dower li. 6. ca. 5.
Dower li. 1. ca. 3.
 li. 6. ca. 1. 2. 4. 6. 8.
 9. 11.

Tabula.

9.11.13.16.17.	riam suam li. 8. ca.
li. 9. ca. 3.	11.
li. 10. ca. 3.	D. sclaimer li. 10. ca. 8.
li. 12. ca. 20.	Detinue li. 10. ca. 13.
Debt li. 1. ca. 3.	li. 12. ca. 17.
li. 7. ca. 5. 9.	li. 13. ca. 38.
li. 10. ca. 1. 2. 4. 5. 6.	E.
8. 9. 12.	Essoyne li. 1. ca. 10. 11.
li. 12. ca. 20.	12. 14. 16. 18. 20. 22.
li. 13. ca. 15. 30.	23. 26. 27. 28. 29. 32
Damages li. 1. ca. 32.	lib. 1. ca. 1. 3. 12. 15.
Darreine presentment	16.
li. 4. ca. 1.	li. 3. ca. 4. 6.
li. 13. ca. 11. 20. 21.	li. 4. ca. 3.
Distresse li. 9. ca. 8.	li. 5. ca. 3.
li. 10. ca. 3.	li. 11. ca. 3. 5.
li. 11. ca. 4.	lib. 13. cap. 8. 11. 13.
Dos de dote li. 6. ca. 17	19. 38.
<i>De dote. 2de. lib. 12. cap. 20</i>	li. 14. ca. 1.
<i>lib. 6. fol. 37</i>	Election li. 2. ca. 3.
<i>38. 39. 40. 41</i>	Enfranchisement li. 5.
<i>42. 43. 44.</i>	ca. 5.
Deuise li. 7. ca. 1.	Entry li. 6. ca. 4.
li. 12. ca. 17. 20.	Enheritance ou pur-
Discēt li. 7. ca. 1.	chase. li. 7. ca. 1.
li. 10. ca. 14.	Escheat li. 7. ca. 1. 12.
Dominus remisit Cu-	16. 17.
	Execu-

De p. l. 19. fol. 91.

Tabula.

Executors	li. 7. ca. 4.	li. 12. ca. 3. 5.
Estouer	li. 8. ca. 3.	Frankalmoigne li. 12.
Enfant	li. 9. ca. 1.	ca. 3. 35.
	li. 13. ca. 2. 8. 11. 15.	Fornication li. 7. ca. 12.
	li. 14. ca. 1.	Fealtie li. 7. ca. 18.
Euesque	li. 9. ca. 1.	li. 9. ca. 1.
Entre congeable	li. 10.	Fines li. 8. ca. 1. 2. 3. 5. 7.
	ca. 18.	li. 13. ca. 11.
Ex graui querela	li. 12.	Fine en auter court
	ca. 17.	que le suit li. 8. ca. 3.
Estoppell	li. 12. ca. 24.	Faux iudgement li. 8. ca. 9
	li. 13. ca. 17.	Faux recoüy li. 11. ca. 3
Enquest	li. 13. ca. 15.	Forfaiture li. 9. ca. 1.
Estate probanda	li. 13.	li. 13. ca. 11. 30.
	ca. 31.	li. 14. ca. 1.
Enditement	li. 14. ca. 1.	Felonie li. 10. ca. 15. 17.
	F.	Fine leuie li. 11. ca. 1.
¶ Fine factoli.	3. ca. 31.	Fee de chival li. 12. c. 3.
	li. 8. ca. 3. 4.	Fire & water li. 14. ca. 1
Fait	li. 5. ca. 5.	Forger faits li. 14. ca. 7.
	li. 10. 12.	G.
Feme couert	li. 6. ca. 3.	¶ Graund capeli. 1. ca.
Feme	li. 14. ca. 1. 3.	7. 13.
Fcoffemets	li. 7. ca. 1. 3.	Graund assise li. 2. ca. 6
Frankmariage	li. 7. ca.	li. 9. ca. 6. li. 13. ca. 25
	li. 12. 18.	Garr de ches li. 3. ca. 5
	li. 9. ca. 2.	Gauelkind li. 7. ca. 1.

Garranty

*Granta lib. 4. cap. 10
fol. 102. B.*

et fol. 55. 17. 18

*Kyngs fol.
9. fol. 91*

Tabula.

Garranty lib. 7. ca. 1. 3	lib. 3. 12.
li. 9. ca. 4.	lib. 3. cap. 1.
li. 10. ca. 15.	lib. 4. cap. 1.
Gard li. 7. ca. 9. 10. 11.	lib. 5. cap. 3. 4.
li. 9. ca. 1. 4.	lib. 13. cap. 15.
Gardein li. 7. ca. 10.	lib. 14. cap. 1.
Grauntroy li. 8. ca. 9.	Imprisonment li. 1.
Garrantie dattorney	ca. 32.
li. 11. ca. 1.	Indicavit li. 4. ca. 12.
H.	Iustices Itiner li. 9.
qHeire li. ca. 17.	ca. 11
li. 7. ca. 34. 7.	Iustices li. 11. ca. 19.
Homage li. 7. ca. 1. 3.	Iuris vtru li. 12. ca. 25.
12. 18.	li. 13. ca. 23. 24.
li. 9. ca. 12. 3. 4.	Iohn de Ierusalem lib.
Heire petigrue li. 7.	11. ca. 5.
ca. 3	
Hariot li. 7. ca. 5.	L.
Homagio capiend' li. 9	qLey li. 1. cap. 9.
ca. 5.	li. 8. ca. 8.
Habere facias scisinam	li. 10. ca. 5.
li. 13. ca. 8.	Libertate probanda
Homicide li. 14. ca. 1. 3	li. 5. ca. 4.
Hue & cry li. 14. ca. 3.	Larceney li. 10. cap.
L.	13.
qIour li. 1. ca. 6	Limitation li. 13. ca. 3.
Iudgement lib. 1. ca. 9.	32.
	qMor-

Jurata pacis, lib. 14. cap. 5.

Tabula.

M.

qMortmaine lib.6
cap.17.
Mortuary li.7.ca.5.
Mariage li.7.ca.9.12.
li.9.ca.4.
Mordaunc^r li.7.ca.9
lib.9 ca.6.
li.10.ca.9.
h.13.ca.2.3.4.8.27.

30

Mortgageli.10.ca.6.8
li.13.ca.26.27.
Mutuum li.10.ca.3
Misnosmer li.12.c.24.
Maior li.13.ca.12.
Minor li.13.ca.12.
Mayheme li.14.ca.1.
Metalles li.14.ca.2.
Murder li.14.ca.3
Measure li.14.ca.7
Money li.14.ca.7

11. *Exoria* 7.9.28.9
7.2.75 N. 7.4.10.10
qNeistrie li.1.ca.3.
Nonfuit li.1.ca.32.

li.5.ca.3.

li.13.ca.38.

Nonteh li.3.ca.1.

Natino habedo li.5.
ca.1.

li.12.ca.9.11.

Nusaunce li.1.ca.3.

li.9.ca.11.

li.13.ca.34.35.

Ne iniuste vexes li.12.
ca.9.10

P.

qProces li.1.ca.7.

li.3.ca.6.

h.4.ca.9.

li.6.ca.8.10.

li.10.ca.3.8.

li.11.ca.4.

Petit capeli.1.ca.21.

Proces vers vic^r li.1.

ca.30.

Pledge li.1.ca.31.32

li.5.ca.3.

li.10.ca.3.4.5.

li.13.ca.38.

li.14.ca.1.3.

Payne

Tabula:

Payne	li. 2. ca. 3.	uant statute	li. 1.
Prohibition	li. 2. ca. 7.		ca. 6.
	li. 4. ca. 14.	Quare impedit	li. 6.
Prohibition al Iudge			ca. 17.
lib. 12. ca. 11.		Quod permittat	li. 12.
Prohibition al partie			ca. 14.
li. 12. ca. 22.			
Presentmt	li. 4. ca. 10.	R.	
Pone	li. 5. ca. 1. li. 6.	¶ Return vic'	li. 1. ca. 30
	ca. 7.		li. 2. ca. 12.
Parols	lib. 7. ca. 1.	Recouerie in value	li.
Partition	lib. 7. ca. 1.		3. ca. 2.
Parceners	lib. 7. ca. 3.		li. 6. ca. 11.
	li. 9. ca. 2.	Roy	li. 3. ca. 6.
	li. 13. ca. 11.		li. 7. ca. 16. 17.
Putage	li. 7. ca. 12.		li. 8. ca. 11.
Pardon roy	li. 7. ca. 17		li. 9. ca. 11.
Primer seisin	li. 9. ca. 6		li. 14. ca. 1.
Purpresture	lib. 9.	Reliefe	li. 7. ca. 9. 10.
	ca. 11. 12.		li. 9. ca. 1. 3. 4. 6. 8.
Plegis acquietand'	li.	Reseruation	li. 7.
	10. ca. 5.		ca. 18.
Pilgrimage	li. 13. ca. 3.		li. 8. ca. 2.
Pardon	li. 14. ca. 1.	Record' Cur'	li. 8. ca. 9
		Reorde	li. 8. ca. 9. 11.
		Reasonable ayde pur	
		reliefe	li. 9. ca. 8

¶ Quod ei desore' de-

Rea-
Rationalis
Conor. al rosy
ly. fol 96. a. 12. a

Tabula.

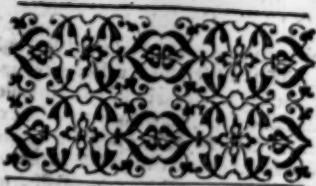
Reasonable ayde li. 9.	Serement li. 10. ca. 12.
ca. 14.	li. 12. ca. 7.
Rationabilibus dimi-	li. 14. ca. 1.
sis li. 9. ca. 13.	Sum ad waf lib. 10.
li. 12. ca. 16.	ca. 16.
Rent tenure li. 12.	Seruices li. 12. ca. 3.
ca. 4.	
Recl ^r de rationabil ^r	T.
parte li. 12. ca. 5.	¶ Treason li. 1. ca. 2.
Repleuin li. 12.	li. 14. ca. 1.
ca. 12. 15.	Testament li. 2. ca. 3.
Recouerabil ^r pari bo-	li. 7. ca. 5. 6.
bono li. 12. ca. 20.	li. 12. ca. 20.
Release li. 14. ca. 1.	Trial li. 2. ca. 6.
Rape li. 14. ca. 3. 6.	li. 5. ca. 4.
Roberie li. 14. ca. 6.	li. 7. ca. 9. 13. 14.
	li. 8. ca. 5.
S.	li. 10. ca. 5. 9.
¶ Sommons li. 1. ca. 6.	lib. 13. ca. 15.
Sauer default li. 1.	lib. 14. ca. 1.
cap. 7. 16.	Tenaunt per curtesie
Suertie li. 5. ca. 1.	li. 7. ca. 18.
Socage li. 7. ca. 9. 11.	Templers li. 11. ca. 5.
Seign ^r del court partie	Tolt li. 12. ca. 7.
al suite li. 8. ca. 3.	Tris li. 13. ca. 9.
Suertie de peace li. 10.	Treasure troue li. 14.
ca. 5.	ca. 2.

Tenans

Tabula.

Tenant	li. 14. ca. 2.	Voucher	li. 3. ca. 2.
Thett	li. 14. ca. 8.		li. 3. ca. 3.
			li. 3. ca. 4.
V.			li. 3. ca. 7.
q Vicount	li. 1. cap. 3.		li. 6. ca. 10. 11.
	30.		li. 13. ca. 30. 38.
	li. 4. ca. 5.	Villénage	li. 5. ca. 1. 3. 4.
	li. 7. ca. 17.	Villein	li. 13. ca. 11
	li. 9. ca. 10.	Vfe	li. 10. ca. 18
	li. 12. ca. 8. 9. 12. 15.	Vadium	li. 10. ca. 7. 8.
		18. Vfurie	li. 7. ca. 16
	li. 14. ca. 8.		li. 10. ca. 3. 8.
View	li. 2. ca. 1.		
	li. 13. ca. 7.	W.	
Vtlaw	li. 2. ca. 3.	q Wart diei	li. 1. ca. 2.

Finis Tabula.

Prologus.

O Regiam potestatem
non solum armis
contra rebelles &
gentes sibi regno-
que insurgentes o-
portet esse deco-
ratam, sed et legi-
bus, ad subditos et
populos pacifice regendos, decet esse or-
natam, vt vtraq; tempora pacis & belli
Gloriosus Rex noster ita feliciter transi-
gat, vt effrenator & indomitorum dextra
fortitudinis, elidendo superbiam, & hu-
milium, & mansuetorum equitatis virga
moderando iustitiam, tam in hostib' de-
bellandis

A. ij.

Prologus.

bellandis semper victoriosus existat, quā
in subditis tractandis equalis iugiter ap-
pareat. Quam eleganti autē, quam strenue,
quā callide, hostiū obuiando malitijs, ex-
cellentissim'. Rex noster hospitalitatis tem-
pore armatā exercuerit militiam: nemini
venit in dubium cū iam in omnem terrā
exierit laus eius, & in omnes fines orbis
terre magnalia eius. Quā iuste, q̄ discretē,
& quā misericorditer, erga subditos suos
tēpore pacis ipse pacis amator et auctor,
se habuerit, nō ambigit. Cū tātē equitatis
sit sue celsitudinis cunis curia, vt in es nul-
lus iudicū, tā attrite frontis, tā temerarie
sit p̄sūptionis qui a iustitię tramite aliqua-
ten' audeat declinare, aut veritati vllate-
nus p̄sumat cōtrarie. Ibi enim pauperē nō
opprimit aduersarij potētia, nec a limitib'
iudicioꝝ p̄pellit quenquā amicorū fauor,
aut gratia. Legib' namq; regni & cōsue-
tudinibus de ratione introduct' et diu ob-
tentis, & quod laudabilius est taliū viro-
rum (licet subditorum) Rex noster nō de-
dignatur cōsilio, quos morū grauitate pe-
titia iuris et regni cōsuetudinib' suar sapi-
entię & eloquentię p̄rogatiua, alijs nouit p̄-
cellere,

Prologus.

cellere, et ad causas mediante iustitia decidendas, et lites dirimendas, nunc seuerius, nunc mitius agendo, prout viderint expedire, ipsis rerum argumentis cōperit curatione promptissimos. Leges namque anglicanas licet nō scriptas leges appellari, nō videtur absurdū cum hoc ipsum lex sit qd principi placet, et legis habet vigorē eas scilicet, quas super dubijs in consilio de finiendis, pcerum quidē consilio, & principis accedente autoritate cōstat esse promulgatas. Si enim ob scripture solūmodo defectū leges minime censerentur, maioris (procul dubio) auctoritatis robur, ipsis legibus videretur accommodare scriptura, quā vel decernētis equitas, vel ratio statuentis, leges autem et iura regni scripto vniuersaliter concludi; nostris temporibus omnino quidem impossibile est cum propter scribentium ignorantiam, tum propter earum multitudinem confusam: verū sunt quedā in curia generalia, & frequentius vīitata, que scripto cōmēdare nō mihi videtur psumptuosum, sed et plerisque perutile, & ad adiuuandā memoriā admodum

Prologus.

modum necessarium. Harū itaq; perticu-
lam quandā, in scripta redigere decreui,
silo vulgari, & verbis curialib' vtens, ex
industria, ad notitiā cōparandam eis qui
huiusmodi vulgaritate min' sunt exci-
tati. Ad quorum euidentiam presens
opus libris et capitulis se-
quentibus distinxī.

FINIS.

in Honore Regis R. 1. fol. 445. l. 1. Sia
 placita for civilia & criminalia & ad curiam
 Regis placita operantur, placita coronae Regis
 ¶ *Hic incipit liber pri-* Fol. 1. 24. l. 1. Sia
mus de placitis, que perti- nent ad curiam Regis
 nent ad curiam Regis.

Capitulum. 1.

Lacitorum, aliud est
 criminale, aliud civile.
 Item placitorum cri-
 minalium, aliud perti-
 net ad coronam do-
 mini Regis, aliud ad
 vicecomitem provin-
 ciarum Ad coronam domini Regis, per-
 tinent ista.

Cap. 1.

* Crimen quod in legib^r dicitur crimē
 lese maiestatis, ut de nece vel seditione p-
 sone domini Regis vel rogni, vel exercit^o
 occultatio inuenti thesauri fraudulosa,
 placita de pace domini Regis infracta ho-
 micidiū, incendiū, roberia, raptus, crimen
 falsi, et siq^{ue} sunt similia. Que scilicet crimi-
 na ultimo puniunt^r supplicio, aut membro-
 rum truncatione. Excipitur crimen furti,
 qd^{am} ad vicecomitem pertinet, et in comita-

A. iij.

tibus

Liber primus.

Cognitio furti tibus placitatur et terminat ad vicecomitem etiam pertinet per defectum dominorum cognoscere de medietatibus, de verberibus, de plagis etiam nisi accusator adiciat de pace domini regis infracta.

Cap. 3.

✱ Placitum civile aliud in curia domini Regis tantum placitatur et terminat aliud ad vicecomites prouinciarum pertinet. In curia domini Regis, habent ista tractari et terminari placitum de baronibus, placitum de aduocationibus ecclesiarum. Questio status, placitum de dotibus unde mulieres ipse nil penitus preceperunt. Querela de fine facto in curia domini Regis non obseruato, de homagiis faciendis, et releuijs recipiendis, de purpresturis, placitum de debitis laicorum. Et ista quidem placita solummodo super proprietate rei perditam sunt, de illis autem que super possessione loquuntur: et per recognitiones placitantur et terminantur inferius loco suo dicetur.

Cap. 4.

✱ Ad vicecomites pertinent ista. Placitum de recto de liberis tenentis per breue domini Regis, ubi curia dominorum probatur de

Libris primus

2

de recto defecisse, qd' qualiter fieri debeat: inferi' suo loco dicet. * Placitū de natiuis, sed per breue domini Regis.

Cap. 5.

* Cum clamat quis domi Regi aut eius iusticijs de feodo aut de libero tenemento suo si fuerit querela talis, qd' debeat vel dñus Rex velit in curia sua deduci: tunc is qui queritur tale breue de summonitione habebit.

Cap. 6.

* Rex vice comiti salutē precipe. A qd' iuste & sine dilatione reddat. B. vnā hidā terre in villa illa vnde idem. B. queritur quod predictus. A. ei deforciat: et nisi fecerit, summane eum per bonos summonitores quod sit ibi coram me vel Iusticijs meis in crastino post octabis clausi pasche apud locum illum, ostensurus quare non fecerit. Et habeas ibi summonitores & hoc breue. Teste Ranulpho de Glanvilla apud Clarindon.

Cap. 7.

* Summonitus autē ad diē prefixum aut venit aut non, aut nuntiū, aut essoniū mittit: aut neutrum. Si neq; venit, neque mittit:

Liber primus.

mittit: aduersarius eius qui petit aduersus
eū die statuta coram Iudicijs appareat &
se aduersus eum liti offerat: et ita in Curia
p tres dies expectabit. Si vero nec quarta
die venerit apparentib⁹ sūmonitorib⁹, et
asserentib⁹, se bene cum sūmo: uisse, et idē
pbare se offerentib⁹ iuxta cōsiderationē
curie: iterū p aliud breue summonebitur
per interualla quindecim dierū ad minus.
Et erit breue ut veniat responsurus tā sup
capitali placito: quā super eo q ad primā
summonitionē non venit. Et ita tribus sū-
monitionib⁹ sub hac forma emissis: Si nō
ad tertiā sūmonitionē venerit, neq; mise-
rit, capietur tenementū in manū domini
Regis: & ita p quindecim dies remanebit.
Et si infra illos quindecim dies nō venerit:
aduersario ei⁹ adiudicabit seisinā, ita q de
cetero nō audietur, nisi sup p prietate per
breue dom⁹ Regis de recto. Si vero infra il-
los dies quindecim venerit: volens reple-
giare tenētum, precipietur ei qd⁹ ad quartū
diē veniat, & habebit qd⁹ de iure habere
debet: et ita poterit seisinā recuperare si
venerit. Si vero ad tertiā sūmonitionē
venerit, et pmissas sūmonitiones recog-
nouerit,

Liber primus.

3

nouerit, statim amittit seisinā nisi dies saluare possit p dominū Regem warrantum, & per breue quod incontinenti ostendat.

Cap. 8.

¶ Rex Iustic' salutē warrantizo. B. qui fuit apud illum locum per preceptū meū illo die, in seruitio meo, et ideo corā vobis eo die assis nostris interesse non potuit, et vobis mando q̄ pro absentia sua illius diei cum non ponaris in defaultam, nec in aliquo sit perdens. T. &c.

Cap. 9.

¶ Si sūmonitiones omnes negauerit: p qualibet iurabit duodecima manu: & si vn' iuratoꝝ die statuta defecerit: aut psona alicuius eorū iuste excipi possit sine recuperatione alteri' iuratoris eadē hora seisinam suā amittet propter defaultā. Si vero sufficienter iuratū fuerit, eo die de placito respondebit.

Cap. 10.

¶ Si ad primū diē non venerit sūmonitus: sed se essoniauerit, si essoniū fuerit rationabile, recipiet. Et ita trib' vicibus cōtinue poterit se essoniare. Et quia varijs ex causis cōtingit aliquē se essoniare, & iuste,
de

Liber primus.

de diuersis generibus effsoniorū videam'.

Cap. 11.

Effsonium de
rescansia idē
valet quod ef-
sonium de ma-
lo lecti.

* Effsoniorū aliud puenit ex infirmitate
aliud aliunde puenit. Itē cū ex infirmitate
quandoq; ex infirmitate veniendi quādo-
que interuenit ex infirmitate de rescans-
tia.

Cap. 12.

¶ Sūmonitus itaq; si ad primum diem
per infirmitatē veniendi fecerit se effsoni-
are, erit in electione aduersarij p'sentis: vel
exigere probationē legitimam illius ef-
sonij ab eo effsoniatore, eo die vel plegiū
inueniet, vel fidem dabit, qd' ad diem no-
minatū habebit garrarum suum do illo
effsonio et ita trib' vicibus cōtinuis pote-
rit se effsoniare hoc modo. Et si t'cio die nō
venerit, neq; se effsoniauerit, tunc confide-
rabitur quod ad alium diē sit in propria
persona, aut pro se sufficientē responsalē
mittat ad lucrandum vel perdendum pro
eo loco suo, et sic quicunque die statuta
suo loco venerit: offerens se defensionī il-
lius cū litteris eius, vel sine litteris: Si no-
tum sit eum esse coniunctam personā ab-
sentis: p eo accipietur in Curia ad lucrā-
dū vel perdendum. Si vero ad quartum di-
em

em post tria essonia venerit, & oia essonia
warrantizauerit, p̄babit quodlibet esso-
nium iureiurando propria et vnica manu
& sic de placito eodem die respōdebit. Si
ad quartū diem neque venerit, neque re-
sponsalem miserit, capietur teneñtium in
manum dñi Regis nullo breui a curia ad
vicecomitē illius puincie vbi tenementū
illud est qd' breue est in hec verba. Ca. 13

Iure iurando
liberatus est
essonatus sta-
tuto marlebr,
Cap. 19.

¶ Rex vic' salutē precipio tibi qd' sine
dilatione capias in manum meam, me-
diatē ēre de illa villa, quā M. clamat ad
doxem suam versus. R. de qua placitum
est inter eos in Curia mea, & diē captio-
nis Iusticijs meis scire faciās. Et summoñ
per bonos summonitores predict'. R. qd'
sit corā me vel iusticijs meis apud Westm
a crastino octabis clausi pasche, in quin-
decim dies, auditurus inde iudicium suū.
Et habeas ibi summonitores et hoc bre-
ue. T. Ranulpho de Glanvilla apud west-
monasteriū &c. Et p̄terea precipietur vic'
illius prouincie, vt essoniatōres illos capi-
at, & tanq̄ falsarios p̄ hoc breue retineat.

Cap. 14.

¶ Rex vicecomiti salutē precipio tibi, qd' si
dila-

Liber primus.

dilatione, diligenter queras p comitatum tuū A. qui falso effoniauit. B. versus. C. in curia mea, et saluo facias eū custodiri, donec aliud inde habueris preceptū meū T. &c.* Et p̄terea interim sūmonebis principalis reus: q̄ sit corā domino Rege, vel Iustici' ei', ostensur' quare effoniatorē suū non warrantizauerit, & de capitali placito responsurus? Preterea, sūmonebis plegius effoniatorum inde per hoc breue.

Cap. 15.

¶ Rex vicecomiti salutē Sūmone p bonos sūmonitores T qd' sit coram me vel Iusticijs meis apud Westmon', a clauso pasche in xv. diēs ostensurus quare non habuerit L. corā me apud Westmonasteriū die illo ad warrantū de effonio, qd' L. p eo fecit in curia mea versus M. sicut plegiauit ipsū ad habendū eū. Et habeas ibi sūmmonitores, & hoc breue T. &c.

Cap. 16.

¶ Si vero infra quinde cim dies venerit: volens replegiat' teneantū, p̄cipietur ei qd' sit ad diē nominatū, vt tūc habeat q̄ habere debet de iure. Et ita si venerit sub plegiatione, seisiñ recuperabit, et retin' poterit.

Liber primus.

5

terit. Si omnes sūmonitiones, & oīa efflonia negauerit, et hoc idem p̄bauerit iuramentis duodecima manu, p̄ singulis dieb' faciendis, vel si primā sūmmonitionē recognouerit, et tria efflonia warrantizauerit & quartū diē p̄ dominū Regē warrantū saluare poterit per breue scilicet q̄ incontinenti habeat, sic quoq; poterit seisinā suā retinere. Si vero infra quindecim dies non venerit, ad diem proximā adiudicabit seisinā aduersario eius ita, qd' ille nunquam audietur inde nisi p̄ breue domini Regis de recto. Mittetur autē aduersarius in seisinam illius tenementi ad vicecomitem per hoc breue.

Consilium non
plegacionista-
tato Regis.
E. 3. Anno 9.
Cap. 4.

Cap. 17.

¶ Rex vicecomiti salutē p̄cipio tibi, q̄ sine dilatione seisiſ M. de tanta fra in illa villa de qua placitū fuit in curia mea, inter ipsam et R. quia seisinā illius terre adiudicata est eidem M. in curia mea pro defectu. R. T. & c.

Cap. 18.

¶ De infirmitate vero de reseantisa, si quis se effloniare voluerit, hoc trib' vicib' facere poterit. Dū tamē tertia die antedatam diem, effloniator efflonium suum presentat-

Liber primus.

sentauerit loco competenti, et corā psona idonea. Et si ad tertiā summonitionē non venerit, considerabitur vt videatur vtrum infirmitas illa sit languor an non, quod vt fiat precipietur vicecomiti per hoc breue.

Cap. 19.

¶ Rex vicecomiti salutē p̄cipio tibi, q̄ sine dilatione mittas quatuor legales milites de comitatu tuo, ad vidēdū si infirmitas. B vnde se essoniauerit in curia mea vers' R. sit languor vel non. Et si viderint quod sit languor, tunc ponāt ei diem a die visionis in vnū Annum et vnū diem qd' sit coram me vel Iustic' meis, vel sufficientē respōsalē mittat inde responsurū. Et si viderint qd' non sit languor, tunc ponant ei certū diem quo veniat, vel sufficientē responsalem mittat, inde responsurū. Et summane p̄ bonos summonitores: p̄dictos quatuor milites, qd' tunc sint ibi ad testificandum visum suū, & quē diem ei posuerint & habeas ibi summonitores & hoc breue. T. &c. Notandū etiam qd' duo essoniatores: necessarij sunt ad hoc essoniū faciendū ad minus.

Cap. 20.

¶ Preterea notandū qd' duo prima essonia

sonia possunt esse de infirmitate veniendi & tertium de reseantisa quod si sic euenerit mittetur ad videndum utrum sit languor an non. Si autem duo prima essonia fuerint de reseantisa & tertiu de infirmitate veniendi: considerabitur tanquam oia essent de infirmitate veniendi, quia secundū naturā vltimi essonij semper est iudicandum.

Cap. 21.

¶ Si quis aliqua vice respōderit in Curia, & illi p̄senti dies ibi prefixus fuerit, si ad illū diē neque venerit, neq; responsalē miserit, capietur tenementum in manū domini Regis sine replegiatione, & sumonebit ille, vt veniat auditurus inde iudiciū suū ad diē nominatum: & ita siue veniat siue non, amittet sesinā p̄pter defaltā, quia de cetero summo nitionem diffiteri nō poterit, nisi breue domini Regis incontinenti ostendat, quo diem non seruatum saluare possit. Sed licet altera vice in curia respōderit, si licite recesserit ad tria essonia recuperare poterit, nisi pactū aliud inducat. Si vero primo se essoniauerit quis, & secūdo, neq; venerit, neque se essoniauerit, p̄cipietur vic' q' essoniatore illū attachiet, tāquā falsariū p̄ p̄scriptum breue.

B. j.

Cap. 22.

Liber primus.

Cap. 21.

¶ Sciendum autem qd' cum quis se effsoniaverit, effsoniator poterit se effsoniare rationabili effsonio: Si quis enim volens se rationabili modo effsoniare, & effsoniatore ad se effsoniandum transmiserit, & ille obiter in aliquod rationabile impedimentum inciderit, quo minus ad diem statutum venire possit, expectabitur vsq; in quartum diem, sicuti & dominus eius, quod si intra quartum diem venerit, recipietur effsoniator eius, quocumq; die venerit & potest saluare dies preteritos, eisdem de causis quibus & dominus.

Cap. 23.

¶ Poterit etiam si id elegerit se effsoniare per alium effsoniatorem ipse principalis effsoniator ita tamen quod ille secundus effsoniator dicat in curia ipsu tenentem (proposito effsonio rationabili) detentum, non posse ad illu diem venire nec pro perdere, nec pro lucrari & ad modo se effsoniandum illum aliu destinasse, et ipsum effsoniatorem in tale impedimentum incidisse: quod ad illum diem venire non poterit & hoc paratus est probare secundu considerationem curie sic autem recipietur effsonium tale, & dabitur etiam ipsi tenenti

tenenti dies per talem effsoniatore ita quod
assecurabit inde warrantum suū habere ad
talem diem datum et ita ad diem ipsum o-
portebit ipsum tenentem : principalem ef-
fsoniatorem, warrantizare et eius effsonium
solito modo probare & primum effsoniato-
rem similiter secundum, nisi primo die ipse-
met effsonia sua probauerit ad petitionem
aduersarij.

Cap. 24.

¶ Si vero post effsoniū suum propositū in
curia, infra quartum diem venerit volens, in-
de agere vel respōdere ipse tenens, si per ef-
fsoniatore prius fuerit, dies datus in curia, &
pars aduersa sic recesserit a curia, petens
nullum habebit inde recuperare quantū ad
ipsum diem preteritum.

Cap. 25.

¶ Est & aliud genus effsoniandi & necessa-
rium cū quis effsoniat de esse vltra mare: &
tūc si recipiatur effsoniū: dabūtur ipsi effsoni-
ato ad minus quadraginta dies. Si vero vltre-
rius illo, vel alter iusmodi effsonio rationabi-
li se effsoniauerit, de cetero solitus cursus
seruabitur in respectu dando.

Vide statutum
vv. Primi. cap.
43. de contra-
placitando
huic effsonio.

Cap. 26.

B. ij.

¶ Sunt

Liber primus.

¶ Sunt et alia effonia que loca fortassis habere possunt ad saluandos illos quatuor dies vel aliquem eorum pro quem vel quos expectatur aduersarius in curia. Vt subita aquarum inundatio, aut alius casus repentinus qui preiudici non poterat.

Cap. 27.

* Per seruitum domini Regis item rationabiliter se effoniat quis, & cum in curia probatur hoc effoniū, & admittitur, remanebit loquela sine die, donec constiterit cum ab illo seruitio domini Regis rediisse, unde hi qui assidue sunt in seruitio domini Regis, ut seruientes ipsius, hoc effonio non gaudebunt, ergo circa eorum personas obseruabitur solitus cursus curie, & iuris ordo. Sed circa predicta effonia hoc modo distinguendum est. Qui per seruitum domini Regis se effonari facit aut prius comprehendit cum summonitio unde aduersarius eius querit eum ponere in placitum: aut prius iuit in seruitum domini Regis & postmodum est summonitus. Si vero prius fuerit in seruitio domini Regis: & interim de placito summonitus, indistincte verum est, & obtinet quod superius dictum est. Si prius ponitur quis in placitum:

placitum, & postea se facit essonari p seruitium domini Regis, refert vtrum is per mādum domini Regis, vel preceptum generale vel speciale, ex necessitate sit in illo seruitio an alias. Si ex precepto domini Regis ad illud seruitium fuerit vocatus: tunc quoque idem iuris erit quod in superiori casu. Si vero alias ex voluntate, non ex pcepto domini Regis in seruitiū ipsius de nouo se ingesserit, distinguitur vtrū ierit vltra mare in seruitiū illud: an citra remanserit. Si vltra mare, dabitur ei respectus quadraginta dierum ad minus, qd' si infra illos. xl. dies non redierit: obseruabitur solitus cursus curiæ, et iuris ordo. Et quandocunque in curia apparebit vel per se, vel per responsalē, oportebit eū habere breue domini Regis, ad warrantandum suum essonium de pmissis, quod incontinenti exhibeat. Si citra mare fuerit in seruitio domini Regis, tunc in voluntate Iustic' domini Regis erit & in beneplacito, breuiorem terminū dare ei vel ampliorem secūndum quod viderint domino Regi expediri dūm tamen obseruetur iuris ordo.

Libor primus.

Cap. 28.

* Cōtingit preterea aliquem effloniari in curia per infirmitatē qua quis detinetur in eadem villa cum illuc venerit ad placitū suū prosequendum & tunc considerabitur in curia, quod in crastino veniat, & ita per tres dies cōtinuos expectabitur & ex hac causa respectum trium dierū cōtinuorū habebit qui si tertio die ita se inde efflonauerit: tunc mittentur quatuor milites ad eum, per cōsiderationem curiæ ad videndum utrū sit in tali statu quod possit venire ad curiā an non & si viderint quod possit, tunc ei precipient quod ad Curiam veniat et ibi faciat quod facere debet. Et si viderint eum non posse venire, & hoc in curia testati fuerint tūc habebit alium diem rationabilē & ita respectum quindecim dierum ad minus.

Cap. 29.

* Est preterea effloniū, quod quandoq; in curia presentatur, scilicet de esse in peregrinatione. Sed distinguendū est, utrū is qui taliter se effloniat fuerit positus inde in placitū antequā iter ipsū arripuerit an non, quod si prius summonitionem inde habuerit: obseruabitur

seruabitur cursus Curie & iuris ordo. Si vero prius inde nullā habuerit summonitionē tunc iterum distinguendum est, vtrū iuerit ad Hierusalē an alium locum. Si versus Hierusalē iuerit is qui se essoniare facit: tūc solet ei dari respect' vnus anni, & vnus diei, ad minus, de alijs vero peregrinationibus solet dari respectus, pro voluntate domini Regis & bene placito vel eius Iustic', pro longitudine, vel breuitate itineris, prout viderint temperandum.

Cap. 30.

¶ Ponitur autē in breue de summonitione faciēda vic' directo, hec clausula, & habeas ibi summonitores & hoc breue ideoq; ab initio querendum est, ad diē datum in Curia, offerente se liti eo qui petit, vtrum vicecomes breue & summonitores ibi habeat, an non: si habeat tunc testata sūmōnitione, procedendū erit in placito, secundū quod p̄monstratū est. Si vero illo die p̄sens non fuerit vicecomes, nec infra quartū diē venerit, vsq; ad quē diē expectandus est tenens ipse, tunc precipietur ei iterū per breue

Liber primus.

breue domini Regis, quod tenentem summon-
moneat de capitali placito, per breue de se-
cunda summonitione, et quod ille veniat
ostensurus, quare per primum breue illā sū-
monitionem non fecirit. Est autē breue de
secunda summonitione, cōtinens breue de
prima summonitione & præterea hāc clau-
sulā. Et tu ipse tunc sis ibi ostensurus quare
illam summonitionem ei non feceris, sicut
tibi p̄ceptum fuit per aliud breue meum, &
habeas ibi hoc breue, & illud aliud breue.
Ad diem autē illū veniens vicecomes: aut
dicit se executum fuisse p̄ceptum domini
Regis, aut confitebitur illud non fuisse exe-
cutum. Si confitetur se nō fuisse executum,
tunc remaneat in misericordia domini Re-
gis, & sic ille qui petit primum diem intelli-
get amisisse, & de nouo summonendus est
ille qui tenet. Si vero dixerit se sūmonitio-
nem primā, legitimis summonitoribus fa-
ciendā iniunxisse: & ijdē ibi presentes sunt
hoc ipsum cōtinentes: tam vicecomes, quam
illi in misericordia remaneant, si primā sū-
monitionē non fecerint, sicut eam facere te-
nebātur. Et primus dies petenti ita erit in v-
tilis

tilis Sin autē illi quos vicecomes summo-
nitores nominauerit pſentes ſint aſſerentes
hoc eis a vicecomite non fuiſſe iniunctum:
tunc diſtinguendum eſt vtrum vicecomes
ſummonitionem illam eis faciendā iniun-
xerit in Comitatu, ſicut ſemp fieri debet ita
quod ſi ante comitatum preſentetur loque-
la, attachiabitur uſq; ad comitatum: et tunc
plene fiet ſummonitio, an alio modo. Si in
comitatu hoc eis iniūxerit, et hoc fuerit rec-
te teſtatum: illi ſcilicet ſūmonitores in miſe-
ricordia remanebunt, quia comitatui in hoc
cōtradicere nō poſſunt. Si vero extra comi-
tatum minus publice quā fieri deberet, hoc
eis iniūxerit vicecomes, & illi hoc negaue-
rint: vicecomes in miſericordia remanebit,
q̃ p̃ceptū dom̃ Regis vt debet non eſt ex-
ecut⁹, Huiusmodi enim publici act⁹, ſcilicet
ſūmonitiones iniūgere, plegios de clamo-
ribus proſequendis, & de ſtando ad rectum
capere, publice debent celebrari ne ſi ſuper
his que preparatoria ſunt ad expediēda ne-
gocia, fieri poſſet contentio, ea ipſa eſſet oc-
caſio diutius p̃trahendi negocia, Si vero ad
primum diem ſummonitores non adſunt
aſſerentes

Liber primus.

asserentes se legitime fecisse primam summonitionem, & ad primum diē suos haberint effonatores, qui & eos effoniauerint et adiecerint quod summonitionem recte fecerint, tunc primus dies petenti iudicabitur utilis, et illi in misericordia remanebunt, eo quod ad primum diē non aderant ad testificandū summonitō, sicut eis fuit iniunctū nisi primum diem saluare possint per dominum Regem warrantum. Sed notandum q̄ excusare legitime se possunt summonitores illi, ad primum diem vterq; vel alter, & tunc petenti primus dies similiter adiudicabitur utilis.

Cap. 31.

¶ De absentia tenentis quēdā premissa sūt que tunc locum habent, quando tenens ipse sine plegiorum datione, simpliciter est summonitus. Si vero fuerit loquela talis quod tenens ipse plegios inuenerit standi ad rectū, & Iustic' vel comitatus hoc recordati fuerint (quod cōtingit in ciuili negotio, de fine facto in Curia domini Regis coram Rege vel Iustic' eius non obseruato, et in nouis dilleis finis) tunc quidē si tenens ipse ad primum

mum diem neq; venerit, neque se effoniauerit, plegij considerandi sunt in mīa domini Regis, et super capitali placito, plegij etiam affortiabuntur, & ita tribus vicibus eo semper absente, in placito illo est procedendum, & si ad tertiam summonitionem non venerit, capietur tenementū ipsum in manum domini Regis, & retinebitur eodē modo quo predeterminatū est, plegijs etiam in mīa remanētibus, qui & sumonēdi sūt quod sint ad certum diem in Curia, audituri inde suum iudiciū. Si autem fuerit negociū criminale, vt de pace domini Regis infracta, tunc secundum iuris ordinē vt in superiori casu erit, & hic procedendum, nisi quia hic restatus si ad tertiam summonitionem non venerit: capietur corpus eius, plegijs suis remanentibus in misericordia.

Cap. 32.

¶ Expeditis his, que circa absentia tenentis frequētius solent accidere, de his que de absentia petentis fiunt, restat inspicere. Et quidem si ad primum diem non venerit is qui petit, effoniare sese poterit eisdē rationabilibus effonijs, quibus & tenens, & eisdem

Ex statuto
Westmonaste.
ij. Primi. cap.
44. apparet
pluraduobus
antachiamētis
exiisse debuisse
communi lege,
antequam
procederetur
ad districtio-
nem.

Liber primus.

eisdē modis. Quod si non venerit, nec se es-
soniauerit, tunc iuxta considerationē curie
dimittetur tenēs sine die si p̄sens fuerit vel
per se vel per alium vt debet. Ita tamē vt pe-
tens tale recuperare habeat aduersus eum, si
iterum inde placitare voluerit, quali modo
habere debeat. Et si iterum placitum illud
versus eundē velit mouere: quæro quid iu-
ris ibi sit, & qualiter punienda sit illi' defal-
ta. Ad hoc autem diuersi diuersis modis res-
pondent. Dicunt enim quidam, qd' non ni-
si cultum & expensas, & primum breue a-
mittet, loquelam autem non, sed de nouo
placitum incipiet. Alij dicunt qd' loquelam
versus aduersariū penitus amittet, sine om-
ni recuperatione, & ppter curiæ cōtempnū
in misericordia domini Regis similiter re-
manebit. Alij dicunt quod in misericordia
domini Regis erit, de cetero & in Regis bene-
placito, vtrum velit cum ad illud placitum
amplius admittere vel restituere, an nō, &
quando. Hec autē simpliciter sufficiunt vbi
loquela sine plegiatione p̄cedit. Si vero il-
le qui petit, plegios inuenerit de clamore
suo p̄sequendo, & diē suum neq; per se ne-
quis

que per alium quemcunque seruauerit: tunc is qui tenet dimittetur sine die et petens illud breue secundū quosdam, & totū custum amitteret, & plegij eius erunt in misericordia vt supra. Aut secundū alios loquelam suā amitteret, & plegij. &c. Sed hoc ita obtinet si loquela sit tantummodo sua, qd' sepius cōtingit in ciuilib' negocijs. Verū si fuerit loquela non tantum sua sed etiam dom' Regis, vt in criminali negocio de pace domini Regis infracta, tunc quia loquelam illam non nisi sibi amittere potest, imo etiā illā prosequi tenetur, corpus eius decetero in prisonā mittetur, & saluo custodietur: donec appellū suum prosequi velit. Et plegij eius preterea in mīa remanebunt.

Cap. 33.

¶ Quandoq; contingit vtrunque abesse & tunc in voluntate dom' Regis vel eius iustic' erit si voluerint versus vtrunque cōtemptū Curie, vel falsum clamorem prosequi.

Liber

Liber secundus de his
que solent contingere circa vel
statim post ingressum litis, & de diraciona-
tione tenementi per duellum vel per mag-
nam assisam, & de campionibus, & de his
que pertinent ad duellum, vel
magnam assisam.

Capitulo. 1.

✱

Troque autem litigan-
tiū presenti in Curia et
petente clamante tene-
mentum petitum pote-
rit tenens petere visum
terræ. Sed ad hoc vt
detur ei inde respectus:
distinguitur vtrum is qui tenet, habeat plus
terre in villa illa vbi terra illa que petitur est,
an non. Et si plus ibidem non habuerit, nul-
la dabitur ei inde dilatio, sin autem plus
terre ibi habuerit: tunc dabitur ei inde res-
pectus, & alius dies ei ponetur in Curia &
cum ita recessum fuerit a Curia, ad tria esso-
nia rationabilia poterit tenens recuperare
de

de nouo, & precipietur viâ illius prouincię
vbi tenemētū illud est, quod mittat liberos
homines de Comitatu suo ad videndū ter-
ram illā per hoc breue. Cap. 2.

¶ Rex vicecomiti salutē, precipio tibi qđ
sine dilatione mittas liberos homines, &
legales, de visineto de illa villa, ad videndū
vnā hidā terrę in villa illa quā. N. clamat
versus. R. & vnde placitum est inter eos in
Curia mea, & habeas quatuor ex illis, corā
me vel Iustic' meis, eo die ad testificandum
visum suū & quē diem ei posuerunt. T. & c.

Cap. 3.

* Post tria cōsonia rationabilia visū terrę
comitantis, ytroque litigantium iterum ap-
parente in Curia, petens ipse loquelam suā
& clameum ostendat in hunc modum. Peto
versus istū. H. feodū dimidiij militis vel du-
as carucatas terrę, in illa villa, sicut ius meū,
& hereditatem meam, vnde pater meus vel
auus meus fuit seisis' in dominico suo sicut
de feodo, tempore Regis Heurici primi, vel
post primam coronationem domini Regis,
& vnde cepit commoda ad valentiā quin-
que solidorū ad minus, vt in bladis & senit
&

Liber secundus.

De visu & au-
diu non exigi-
tur hodie iur-
iurandum sta-
tuto vv. primi.
cap. 40.

& alijs commodis: & hoc prout sum pro-
bare per hunc liberum meum hominem I.
& si quid de eo male contigerit, per illum
vel p illū tertiū (& quot voluerit ita poterit
nominare, sed vnus tantum vadiabit duellū)
qui hoc vidit, vel audiuit (vel p alia verba
sic) & hoc paratus sū probare, p hunc libe-
rum hominem meum. I. cui pater suus in-
iunxit in extremis agēs, in fide qua filius te-
netur patri, quod si aliquando loquelam de
terra illa audiret, hoc diracionaret sicut id
quod pater suus vidit et audiuit. Audita ve-
ro loquela & clameo petentis: in electione
ipsius tenentis erit se versus petentē defen-
dere, per duellū, vel ponere se inde in mag-
nam assisam domini Regis, & petere recog-
nitionem quis eorum maius ius habeat in
terra illa. Si vero per duellum defendere vo-
luerit: tenetur tunc defendere ius ipsius pe-
tentis de verbo in verbum sicut versus eum
ostendit vel per se vel per aliquem homi-
nem alium idoneum. Sed nota quod post-
quam duellum inde fuerit vadiatum, oport-
tebit eum qui tenet terram defendere
per duellum et non de cetero poterit se
inde

inde in assisam ponere. Et post vadiationem duelli, poterit iterum se tribus vicibus rationabiliter effsoniare continuis, ex persona sui ipsius. Et alijs tribus vicibus ex persona campionis sui. Factis autem omnibus effsonijs que recte fieri possunt: antequam duellum inde teriatur, necesse habet petens ut in curia appareat, & campionem suum ibi habeat promptum ad pugnandum. Nec sufficiat eum alium tunc demum producere campionem, quam unum eorum super quos posuit diracionationem. Neque enim alium pro eo poterit cambiare post primam vadiationem. Si vero is qui duellum vadiauit interim pendente lite obierit. Si morte naturali, & hoc fuerit per visinetum declaratum ut semper fieri debet, si de hoc dubitetur: poterit petens ad unum eorum super quos posuit diracionationem suam primo recuperare, vel ad alium idoneum, etiam si nullum alium nominauerit dum tamen inde sit testis idoneus, & sic de nouo placitum incipietur. Si vero sua culpa interierit: loquelam ita dominus amittet. Item quero utrum campio ipsius petitoris, alium loco suo possit ponere

C. j.

in curia

Liber secundus.

in curia ad faciendam diractionationē, quā ille susceperat loco suo. Equidem secundum ius & consuetudinem regni antiquam: non licet nisi filium suum legitimum. Et nota quod talis debet esse campio petentis: quod sit & esse possit inde testis idoneus. Nec in propria persona sua licebit ipsi petitori prosequi appellum suum, quia id fieri non potest nisi per testem idoneum audientem, & videntem. Defendens autem defendere se poterit vel per seipsum si voluerit, vel per alium ad hoc idoneum, si per alium se defendere elegerit. Si vero campionem produxerit, & ille interim moriatur quero quid iuris ibi sit. Vtrum is qui tenet possit se per alium defendere, an loquelam suā debeat amittere, an tantum seisinam. Hic distinguendum est ut prius. Nota etiam quod campio defendens non poterit loco suo in curia alium ad defensionem illam suscipiendam producere, nisi filium suum legitimum. Contingit autem multociens, quod campio conducticius in curia producitur pro mercede ad diractionationem faciendam. Et si contra illius personam excipiat pars aduersa: dicendum

eum minus idoneum propter hoc q̄ premi-
um inde accepit ad diracionationem illam
faciendā Et hoc paratus est probare versus
eū si id negare voluerit: aut per se, aut per a-
lium, videntē vbi inde premiū accepit: Sup
hoc audiet & remanebit principale duellū.
Si vero super hoc conuictus fuerit & per du-
ellū victus fuerit cāpio petentis, tūc domi-
nus suus loquelam suam amittet. Et ille cā-
pio tanq̄ victus, omne legem terre amittet.
Scilicet q̄ de cetero nunquam admittetur
in curia vt testis, ad diracionationē pro ali-
quo alio per duellū de cetero faciendā pro
semetipso autē, poterit vel corpus suū de-
fendendo, vel atrocē iniuriā sui proprii cor-
poris prosequendo, vt de pace domini Re-
gis intracta. Ius etiā suum versus aliū p̄ du-
ellū defendere poterit de feodo & heredi-
tate sua. Finito autē duello: pena sexaginta
solidorum imminet victo, nomine recre-
antis. Et Preterea legem terre amittet. Et
si defensor victus fuerit, dominus eius ter-
ram petitam cum fructibus & commodis
tēpore seisine in feodo illo inuētis amittet,
nunquam de cetero in curia inde audiendus.
Ea enim que in curia domini Regis per du-
ellum

Liber secundus.

ellū semel fuerint terminata negotia, perpetuam habent firmitatē. Et deinde vicecomiti precipietur, ut victori terram diracionatam habere faciat, et eum inde in seisinam mittat, per tale breue.

Cap. 4.

¶ Rex vicecomiti salutem precipio tibi, quod sine dilatione seifias M. de vna hida terre in illa villa, de qua placitum fuit inter ipsum & R. in curia mea, quia illa hida terre adiudicata est ei in curia mea: per finem duelli. Teste Ranulpho. &c.

Cap. 5.

¶ Et hec ita si petens obtinuerit in duello. Si vero idē victus fuerit per campionem suum victū, tūc tenens quietus clamabitur de eius clameo sine recuperatione eiusdē petētis. Hec de duello vbi tenens se per duellum defendere voluerit, vel elegerit cōtra petentem.

Cap. 6

¶ Si autem in magnam assisam domini Regis se ponere maluerit is qui tenet, aut petens similiter se in assisam inde ponet, aut non. Si semel concesserit petens in curia, quod se inde in assisam se ponet. Et hoc verbo coram Iusticijs in banco sedentibus expresserit,

preſſerit, de cætero non poſſit reſilire, ſed
per aſſiſam illã oportebit cum perdere, vel
lucrare. Si vero in aſſiſam magnam ſe po-
nere noluerit, tunc oportebit eum aliquam
cauſam mōſtrare quare aſſiſa inter eos inde
eſſe non poſſit, quemadmodum ſi fuerint
conſanguinei, et ex eodem ſtipite par ētele,
vnde hereditas ipſa mouetur. Et ſi hoc pe-
tens obiecerit: tenens vero hoc ipſum con-
fitebitur aut non. Si vero hoc in curia con-
ceſſerit: remanebit eo ipſo aſſiſa, ita quod
per verba placitabitur & terminabitur in
curia ipſa negotium, quia tunc legitime in-
quiretur quis eorum propinquior ſit ipſi ſti-
piti, & ita heres iuſtior. Et per hoc diracio-
nabit ius ſuum hæres propinquior, niſi ad-
uerſarius in curia dicere poterit, quare ius
ſuum ille alias vel ad tempus, vel perpetuo
amiſerit, vel aliquis antecelſor ſuus, veluti ſi
donauerit, vel vendiderit, aut eſcambiaue-
rit, vel alio modo rite alienauerit, aut ſi per
feloniã ille vel antecelſores eius in vniuer-
ſum amiſerint ius ſuum vnde latius inferi-
us tractabitur, Et ſic ſuper aliqua iſtorum
articulorum arreſtetur loquela: poterit ex-

Liber secundus.

incidenti per verba hinc inde proposita , ad
duellum recte peruenire. Verum si omnem
parentelam inter se, et petentē defenderit
is qui se in assisam posuit: Vel saltem quod
de eodem stipite non sint de quo mouetur
hereditas, tunc decurrendum est ad com-
munes eorum consanguineos, qui ad hoc
vocandi sunt ad curiam, vt per eos disquirat-
ur eorum parentela. Qui si concorditer as-
firmauerint eos descendisse de eodē stipite,
vnde mouetur hereditas eorū super hoc sta-
bitur assertioni. Sed si alter adhuc litiganti-
um pertinaciter contradicat: Decurrendum
erit ad vicinetum, cuius cū consanguineis
super hoc omnino acquiescendum est testi-
monio. Idem quoque fiet si parentes ipsius
inueniantur discordes, quia tūc stabit vere-
dicto vicineti. Facta autē inquisitione, cer-
tissime si inuenti fuerint et probati ex eodē
stipite vnde mouetur hereditas descendisse,
cessat quidem assisa, & per verba vt predixi
procedet loquela. Sin autem constiterit cu-
ria & Iustic' domini regis contrarium, tunc
petens qui hoc obiecit, scilicet qd' essent de
eodem stipite vt assisam malitiose adimeret
loquelam

loquelam suam amitteret. Nullo autē interueniente quare assisa esse non debeat: tunc per eam tam finaliter quā per duellum terminabitur negotium.

Cap. 7.

¶ Est autem magna assisa regale quoddam beneficium, clementia principis de consilio procerum populis indultum, quod vitæ hominum & status integritati, tam salubriter consulitur, ut in iure quod quis in libro soli tenementō possidet retinendo duelli casum declinare possunt homines ambiguum. Ac per hoc contingit insperate & premature mortis ultimum euadere supplicium, vel saltem perhennis infamie obprobrium illius infelici & inuericundi verbi quod in ore victi, turpiter sonat consecutum. Ex æquitate autem maxima: prodita est legalis ista institutio. Ius enim quod post multas & longas dilationes, vix euincitur per duellum: per beneficium istius constitutionis, commodius & acceleratius expeditur. Assisa enim ipsa tot non expectat essonia, quot duellum ut ex sequentibus liquebit. Ac

C. iij.

per

De Assisa
Vol 126 v. 10. p. 10
2° Epith. 2. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Liber secundus.

per hoc & laboribus hominum parcitur, & sumptibus pauperum. Preterea, quanto magis ponderat in ludicis plurium idoneorum testium fides, quam vnius tantum: tanto maiore æquitate nititur ista constitutio, quam duellum. Cum enim ex vnius iurati testimonio procedat duellum. Duodecim & minus legalium hominum exigit ista constitutio iuramenta. Peruenitur autem ad assisam ipsam hoc ordine. Quare is qui se in assisam posuit ab initio, perquiret breue de pace habenda, ne de cetero ab adversario ponatur in placitum per breue, quo prius inter eos placitum fuit de tenemento vnde tenens posuit se in assisam.

Cap. 8.

Rex Vicecomiti salutem prohibe N. ne teneat placitum in curia sua quod est inter M. et R. de vna hida terre in illa villa, quam idem R. clamat versus præfatum M. per breue meum nisi duellum inde vadiatum fuerit, quia M. qui tenens est, posuit se inde in assisam meam, et petit recognitionem fieri, quis eorum maius ius habeat in terra illa. Teste. &c. Si vero placitum fuerit de seruitio, vnde

unde ille qui tenet, ponit se in assisam quod
facere licet: tunc tale erit breue,

Cap. 9.

Rex Vicecomiti salutem prohibe N. ne
teneat placitum in curia sua quod est inter
M. et R. de seruitio octo solidorum, et vnus
sextarij mellis, et duabus stikis Anguillarū
quæ præfatus M. exigit a præfato R. de ser-
uitio annuo de libero tenemento suo, quod
de eo tenet in illa villa, de quo tenemento
idem R. recognoscit se debere ei octo soli-
dos per annum pro omni seruitio, nisi duel-
lum inde vadiatum fuerit, quia R. a quo ser-
uitium exigitur: ponit se inde in assisam me-
am, et petit recognitionem vtrum inde de-
beat per annū octo solidos, pro omni serui-
tio: vel octo solidos, et insuper vnū sextariū
mellis, et duas stikas anguillarū. Teste. &c.

Cap. 10.

Per talia autem breuia, pacem perqui-
rit is qui tenet, et in assisam se ponit donec
aduersarius ad curiam veniens, aliud breue
perquirat, vt per quatuor legales milites de
comitatu, et de visineto, eligantur duode-
cim milites legales de eodem visineto, qui
super

Liber secundus.

super sacramentum suū dicant vter litigantium maius ius habeat in terra petita. Breue autem de quatuor militibus summonendis tale est.

Cap. 11.

¶ Rex Vicecomiti salutem. Summone per bonos summonitores, quatuor legales milites de visineto de Stocke, quod sint ad clausum pasche, corā me vel Iusticijs meis apud westmonasteriū ad eligendū super sacramentum suū xij. legales milites de eodem visineto: qui melius veritatē sciāt ad recognoscendū super sacramentum suum, vtrum M. an R. maius ius habeat in vna hida terræ in Stoke, quam M. clamat versus R. per breue meum, & vnde R. qui tenens est posuit se in assisam meā & petit recognitionē fieri quis eorū maius ius habeat in terra illa, & nomina eorū imbreuiari facias. Et summone per bonos summonitores R. qui terram illam tenet: quod tunc sit ibi audigurus illā electionem, et habeas ibi summonitores & c. T.

Cap. 12.

Ad diem illum poterit se tenens essoniarē, et iterum ad tria rationabilia essonia recuperare

cuperare, quod videtur recte posse fieri quia
ut in superioribus dictum est, quotiens aliquis
in Curia apparuerit. Et ibi facit quod de
iure facere debet: iterum de nouo ad ef-
fonia sua recuperabit. Sed tunc ita eue-
niet, vel euenire poterit, quod tot vel plu-
ra effonia interuenire poterint per mag-
nam assisam, quot per duellum quod pre-
missis non est consonum. Esto enim
quod tenens ipse tribus vicibus se possit
effoniare continuis, contra electionem du-
odecim militum, per quatuor milites fa-
ciendam, post tria illa effonia, eo ad cu-
riam veniente aliquis vel aliqui illorum
quatuor militum eodem die se poterint ef-
foniare. Et si hoc, poterit iterum tenens
post eorum effonia se de nouo effoniare
Et ita vix aut nunquam assisa ad effec-
tum perduceretur. Sed nota quod appa-
rentibus in Curia quatuor militibus die
sibi prefixa, paratis duodecim alios elige-
re, de hoc ex equo prodita est quedam con-
stitutio, iuxta quam de consilio curie ita so-
let res expediri: quod siue venerit siue non,
is qui tenet: nihilominus per illos quatuor
militres

Liber secundus.

milites : et super eorum sacramentum , fiet electio duodecim. Verū quia si presens esset tenens ipse , contra aliquem vel aliquos eorum duodecim iuste aliquid forsitan posset excipere , et super hoc in curia audiretur. De consilio et absenti inde satisfaciendo non tantum duodecim eligentur , sed tot etiam , ut sine omni contradictione & causatione possit absenti cum redierit satisfieri. Excepi autem possunt Iuratores ipsi eisdem modis quibus & testes in curia Christianitatis iuste repelluntur. Preterea notandum quod si venerit is qui se posuit in magnam assisam , licet nō omnes illi quatuor milites venerint , de consilio et communi assensu litigantium per vnum etiam illorum quatuor militum : poterint illi duodecim milites eligi adhibitis illi duobus vel tribus militibus alijs de eodem comitatu , si in curia fuerint inventi : licet ad hoc nō fuerint vocati : ad maiorem autem cautelam , et ad omnem cavillationem devitandam : solent sex vel plures milites ad curiā ipsam ad electionem faciendam vocari. Ad hec autem taliter expedienda. Plus profuit sequi curię consiliū quam iuris

juris & curie cursum consuetū seruare, unde
providentie committitur & arbitrio do-
nini Regis, vel eius Iusticijs rem istam utili-
us & equius temperare.

Cap. 13.

* Potest autem quis se ponere in assisam
de seruitio, de terra, & de super de deman-
dis seruitij, & de iure aduocationis alicui
ecclesie, non solum versus extraneum, sed
etiam versus dominum: scilicet vt cognos-
catur quis eorum videlicet, vtrum dominus
maius ius habeat hanc retinendi in domini-
co, an vassallus tenēdi hanc de eo. Facile est
autem inde formare breuia iuxta diuersa
negotia.

Cap. 14.

* Facta electione duodecim militum
Summonendi sunt illi, vt ad curiam veniant
parati super sacramentum suum dicere quis
eorum scilicet an tenens an petens, maius
ius habeat in sua demanda. Et per tale bre-
ue fiat summonitio.

Cap. 15.

* Rex vicecomiti salutem. Summone per
bonos summonitores, illos duodecim mi-
lites R. & N. & sic de singulis quod sint
eo die

Liber secundus.

eo die coram me vel Iusticijs meis ad locū illum parati: sacramēto recognoscere, utrū R. vel N. maius ius habeat in vna hida terrē. vel in alia re petita quam predictus R. qui clamat versus predictū. N. & vnde predictus N. qui rem illā tenet posuit se in assisam nostram, & petit inde recognitionem quis eorum maius ius habeat in re petita & interim terram illam vel tenementum ipsum vnde exigitur seruitiū: videant & summonne per bonos summonitores N. qui rem ipsam tenet quod tunc sit ibi auditurus illam recognitionem.

Cap. 16

¶ Die autem duodecim militibus prefixa ad recognitionem faciendam, siue venerit is qui tenet siue non, sine delatione recognitionis ipsa procedat. Nec valebit ei essonium quippe cum eius presentia non sit necessaria: quin sine eo possit fieri recognitionis, cum si presens esset nil dicere possit quare remaneret, qui iam in curia se in assisam posuit. Secus tamen est de absentia petentis: quia si se essoniauerit, remanet assisa eo die et alius dies dabitur in curia: * Quia perdere potest quis propter defaultam

falsā lucrari vero nemo potest omnino absens.

Cap. 17.

* Procedente autem assisa ad faciendam recognitionem ipsam, aut bene notum est ius ipsum ipsis iuratoribus omnibus, aut quidam sciunt & quidam nesciunt, aut omnes ignorant. Si nulli eorum rei veritatem inde sciuerint. Et hoc in curia super sacramentum eorum testati sint siue fuerint, ad alios decurrendum erit, donec tales inueniantur qui rei veritatem inde scierint. Sin autem quidam eorum rei veritatem sciant, quidam non reiectis ignorantibus: alij quidem vocandi sunt ad curiam, donec duodecim ad minus reperiantur inde concordēs. Item si quidam eorum dixerint pro vno, quidam pro alio litigantium: adiciendi sunt alij donec duodecim ad minus in alter vtram partem concorditer acquieuerint. Iurare autem quilibet eorum debet qui ad hoc vocati sunt quod non falsum inde dicent nec veritatem tacebunt scienter ad scientiam autem eorum qui super hoc iurant inde habendā exigitur quod per proprium visum suum & auditum illius rei habuerint notitiam vel per

Liber secundus.

per verba patrum suorum & per talia quibus fidem teneantur habere ut proprijs.

Cap. 18.

* Cum autem apparuerint duodecim milites ad recognitionem ipsam faciendam, de rei veritate certis tunc procedat assisa recognitionura quis eorum vel petens vel tenens maius ius habeat in re petita. * Quod si dixerint ipsi tenentem maius ius inde habere: vel alia dixerint per que sufficienter constet domino Regi, vel Iustic' suis quod idem maius ius habeat in terra petita, tunc quidem per considerationem curie dimittetur ipse quietus, a clameo petentis imperpetuum. Ita quod petens ipse, de cetero nunquam inde audietur in curia cum effectu. Lites enim per magnam assisam domini Regis legitime decise: nulla occasione rite resuscitantur imposterum. Sin autem per assisam ipsam pro petente fuerit iudicatum in curia tunc aduersarius suus terram petitam amittet cum fructibus & commoditatibus omnibus in terra ipsa tempore seisine inuentis eidem restituendam.

Cap. 19.

* Pena autem in hac assisa temere iuratum

tium ordinaria est, & ipsi regali institutioni
elegantè inserta. Si enim ipsi iuratores per-
iurasse in curia fuerint legitime cōuicti, vel
in iure confessi omnibus catallis & rebus
mobilibus spoliabuntur, domino regi eisdē
applicandis, de clementia autem principis
maxima: salus eis tenementis solis liberis,
preterea in Carcerem detrudetur & ibi per
annum ad minus in prisona detinebuntur in-
super de cetero legem terre amittentes per-
petuam infamie notā, inde merito incurrēt.
Quæ pœna ideo recte instituta est, ut quol-
libet ab illicita prestatione sacramētī in ta-
li casu, coerceat similitudo supplicij. Notā-
dum etiam quod nunquā potest esse duellū
vbi assisa nequit esse nec ecōuerso. Mittetur
autem petens si adiudicetur ei tenementū
ad vicecomitē illius prouincię vbi tenemē-
tum est, ad seisinā suam recuperandam per
hoc breue.

Cap. 10.

¶ Rex vic' salutē precipio tibi qd' sine dila-
tione seifias. N. de vna hida terre in villa illa
quam petit versus. R. vnde idem. R. posuit se
in assisam meam quia idem. R. diracionauit
D. j. terram

Liber secundus.

terram illam in curia mea per recogniti-
onem. T. & c.

Cap. 21.

¶ Si vero reperiantur nulli milites de visi-
neto nec in comitatu ipso qui rei veritatem
inde sciant quid iuris erit? Num quid eo ip-
so obtinebit is qui tenet versus petentem?
Quod si hoc ita est, ergo petens ipse ius su-
um si quod inde habuerit amittet super hoc
etiam potest procedere dubitatio. Esto e-
nim quod duo vel tres legales homines vel
plures sunt dum tamen pauciores sint duo-
decim, qui se testes huius rei faciant & se
ad id diracionandum offerant in curia si fu-
erint eius ætatis, quod per duellum diraci-
onationem facere possint: & omnia verba
in curia presentent per que solet duel-
lum cōsiderari in curia, nunquid
super hoc audietur aliquis
eorum quere;

Hic incipit liber tertius
 de warrantis & de duobus do-
 minis per quorum alterum se ad-
 uocat petens & per alterum tenens.

*

Capitulo. 1.

O Rdo placitandi in curia qui
 obseruatur, is est quē predix-
 imus quando eius qui tenet
 presentia solūmodo necessa-
 ria est & non alterius, ad res-
 pōdendū inde. Exigitur autē tā presentia al-
 terius quam tenentis, si idem dicat in curia,
 rem petitā non esse suā sed eam tenere vt
 sibi cōmodatam, vel sibi locatā velim vadi-
 um datam, vel suæ custodie cōmendatā, vel
 aliquo alio modo sibi, tamē vt alienā depu-
 tatā aut si rem illā suam dicat esse, sed tamē
 inde aliquē warrantū habere; vt ex ei⁹ dona-
 tione, vel vēditione, vel in escambiū datio-
 ne, vel ex aliqua huiusmodi causa rem ipsā
 habeat. Si vero dicat in curia, rē suā non esse
 sed alienam, tunc ille cuius eam esse dixerit,
 sūmonebitur sed per aliud breue consimi-
 le,

Dij.

Liber secundus.

terram illam in curia mea per recogniti-
onem. T. & c.

Cap. 21.

¶ Si vero reperiantur nulli milites de visi-
neto nec in comitatu ipso qui rei veritatem
inde sciant quid iuris erit? Num quid eo ip-
so obtinebit is qui tenet versus petentem?
Quod si hoc ita est, ergo petens ipse ius su-
um si quod inde habuerit amittet super hoc
etiam potest procedere dubitatio. Esto e-
nim quod duo vel tres legales homines vel
plures sunt dum tamen pauciores sint duo-
decim, qui se testes huius rei faciant & se
ad id diracionandum offerant in curia si fu-
erint eius ætatis, quod per duellum diraci-
onationem facere possint: & omnia verba
in curia presentent per que solet duel-
lum cōsiderari in curia, nunquid
super hoc audietur aliquis
eorum quere.

Flic

Hic incipit liber tertius
 de warrantis & de duobus do-
 minis per quorum alterum se ad-
 uocat petens & per alterum tenens.

★

Capitulo. 1.

O Rdo placitandi in curia qui
 obseruatur, is est quē predix-
 imus quando eius qui tenet
 presentia solūmodo necessa-
 ria est & non alterius, ad res-
 pōdendū inde. Exigitur autē tā presentia al-
 terius quam tenentis, si idem dicat in curia,
 rem petītā non esse suā sed eam tenere vt
 sibi cōmodatam, vel sibi locatā velim vadi-
 um datam, vel suę custodie cōmendatā, vel
 aliquo alio modo sibi tamē vt alienā depu-
 tatā aut si rem illā suam dicat esse, sed tamē
 inde aliquē warrantū habere; vt ex ei⁹ dona-
 tione, vel vēditione, vel in escambiū datio-
 ne, vel ex aliqua huiusmodi causa rem ipsā
 habeat. Si vero dicat in curia, rē suā non esse
 sed alienam, tunc ille cuius eam esse dixerit,
 sūmonebitur sed per aliud breue consimi-
 le,

D. ij.

Liber tertius.

le, & sic de nouo versus eum incipietur placitum, & cum tandem in curia apparuerit aut similiter dicet rem suam esse, aut suam non esse. Si vero dicat rem suā non esse, tūc is qui eandem suam fuisse in Curia prius asseruerat, terram illā eo ipso sine recuperatione amitteret, & summoneretur ille ut veniat in curia auditurus inde iudicium suū, & sic siue ipse venerit, siue non, seisinam recuperabit aduersarius. Cum vero aliquē inde warrantum vocauerit in curia is qui tenet, tunc rationabilis dies ponetur ei in curia ad habendum ibi warrantum suum : & ita ad tria essonia de nouo recuperare poterit ex persona propria, & ad alia tria ex persona sui warranti tandē vero apparet eo in curia qui vocatus est inde warrantus, aut rem illā ei warrantisabit, aut nō. Si eā warrantisare voluerit, tunc cū eo omnino placitabitur ita quod de cetero sub eius persona, omnia quę ad placitum ipsum exiguntur procedēt verum si ante hoc se essoniauerit, per essonium suum nō poterit se defendere is qui vocauit eum warrantū, qui per absentiam suā ponatur in defaulta verū si presens in curia de warranto ei defecerit quē ad warrantū traxerat tūc in-

ter

ter eos omnino placitabitur ita qd' per verba hinc inde proposita, poterit ad duellum inde perueniri, siue suam cartā inde habuerit siue non, is qui eum vocauit ad warrantū dum tamen talem idoneum inde ad dirationationem faciendam habuerit, qui & hoc dirationare voluerit. Et nota quod cum confiterit eum qui trahitur, ad warrantum, debere ei warrantizare rem illam, decetero non poterit eam perdere is cui warrantizare debet eam, quia si res illa in curia dirationetur tenebitur ei ad competens escambium si habuerit vnde id facere possit.

Cap. 2.

* Contingit autem quandoque, quod is qui vocatus est warrantus in Curia nolit ad Curiam venire ad warrantizandum ei rem ipsam vel ad demonstrandū ibi qd' eam illi warrantizare non debet. Ideoq; ad petitionem eius qui eum inde vocauit warrantum de consilio & beneficio Curie, iusticiabitur ad id faciendū, & per tale breue inde summonebitur.

Cap. 3.

Rex Vicecomiti salutem summone per
D. iij. bonos

Liber tertius.

bonos summonitores N. quod sit corā me
vel Iustic' meis ibi eo die ad warrantizan-
dum. R. vnā hidā terræ in villa illa quā cla-
mat de dono eius vel de dono. M. patris sui
si eam illi warrantizare voluerit: vel ad ostē-
dendum quare illi eā warrantizare non de-
bet, & habeas ibi summonitores, & hoc
breue T. Ranulpho &c.

Cap. 4.

* Die autē statuta, aut poterit se essoniare
warrantus, aut nō, si non, tunc denegatur, ei
ius quod alij cōceditur sine culpa sui, qd' est
inconueniens, & etiā videtur iniquū, * si vero
se essoniare poterit, esto quod tribus vicibus
recte se essoniauerit, & tertio secundum ius
& consuetudinem Curie consideretur quod
ad quartum diē veniat vel responsalē mit-
tat qui si ad illum diem neq; venerit, neque
responsalem miserit, quero quid iuris ibi sit?
Quia si caperetur tenementum in manum
domini Regis hoc videretur iniquū & con-
tra ius ipsius tenentis cum ipse inde non fu-
erit iudicatus in defalta. Si vero id non fiat,
tunc videbitur, ius ipsi' petentis, si qd' inde
habuerit, iniuste differri. Et quidem ita fiet
secundū ius et consuetudinem Regni, quia

si alius terram ipsam : vel scisinā ipsius terre per defaultam warranti sui amiserit, warrantus inde ei tenebitur ad competens escambium; Et per hoc distringi poterit ad curiam venire, & tenementum ipsum warrantizare, vel aliquid monstrare quare warrantizare non debet.

Cap. 5.

* Contingit etiā quandoque, quod is qui tenet licet warrantum habeat in curia, nullum vocat warrantum sed ius tamen ipsius petentis, per se omnino defendit. Sed si hoc fecerit, & terram illā amiserit per duellum, nullum recuperare de cetero habebit inde versus warrantum. Sed secundū hoc queri potest, si per duellum se defendere poterit sine assensu & presentia warranti & utrum se inde in assisam magnam domini Regis, preter assensum et presentiam warranti ponere poterit. Et quidem per assisam potest se defendere pari ratione ac per duel-

Libertus tertius.

Cap. 6.

* Solet præterea plerunque differri, negotiū per absentiam dominorū quando scilicet petens ipse, clamat tenementū petitū pertinere ad feodū vnius, et is qui tenet, dicit se idem tenere de feodo alterius dominorum, & tunc summonendus est vterque dominorum illorum ad curiam vt illis præsentibus loquela illa audiatur et debito modo terminetur, ne illis absentibus iniuria aliqua inferri videatur ad d. e. autem qua summoniti sunt ad curiā venire, poterit se vterque eorū aut eorum alter licite essonari, et tribus vicibus solito more. * Esto ergo quod tribus vicibus essoniato domino tenentis, consideretur qd' ipse ad curiā veniat vel responsalē mittat, qui si nec tunc venerit neq; responsalem miserit, considerabitur quod tenens ipse inde respondeat & defensionem inde suscipiat & si per defensionem vicerit, sibi quidē terram illā retinebit, & seruitium domini Regi de cetero inde faciet quia dominus suus seruitium suū per defaultā suam amittet, donec veniat, & ibi faciat qd' inde facere debet, eodē modo poterit dominus ipsius

ipsius petentis se elsoniare, quo demū appa-
rente in curia, quero vtrum domin' tenen-
tis possit iterum de nouo se elsoniare. Et
quidē poterit, donec semel in curia apparu-
erit, quia tunc oportebit eū dicere aliquid,
quare non oportebit eum amplius expecta-
re; Et hoc similiter tenendum est circa per-
sonam alterius dominorum, si vero post tria
elsonia sua absens fuerit, dominus petentis,
quero quid iuris ibi sit, equidem si se inde
pri' elsoniauerit, capiētur elsoniatores ipsi,
et corpus ipsius petētis attachiabitur prop-
ter curiæ contemptum, et ita distringetur
ad curiam venire, vt ibi audiatur, quid inde
dicere velit.

Cap. 7.

* Si vero p̄sens vterq; fuerit dominorū
dominus ipsius tenentis aut warrantizabit
quod terra illa petita de feodo suo sit, aut id
negabit. Si id warrantizauerit, tunc in eius
volūate erit, defensionē inde suscipere, aut
eam tenenti committere, et vtrum istorum
fiat, saluum erit ius vtriusque, scilicet, tā ip-
sius domini, quā tenentis, si in placito vene-
rint si vero victi fuerint dominus seruitiū, &
tenens

Liber tertius.

tenens terrā illam sine recuperatione amittet; * Si vero dominus ipſius tenens in curia preſens, de warranto ei defecerit, poterit inter eos placitū cōuerſi. Si dicat tenens dominum ſuum de warranto in iuſte ei deficere, & ideo in iuſte, quia inde ei fecit ſeruitium nominatum & tantum, tanquam domino illius feodi vel antecellores ſui ei vel antecelloribus ſuis & de hoc habeat audientes, & videntes, & aliquem idoneū teſtem ad diracionationem inde faciendam, vel aliam idoneam, & ſufficientē probationem iuxta conſiderationem Curie faciendam.

Cap. 8.

* Circa perſonā domini petentis, ſimili modo diſtinguendū eſt. Eo enim apparente in curia, aut terrā petitam ad feodum ſuum clamat, aut non. Et ita ſi clameum petentis warrantizauerit, & terram illam ad feodum ſuum clamat, in eius voluntate erit, aut ſe ad diracionationem petentis tenere ſi hoc elegerit, aut per ſe ius ſuum, verſus aliū diracionare, ſaluo iure vtriuſque illorum ſcilicet ipſius, quā petentis, ſi vicerint. Si vero victi fuerint, vterq; illorū inde erit perdens. Si vero clameū ipſius petētis minime warrantizauerit,

rantizauerit, tunc is qui eum inde in Curia
ad warrantum vocauerit, in misericordia
domini Regis remanebit propter falsum
clamorem suum.

Liber quartus de aduo- cationibus Ecclesiarum.

★

Capitulum. I.

Lacitum de aduoca-
tionibus ecclesiarum
moueri solet tum ec-
clesiis ipsis vacantib⁹,
tum non vacantibus.
Cum itaque ecclesi-
am aliquā vacare co-
tigerit, & is qui se ad-
uocatum Ecclesiæ illius gerit ad ean-
dem Ecclesiam personam presentauerit si
quis eius presentationi contradixerit, & ip-
sam presentationem clamauerit, distin-
guo utrum fiat contentio super ipsa aduo-
catione

Libor quartus.

catione id est super iure ipso presentandi personam an super vltima presentatione, id est super seisinâ iuris presentandi personâ, Si super vltima presentatione tantum fiat cōtentio, ita qd' is qui clamat dicat se vel aliquem antecessorum suorum, vltimâ habuisse inde donationem & presentationem, tunc per assisam de aduocationibus ecclesiarum proditam: loquela illa tractabitur & summonebitur inde assisâ ad recognitionē inde faciendam scilicet quis aduocatus tempore pacis vltimam personam mortuam & ecclesiam illam presentauerit. Et de hac assisâ plenius inferius cum alijs recognitionib' dicitur. Ille autē qui per assisam ipsam vltimâ presentationem in curia diracionauerit: eo ipso seisinâ presentationis ecclesię vacantis super qua cōtentio est, diracionauit ita quod personam ad eandem ecclesiam licite presentabit saluo iure, & clameo petētis super iure aduocationis. Si vero ius aduocationis tantū petatur, tūc is qui petit, adiciet se vel aliquem antecessorum suorum habuisse vltimâ presentationē illius ecclesię, vel aduersariū suū vel aliquem ex antecessoribus eius aduersarij habuisse

habuisse eandem presentationē cōcedet, vel
dicet q̄ aliquis tertius eam habuerit vel qd̄
nesciat quis vltimā presentationē habuerit
quicquid autem istorum dicat, aduersario
clamante vltimam presentationē ex perso-
na sua, vel ex persona alicuius antecessorum
suorum procedet semper recognitio super
iure presentandi nisi in vno solo predicto-
rum casuum quando scilicet is qui petit
concedit aduersario quod ille vel aliquis
antecessorum suorum vltimam indepresen-
tationem habuerit, tunc enim sine recogni-
tione vnā personam presentabit ad min.
diracionata autē vltima presentatione per
affisam, vel alio modo legitime, & persona
ad eius presentationem qui diracionauit in
curia, in ecclesia ipsa iustitatur tunc is qui su-
per iure aduocationis placitare voluerit tale
breue habebit.

Cap. 2.

¶ Rex vic' salutē, precipe N. quod iuste &
sine dilatione dimittat R. aduocationē ec-
clesiæ in villa illa quā clamat ad se pertinere
& vnde queritur qd̄ ipse iniuste ei de forciat
&

Liber quartus.

& nisi fecerit; summane per bonos summonitores eum quod sit ea die ibi coram nobis vel Iustic' nostris ostensurus quare non fecerit. Et habeas ibi summonitores & hoc breue.

Cap. 3.

¶ Summonitus autem, eisdem modis & eisdem essonijs vt superius in tractatu terre diximus, poterit se essoniare. Esto igitur quod factis tribus essonijs, ad quartum diem neque venerit neque responsalem miserit quid igitur iuris erit? equidem capienda est seisinā presentationis illius ecclesie in manum domini Regis & per hoc breue.

Cap. 4.

¶ Rex vicecomiti salutem precipio tibi quod sine dilatione capias in manum meam presentationem ecclesie de illa villa quam N. clamat versus R. & de qua placitum est in curia mea inter eos, & diem captionis scire fac Iusticijs meis. &c.

Cap. 5.

Tenetur

¶ Tenetur autem vicecomes preceptum illud exequi in hunc modum, debet quidem ad ecclesiam illam accedere & ibi publice coram probis hominibus protestari, se seisiſſe in manus domini Regis preſentationem illius eccleſie, & ſic per quindecim dies remanebit ſeiſina in manus domini Regis, ita quod volens eam replegiare tenens ipſe poterit eam recuperare eo modo quo predeterminatum eſt in primo libro.

Cap. 6.

¶ Excursus autem omnibus eſſonijs, quibus ſe eſſoniare poterit is, verſus quem placitum mouetur: ad diem placitantibus in curia præfixum, aut vterque adest vel neuter aut vnus tantum de absentia autem vnius tantum aut vtriusque, iudicandum eſt ſecundum ſimilitudinem eorum que ſuperius dicta ſunt in tractatu de placito terre vtroque vero preſente in curia is qui petit ius ſuum in hec verba verſus aduerſariū ſuum proponet peto aduocationem illius eccleſie ſicut ius meū, & perti-

Libet quartus.

pertinentē ad hereditatem meam, & de qua
aduocatione ego fui seiscitus, vel aliquis an-
tecessorū meorū fuit, tēpore Regis Henrici
aui domini H. Regis vel post coronationē
domini Regis, & ideo seiscitus, ad eandē ec-
clesiam vacantē presentavi personā aliquo
prædictorum temporum, & ita presentavi,
quod ad præsentationem meā persona fuit
in ea ecclesia instituta, & si quis hoc voluerit
negare, habeo probos homines qui hoc vi-
derunt & audierunt, & parati sunt hoc di-
racionare secundum considerationem cu-
riz, & maxime illum B & illum & illū Au-
dito autem clameo ipsius petentis, poterit
se defendere per duellū is qui tenet, & secū-
dum hoc procedent omnia de cetero sicut
superius expedita sunt, sin autem in assisā
magnam se ponere voluerit is qui tenet be-
ne licet ei hoc, et procedet inde assisa sub
forma supradicta.

Cap. 7.

¶ Ecclesia autem aliqua non vacante, po-
terit esse cōtentio super aduocatione eius-
dem ecclesie, si persona vel is qui se perso-
nam gerit in ecclesia ipsa, aduocet se p vnū
aduocatum

aduocatū, & alius credens se esse rectorē
rem aduocatū eiusdem ecclesie, clamat
eamdem aduocationem, tunc ad eius petiti-
onem dabitur ei tale breue.

Cap. 8.

¶ Rex vicecomiti salutem. Summone per
bonos summonitores clericum illum N.
personam illius ecclesie, quod sit coram me
vel Iusticijs meis apud Westmonasteriū ad
diem illum ostensurus, quo aduocato se te-
net in ecclesia illa cuius aduocationem mi-
les ille M. ad se clamat pertinere. Summone
etiam per bonos summonitores ipsum N.
qui aduocationem illam ei deforciat, quod
tunc sit ibi ostensurus quare aduocationem
ipsum ei deforciat. Et habeas ibi summoni-
tores et hoc breue. T. &c.

Cap. 9.

¶ Clericus autem summonitus, si ad di-
em statutum neque venerit, neque miserit,
neque ad primum neque ad secundum, ne-
que ad tertium, quomodo distringi de-
beat ut ad curiam veniat maxime si nullum
habeat laicum feodū unde possit distringi.
Simili modo queri poterit, cum se tribus vici-
bus essoniauerit in Curia, et quarto die ne-

E. j.

que

que venerit neq; respōsalem pro se miserit,
quid inde faciendum sit. Sed in utroq; isto-
rum casuum, precipietur episcopo illius lo-
ci vel eius officiali si nullus fuerit ibi, epis-
copus quod vel eum distringat ad curiam
venire, vel defalcā suā sua manu puniat ca-
piendo ecclesiam in manum suam vel alio
modo secundum quod poterit de iure: e-
um distringat. Tandem vero ad curiam
veniens Clericus aut tenebit se ad aduoca-
tum illum qui aduocationem illam petit,
& se ad presentationem illius fuisse insti-
tutum, vel ad presentationem alicuius ante-
cessorum suorum asseret, vel se ad alium
aduocatum tenebit. Si ad illum aduocatum
se teneat qui petit, tunc remanebit placitū
in Curia domini Regis. Et si aduocatus
neget id quod ipse dicit, se scilicet fuisse ad
suam presentationem institutum vel ali-
cuius antecessorum suorum, si super hoc
versus Clericum illum placitare voluerit,
coram suo iudice ecclesiastico placitum
sequetur. Si vero alium nominauerit ad-
uocatum qui inde summonitus sit, ve-
nire ad Curiam, tunc summonitus venit
aut non. Si non neque ad primam neque
ad

ad secundam neque ad tertiam summotionem venerit: vel si primo, et secundo, & tertio se effoniauerit in Curia, & quarto die neque venerit, neque responsalem miserit, quo modo distringetur, & quo modo punietur eius defalta? Equidem capiatur aduocatio illius ecclesie unde contentio est in manum domini Regis, & per quindecim dies ita remanebit, quod si infra illos quindecim dies non venerit, tunc is qui aduocationem ipsam petit, seisinam habebit. Sed quid erit de Clerico ipso? nunquid tunc eo ipso ecclesiam amittet? Si autem ad Curiam venerit is qui summonitus est, aut dicet se aduocatum illius ecclesie, aut nullum ius in aduocatione ipsa clamabit. Si nullum: tunc remanebit in Curia Regis placitum illud, & erit placitum inter aduocatum & Clericum in curia Christianitatis lite vero pendente. Si ecclesia ipsa vacare ceperit: quero cuius interim erit presentatio. Et quidem si nulla fuerit dubitatio mota super vltima presentatione quin is aduersus quem petitur ius aduocationis: habuerit vltimam pro-

E, ij,

sentati-

Liber quartus.

sentationem vel aliquis antecessorum eius, tunc ipse interim personam presentabit, donec seisinam ipsam amiserit, ex quo patet quod si seista fuerit aduocatio alicuius ecclesie in manus domini Regis propter defaltamaduocati: & infra illos quindecim dies ceperit vacare non amittet presentationem suam aduocatus ipse infra illos quindecim dies. Si vero ius aduocationis suum esse dicat, & illud tanquam suum defendere voluerit, tunc quidem procedet loquela eo ordine quo predictum est. Qui si obtinuerit tam ipse quam persona sua a clameo aduersarij sui liberabitur. Si vero placitum id perdiderit, tunc ipse aduocationem suam perpetuo perdet & omnes heredes eius.

Cap. 10.

¶ De Clerico autem persona eiusdem ecclesie quid erit faciendum qui personatum eiusdem ecclesie se habuisse per eius presentationem dixerit in curia. Equidem in curia domini Regis nil amplius de eo agatur, nisi quod de aduocatione ipsa inter aduocatos iudicabit. Sed in curia christianitatis aduocat' quid nouo ius aduocationis euecit

uici versus clericum ipsum coram episcopo suo vel eius officiali placitabit ita qd' si tēpore presentationis credebatur is patronus per quem fuit presentatus tunc remanebit illi ecclesia illa omnib' diebus vite sue. Statutum est etiam super hoc in regno domini Regis de clericis illis qui ecclesias obtinent per tales aduocatos qui se in aduocationes, ecclesiarum tempore guerre violenter intruserint, ne ecclesias illas quā diu vixerint amittāt. Et ita soluta est questio supra posita. Sed post decessum eorū ad rectos aduocatos reuerētur p̄sentationes ipsarū ecclesiarum.

Cap. ii.

¶ Iuxta p̄dicta autem, queri potest cum quis aduocatus diracionarit in curia Regis aduocationem versus aliquem, & postea processu temporis persona illa obierit, vtrū is versus quē diracionata fuerit aduocatio possit de nouo querere assisam de vltima presentatione, & si breue de assisa inde perquisierit, ita quod assisa sit inde summonita quid deinde aduersario sit faciendum. Esto enim quod ille nunquam personam ad Ecclesiam illā presentauerit, sed pater suus vel

E. iij.

aliquis

Libertus quartus.

aliquis antecessorum suorum, et quod obiciatur ei ab aduersario quod recognitionem inde habere non debeat, eo quod aduocatione ipsam in curia versus eum per iudicium perdidit nunquid igitur eo ipso remanebit assisa, an non? Videtur quod ideo remanebit quia ille seisinam illius aduocationis nunquam habuerit, eo quod non ultimam presentationem habuerit, sed videtur quod recte petere poterit seisinam patris sui, non obstante aliquo quod factum sit super iure ipso presentandi. Si vero iterum placitare possit de nouo super ultima presentatione: tunc non videtur quod perpetuo firma sint ea quae in curia domini Regis per iudicium semel sunt terminata negotia. Si enim prius abiudicata, fuerit alicui aduocatio alicuius ecclesie, non videtur quod aliquo modo inde de cetero aliquam seisinam iuste recipere debeat in ipsa curia versus illum maxime qui aduocationem illam diracionauit, nisi aliqua noua causa interuenerit quare super hoc audiri debeat. Si ita summonita esset assisa super hoc, remaneret eo ipso quod concedi possit ab aduersario illum vel aliquem

quem antecessorum eius vltimam habuisse
presentationem: sed dices quod si quid in-
ris ille vel antecessores sui inde habuerunt,
illud amiserunt in curia domini Regis per
iudicium & probato hoc per recordu curie,
loquelam amittet, & preterea in misericor-
dia domini Regis remanebit.

Cap. 12.

Notandum etiā, quod quandoq; contin-
git quod cum clericus aliquis mouet alicui
clerico controuersiam super ecclesia aliqua
in curia christianitatis, si per diuersos aduo-
catos aduocet se in ecclesia illa, clerici illi
ad petitionem alterius aduocatorū, defen-
detur placitum illud in curia christianitatis,
donec diracionetur in curia domini Regis
ad quem aduocatum pertineat aduocatio
eiusdem ecclesie & per hoc breue.

Cap. 13.

¶ Rex indicibus illis ecclesiasticis So-
lurem. Indicauit nobis R. quod cum. I.
Clericus suus teneat Ecclesiam illam in
illa villa per suam presentationem que
de sua aduocatione est vt dicitur. N. Cle-
ricus eandem petens ex aduocatione M.

E. iiii.

militis

Liber quartus.

auditis, ipsum I. coram vobis in curia christianitatis inde trahit in placitū. Si vero prefatus N. ecclesiam illā diracionaret ex aduocatione prædicti M. Palam est quod iam dictus R. tacturā inde incurreret de aduocatione sua. Et quoniam lites de aduocationibus ecclesiarum ad coronam & dignitatem meam pertinent, vobis prohibeo ne in causam illam procedatis donec diracionatum fuerit in curia mea ad quem illorū aduocatio illius Ecclesię pertineat. T. & c. Si vero post prohibitionem illam in causa illa processerint, tunc summonebuntur quod veniant inde responsuri in curia domini Regis.

Cap. 14.

¶ Rex vicecomiti salutem. Prohibe iudicibus illis ne teneant placitū in curia christianitatis de aduocatione illius ecclesię, unde R. aduocatus illius ecclesię queritur quod N. inde eum trahit in placitum in Curia christianitatis quia placita de aduocationibus ecclesiarum ad coronam & dignitatem meam pertinent. Et summe per bonos summonitores ipsos Iudices quod sint coram me vel Iusticijs meis, eo die ostensuri quare

quare placitum id tenuerunt contra dignitatem meam in curia Christianitatis. Summone etiā per bonos summonitores prefatum N. qd' tunc sit ibi ostensurus quare prefatū R. inde traxerit in placitū in curia Christianitatis. Et habeas ibi &c, Teste. &c.

Liber quintus de questione

status & de natiuis.

*

Cap. i.

Scitur de questione status placitum qd' est inter aliquos quando quis trahit aliu a libertate in villenagium, vel quando aliquis in villenagio positus, petit libertatem, cum quis autē petit alium in villenagio positū tanquā natium suū, habebit breue de natiuis vicecomiti directum. Et coram vicecomiti loci eum p breue illud clamabit versus illū qui eum in villenagiū tenet. Et in comitatu suo. Et si villenagiū suū corā vicecomite in cōm non contradicatur, tunc placitū illud super nativo illo corā vicecomite pcedet, sicut inferius dicetur inter clamantē illum natium & tenentē. Si vero liberum hominem se esse

Libor quintus.

se esse dixerit is qui petitur, & super hoc demonstrando securū fecerit vic', tunc remanebit loquela illa in comitatu, quia vicecomes de placito illo se amplius de iure introumittere non debet veruntamen si super hoc idem vicecomes loquelam illam audire voluerit, tunc is qui petitur clamet se Iusticijs & habebit breue Regis, quod si fecerit securum vicecomitem de demonstranda libertate sua, tunc ponatur loquela illa coram Iusticijs Regis in Curia Regis & interim pacem habebit is qui libertatem petit breue autem tale erit.

Cap. 2.

*1st bone
with*
Rex vic' salutem. Questus est mihi R. quod N. trahit eum ad villenagiū, de sicut ipse est liber homo vt dicit. Et ideo precipio tibi qd si idem R. fecerit te securum de clamore suo prosequendo, tunc ponas loquelā illam coram me vel Iustic' meis eo die & interim eū pacem inde habere facias Et summane per bonos summonitores prædictum N. quod tunc sit ibi ostensurus quare trahit eum ad villenagiū iniuste. Et habeas ibi. &c.

Cap. 3.

Summonebitur itaque per idem breue, is qui clamat eum in villenagiū & ei dies ponetur

netur quo clameū suū prosequetur. * Die autem statuta si non venerit is qui petitur ad villenagiū neq; nunciū neq; effoniū miserit, fiat inde secundum formā prædictam in tractatu de loquelis per plegios attachiatis. Si vero se effoniare voluerit, hoc ei licet, eisdem & totidem effonijs & vicibus ut prædictum est. Si vero is qui aliū in villenagiū clamat, neque venerit eo die neque miserit, dimittetur alius sine die si presens fuerit sub tali forma scilicet quod is qui clamat, tale recuperare habeat quale de iure habere debet unde superius dictū est plenius interim autem in seifina libertatis erit is, qui ad villenagium clamat.

Cap. 4.

¶ Vtroq; autē presente in curia, hoc modo diracionabitur libertas in curia siquidē pducet is qui libertatē petit, plures de proximis & cōsanguineis suis de eodē stipide unde ipse exierat exeūtes p quorū libertates, si fuerint in curia recognite & probate liberabitur a iugo seruitutis is qui ad libertatē pclamatur si vero cōtradicatur statua libertatis eorundē productoriū vel de eodē dubitetur ad visinetū erit recurrendum ita quod per eius veredictum scietur vtrum illi liberi homines

Liber quintus.

per eius veredictum scietur utrum illi libri homines sint an non. Et secundum dictum visineti iudicabitur. Si vero alios produxerit is qui eum ad villenagiū trahit ad probandum contrarium eo scilicet quod illi homines quos ibi producit natiui sui sunt, ita qd' de vno stipite communi cum illo quem ad natiū clamat exierint tunc similiter si utriusque producti recognoscantur communes consanguinei disquiretur per visinetū quis eorum eidem sunt proximiores & secundū hoc iudicabitur. Similiter quoque fiet si ex vna parte pducti, negentur eundem in aliqua parte consanguinitatis attingere vel si dubitetur super hoc omnis huiusmodi dubitatio per visinetū absoluetur. Probata autem libertate in curia sufficienter tunc is de cuius libertate contentio facta est, à clameo petentis eum ad villenagiū clamantis absoluetur, et perpetuo liberabitur. Si vero in probatione sua defecerit, vel si ab aduersario suo dirationetur tanquā natiū sine recuperatione aliqua, domino suo adiudicabitur cū catallis suis quecunq; habet. Sub hac eadē forma et hoc eodē ordine tractandum est placitū, quando aliquis in libertate cōstitutus

tus ad villenagium trahitur, vel quando aliquis in villenagium positus, propria sua deliberatione, petit libertatem ob id enim ad curiam domini regis veniens is de cuius libertate agetur, impetrabit loquelam ipsam in curiam Regis deduci quo impetrato sub forma prædicta, loquela procedet. Notandum etiam quod in placito isto locū non habet duellum, ad libertatem alicuius probandam a prima natiuitate.

Cap. 5.

✱ Pluribus autē modis potest ad libertatē aliquis in villenagio positus deduci veluti si domin' eius volens eū ad libertatē perducere & a se & heredibus suis quietū clamauerit vel si eum ad liberandum, alicui donauerit vel vendiderit. Illud tamē notandum est qd nō potest aliquis in villenagio positus, libertatem suam proprijs denarijs suis querere. Posset enim tunc a domino suo secundum ius & consuetudinem regni ad villenagium reuocari quia omnia catalla cuiuslibet natiui, ita intelliguntur esse in potestate dñi sui, qd proprijs denarijs suis versus dominum suum a villenagio se redimere non poterit.

Si

Liber quintus.

Si quis vero extraneus cum ad liberandum emeret suis nummis, posset quidem perpetuo versus dominum suum qui eum vendiderat, se in statu libertatis tueri. * Cum quis enim nativum suum a se & hereditibus suis quietum clamaverit vel extraneo vendiderit, poterit is qui libertatem, ita consequutus est erga dominum suum, vel quoslibet alios heredes suos dum modo per cartam vel alio modo legitime hoc in Curia diracionauerit perpetuo se tueri: ad duellum etiam hic poterit perveniri, si quis eum a villenagio liberatum contradixerit dum modo aliquis testis idoneus qui hoc viderit & audierit ubi liberatus fuerit libertatem suam voluerit diracionare in curia. Notandum etiam quod potest quis nativum suum quantum ad sui ipsius vel heredum suorum personas, liberum facere, non quantum ad alios. Quia si quis prius natus hoc modo ad libertatem perductus contra extraneum aliquem ad diracionationem faciendam produceretur in Curia, vel ad aliquam legem terre faciendam, posset inde iuste amoveri si natiuitas sua ad villenagium

lenagium suum in Curia obiecta fuerit & probata etiam si in tali statu miles factus esset a villenagio liberatur. Item si quis natiuus quiete per unum Annum & unum diem in aliqua villa privilegiata manserit, ita quod in eorum communem Gylsam tanquam ciuis receptus fuerit, eo ipso a villenagio liberabitur.

Cap. 6.

Sunt autem natiui a prima natiuitate sua quemadmodum si quis fuerit procreatus ex natino & natina, ille quidem natiuus nascitur. Idem est si ex patre libero & matre natina. Sed si ex matre libera & patre nativo idem est dicendum, quantum ad status integritatem, unde si quis liber homo duxerit natiuam in uxorem ad aliquod villenagium, quam diu fuerit ita obligatus villenagio eo ipso legem terre tanquam natiuus amittit. Si qui vero procreantur ex natina unius & nativo alterius proportionaliter inter dominos sunt pueri illi diuidendi.

Hic

Hic incipit liber sextus de dotibus.

Capitulum, I.

*

Os duobus modis dicitur dos enim dicitur vulgariter, id quod aliquis liber homo dat sponse sue ad usum ecclesie tempore desponsationis sue tenetur autem unusquisque tam iure ecclesiastico quam iure seculari sponsam suam dotare tempore desponsationis. Cum quis autem sponsam suam dotat, aut nominat dotem aut non. Si non nominat, tertia pars totius tenementi liberi sui, intelligitur dos eius; et appellatur rationabilis dos cuiuslibet mulieris tertia pars totius liberi tenementi viri sui quod habuit tempore desponsationis ita quod inde fuerit seisus in dominico.

Si

Si vero dotem ~~Ab~~minat, & plus tertia parte,
dos ipsa in tanta quantitate stare nō poterit:
amensurabitur enim vsque ad tertiam par-
tē, quia minus tertia parte scilicet tenemen-
ti sui potest quis dare in dotem, plus autem
non.

2. de. Fel. in l. 1.
de. res. 150. p.

Cap. 2.

* Contingit autē quandoq; quod si mo-
dicum tenementi: habeat is qui mulierem
dotat tēpore, desponsationis sue possit do-
tē ampliare scilicet de questu suo in tertiam
partem vel minus. Si vero de questu nihil
fuerit expressum in dotis assignatione, licet
parum habeat tenementi tempore despon-
sationis, & postea multa acquisierit non po-
terit in dotē clamari plus tertia parte illius
tenementi quod habuerit quis tēpore despō-
sationis quo mulierē dotauit. Idem dico si
quis in catallis, & in rebus terram non ha-
bens, vel etiam in denarijs sponsam suā do-
tauerit, & postea magnum questum fecerit
in terris & tenementis, nihil de cetero de
questu in dotem clamare poterit, quia hoc
generaliter verum est quod quantacunque
vel qualiscunque assignata fuerit dos alicui
mulieri, si inde satisfactū fuerit mulieri qua-

F. j.

tura

Liber sextus.

tum ad ostiū ecclesie assignatū fuit ad dotē
nunquam de cetero poterit amplius ad do-
tem petere.

Cap. 3.

* Sciendum autem est quod mulier, nihil
potest disponere circa dotem suam tempo-
re vite mariti sui. Quia cum mulier ipsa
plene in potestate viri sui de iure sit, non est
mirū si tam dos quam ipsa mulier & cetera
omnes res ipsius mulieris plene intelligūtur
esse in dispositione viri ipsius, potest autem
quilibet vxorem habens, dotem vxoris sue
donare vel vendere vel alio quo voluerit
modo alienare in vita sua ita quod tenetur
vxor sua in hoc sicut & in alijs rebus omni-
bus que cōtra deū nō sunt ei assentire, adeo
autē tenetur mulier obedire viro suo quod
si vir eius dotem suā vendere voluerit, & ip-
sa contradixerit, si postea fuerit ita vendita
dos & empta, mortuo viro suo non poterit
mulier dotē ipsam versus emptorē petere si
cōfessa fuerit in curia vel super hoc conuic-
ta quod ea contradicente viro suo: fuerit
dos a viro suo vendita.

Cap. 4.

* Mortuo autē viro alicuius mulieris aut
vacat

vacat dos eius si fuerit nominata, aut non vacat. Si vacat, ponere se potest mulier in dotē suā & tenere se in seilina cū consensu heredis. Si vero non vacat, aut tota nō vacat, aut quedā pars vacat & quedā pars non vacat. Si quedam vacat & quedā non, in parte que vacat, ponere se poterit predicto modo, & de residuo habebit breue de Recto ad warrantū suū scilicet quod teneat ei plenū rectū de illa terra quā clamat pertinere ad rationabile dotē suā quod breue tale erit.

Cap. 5.

¶ Rex M. salutem precipio tibi quod sine dilatione plenū rectum teneas A. quæ fuit vxor. E. de vna hida terra in villa illa quam clamat pertinere ad rationabilem dotē suam quam tenet de te in eadem villa per liberum seruitium decem solidorū per annū pro omni seruitio quam. N. ei de forc. Et nisi feceris vice comes faciat ne oporteat eam amplius inde conqueri pro defectu recti. T. & c.

Cap. 6.

¶ Tractabitur autem placitū id in Curia warranti per hoc breue, donec probeatur curiam ipsius de recto defecisse quod
F. ij. qualiter

Libersextus.

qualiter fieri deberet, inferius dicitur. Quo probato procedet loquela vsque ad comitatum, & ita mediante comitatu, per voluntatem domini Regis, vel capitalis Iustic, poterit loquela ipsa ad curiam domini Regis etiam iuste transferri per hoc breue.

Cap. 7.

¶ Rex vic' salutē: pone coram me vel Iustic' meis dicillo, loquelam que est in comitatu tuo inter A. & N. de vna hida terre in illa villa quā ipsa A. clamat versus p'dictū N. ad rationabilē dotē suā. Et summane per bonos summonitores p'dicti N. qui terram illam tenet, quod tunc sit ibi cum loquela sua. Et habeas ibi. &c.

Cap. 8.

* Potest autem transferri huiusmodi loquela, sicut & alie quelibet a comitatu ad capitalē curiam dñi Regis, pluribus de causis. Tum propter aliquam dubitationē que emergit in comitatu super loquela ipsa, quā comitatus nescit diiudicare. Et quando sic transfertur loquela aliqua ad curiam, tunc summonenda est vtraque pars scilicet tam tenens quam petens. Cum ex perquisitione alterius partiē transfertur loquela tunc sufficit

sic illam partem summoneri quæ pars hoc non perquisiuit. Si vero ex consensu & perquisitione vtriusq; partiũ simul exstentium in curia loquela ipsa trãsferatur ad curiã tũc neutrà partiũ oportet summoneri quia eis intelligitur dies datus in curia die autẽ statuta in curia, aut vterque abest, aut alter tantum, aut adest vterque. De absentia vtriusq; aut alteri tantũ, satis superi est dictũ vtroque vero p̃sente in curia, mulier ipsa ius suũ versus aduersariũ suũ in hæc verba pponet. Peto terram illã sicut pertinentiã illius terre, quæ mihi nominata est in dotem. Vnde marit' me' dotauit me ad ostiũ ecclesiæ die quo me disponant sicut de eo vnde fuit vstitus & scisit' eo tẽpore quo me inde dotauit. Ad huiusmodi ergo clameũ solet multipliciter ab aduersa parte responderi aut enim negabit eã inde fuisse dotatã, aut concedet, quicquid autẽ dicat nõ debet loquela illa pcedere sine herede mariti ipsius mulieris. Summonendus ergo erit ad curiam q̃ veniat auditurus loquelam istam & per hoc breue.

Cap. 9.

* Rex vic' salutem. Summone per bonos

F. iij.

summo-

Liber sextus.

summonitores N. filium & heredem. E. qd' sit corā me vel Iusticijs meis eo die ad warrantizandum A. quæ fuit vxor ipsius E. patris sui vnā hidam terræ in villa illa, quam clamat pertinere ad rationabilem dote suam de dono ipsi' E. viri sui versus N. & vnde placitum est inter eos in curia mea si terrā illam ei warrantizare voluerit vel ad ostendendum quare id facere non debet. Et habeas ibi &c. T. &c.

Cap. 10.

✱ Heres igitur ipse summonitus, si neque venerit neque se essoniauerit ad primū diem vel ad secundū vel ad tertium, vel si post essonia sua quarto die neque venerit neque responsalem miserit, qualiter distringi debeat vel possit de iure & consuetudine regni queri potest. Secundum quosdam distringi poterit qd' ad curiā veniat per feodū suum. Itaque de consilio curiæ, capietur in manum domini Regis tantum de feodo suo vnde distringatur ad curiā venire ad ostendendū ibi vtrum debeat terrā illam warrantizare an non, vel per plegios attachiari potest secundū quosdam quod ad curiam veniat ad id faciendum.

Cap. 11.

Cap. II.

¶ * Apparente demum in curia herede viri mulieris conuerentis, aut id testabitur & concedet quod terra ipsa sit pertinentia dotis ipsius mulieris, & quod inde fuerit dotata ipsa mulier, & quod antecessor eius inde fuerit seifitus tempore quo eam inde dotauit sicut de pertinentia illius terræ quæ ei principaliter nominauit in dotem, aut non; Si id concedat in curia, de cetero tenebitur illam terram versus ipsum tenentem diracionare, si inde voluerit placitare; Et ita ipsam illi mulieri deliberare & conuertetur contentio inter ipsum tenentem & heredem ipsum. Aut si inde noluerit placitare, tenebitur dare ipsi mulieri compensescambium, quia de cetero perdere non poterit mulier ipsa. Si vero hæres ipse nec testatus fuerit nec concesserit ipse mulieri id quod ipsa versus tenentem proponit, tunc placitum inde poterit esse inter ipsam mulierem & heredem: mulier enim efficaciter nullum placitum mouere poterit versus aliquem, sine warranto de dote sua: Si itaque ipse hæres totum ius ipsius mulieris ei

F. iiii.

negauerit

Liber sextus.

negauerit, ita quod dixerit in curia eā inde nunquam fuisse dotatam ab antecessore suo poterit inter eos ad duellū perueniri: si mulier audientes & vidētes ibi habeat, vel aliquem idoneum testē qui audierit & viderit ipsam inde fuisse ab antecessore ipsius heredis dotatā ad ostiū ecclesie desponsationis sue tēpore, & hoc parat' sit versus illū diracionare. Si ergo mulier versus ipsum heredē obtinuerit per duellū, tunc heres ipse tenebitur terram petitam ipsi mulieri deliberare vel competens suum escambium eidē dare.

Cap. 12.

* Nota etiam quod cum quis dotat spōsam suam in hęc verba, do tibi terrā istā vel villam nominatū cum omnibus pertinentijs; Si aliquam pertinentiam eo tempore non habuerat in dominico suo, nec inde fuit seiscitus tempore desponsationis sue & in vita sua eam diracionari vel alio modo iuste perquisierit, poterit vxor post mortē viri suū iure doti: etiā ipsam pertinentiam cum alijs recte petere.

Cap. 13.

* Sciendum etiā quod si vir alicuius mulieris

lieris dotē vxoris sue vendiderit alicui post-
quam eam inde dotauerit, tenebitur hæres
eius: dotem illam ipsi mulieri deliberare si
poterit & etiam ipsi emptori tenebitur ad
rationabile escambiū suū ex venditione
vel donatione sui vel antecessorū sui sin mi-
nus: ad rationabile escambium ipsi mulieri
tenebitur.

Cap. 14.

* Cum autem tota non vacat dos alicui
mulieris ita quod inde nihil habeat mulier
ipsa: tunc placitum illud ab initio tractan-
dum erit in curia domini Regis, & summo-
nebitur is qui dotem ipsam tenet per hoc
breue.

Cap. 15.

* Rex vic' salutem, precipe N. quod iuste
& sine dilatione faciat habere A. quæ fuit
vxor E. rationabilem dotem suam in illa
villa quam clamat habere de dono ipsius E.
viri sui vnde nihil habet vt dicit, & vnde
queritur quod ipse ei iniuste deforciat & nisi
fecerit summone eum per bonos summo-
nitores quod sit eo die coram nobis vel Iu-
sticijs nostris ostensurus quare non fecerit.
Et habeas ibi &c. T. &c.

Cap. 16.

Libet sextus.

Cap. 16.

* Quicumq; autem dotē ipsam tenet siue hæres siue alius, oportet semper ipsam hæredem presentem esse qui mulieri petenti de sua dote respondeat, si alius itaque ab herede dotem ipsam deforciat mulieri, tunc per hoc breue summonebitur, hæres vero, per supra scriptum breue.

Cap. 17.

* Potest autem placitū illud inter heredē ipsum & mulierū, multipliciter variari, aut enim clamabit mulier ipsa dotem suā tanquam nominatam: aut rationabilem dotem suam non nominatam: hæres quoq; aut cōcedet ei dotem sibi fuisse nominatam aliam tamen quam ipsa petit aut sibi nullam fuisse nominatam dicet si ergo de dote nominata siue de diuersis nominationibus dotis, inter eos fit contentio, tunc poterit id in placito ipso, predicto modo procedi. Si vero rationabilis dos sine aliqua nominatione certa petatur, certi iuris est qd' heres tenebitur mulieri assignare in dotē tertiam partē totius liberi tenemēti, qd' antecessor eius habuit in dominico die qua eam desponsauit integre in omnibus vt in terris & tenemētis
et

et aduocationibus Ecclesiarum. Ita quod si non fuerit nisi vna sola Ecclesia in tota hereditate, si coterit eam vacare in vita mulieris post mortem mariti sui, non poterit heres ipse sine assensu ipsius mulieris personam ad Ecclesiam illam presentare. Excipitur capitale meluagium quod dari non potest in dotem, nec diuidetur sed integrum remanebit. Item in diuisionem non veniunt res quas tenuerunt mulieres alie in dotem, vnde prius dotate fuerint, preterea si fuerint duo maneria vel plura diuidenda, non diuidetur capitale manerium, sed integrum cum capitali meluagio heredi remanebit, ita qd' de alio manerio vel alijs manerijs ipsi mulieri plene satisfiat. Notandum etiam quod pro ætate heredis non remanebit assignatio dotis ipsi mulieri, preterea notandum quod si fuerit terra aliqua data alicui mulieri in dotem nominatim, ita quod Ecclesia aliqua in feodo illo sit fundata, post mortem mariti sui habebit mulier liberam inde presentationem: ita qd' clerico cuiuslibet idoneo poterit illa ecclesia concedere si vacauerit. Sed collegio non poterit.

Libor sextus.

test quia hoc auferret ius ipsius heredis perpetuo, si autem maritus ipsius mulieris alicui clerico in vita sua Ecclesiam ipsam concesserit, idem clericus ipsam Ecclesiam tota vita sua poterit retinere etiamsi hoc factum sit postquam uxorem suam de terra illa dotauerit, verum si domui religiose concesserit interim Ecclesiam ipsam ipse maritus: debet Ecclesia illa post mortem ipsius mariti ipsi mulieri deliberari, ita quod in vita sua liberam habebit inde presentationem, post mortem vero ipsius mulieris & illius clerici qui ad eius presentationem institutus fuit persona: iterum ad domum Religiosam reuertetur Ecclesia ipsa illi perpetuo remansura. Item sciendum quod si in vita viri alicuius mulieris fuerit ab eo uxor eius separata ob aliquam sui corporis turpitudinem, nullam vocem clamandi dotem habere poterit mulier ipsa. Idem dico si fuerit separata ab eo per parentelam, scilicet quod nullam dotem petere poterit mulier ipsa & tamen libri eius possunt esse heredes et de iure regni succedent patri iure hereditario. Nota itē quod cum quis filius et heres-

res alicuius ex consensu patris sui ducit vx-
orē & per assignationē patris sui vxori sue
quandam partem terre patris sui dat in do-
tem: nunquid ab ea plus peti poterit in do-
tem? Mortuo autem viro suo ante mortem
patris sui queri potest vtrum terram illā no-
mine dotis retinere possit & vtrū pater viri
sui teneatur illi warrantizare terram illam.
Si vero mulier aliqua plus habeat in dotem
quam ei pertineat habere, precipietur vice-
comiti quod id amensurari faciat & per hoc
breue.

Cap. 18.

* Rex vicecomiti salutē. Questus est no-
bis N. quod A. mater sua plus habet in dotē
de sua hereditate quā habere debet & quā
pertinet ei habendum secundum dotem
rationabilem. Ideo tibi precipio quod iuste
& sine dilatione facias id amensurari & iuste
& sine dilatione facias habere ipsi. N. quod
habere debet de iure & hereditate sua &
iuste & sine dilatione facias habere ipsi A.
quod habere debet. Et quod pertinet ei ha-
bendum secundum dotem suam rationabi-
lem ne inde oporteat eum amplius conque-
ri pro defectu iusticie T. &c.

Hic

Hic incipit liber septi-
mus de heredibus legitimis &
bastardis masculis aut feminis maioribus
sive minoribus & de custodia & privilegio
minorū & de vltimis heredibus qui sunt do-
mini cū feodū cadit in manū eorū & de he-
redib' intestati & de vsuarijs & eorū here-
dib' & de maritagijs & alijs donationibus
antecessorū & eorū testamentis & debi-
tis que omnia heredes eorū
tenentur warrantifare.

Capitulo. 1.

N alia enim acceptione, acci-
pitur dos secundū leges roma-
nas secundū quas proprie ap-
pellatur dos, id quod cū mu-
liere datur viro quod vulga-
riter dicitur maritagiū * potest itaq; qui-
libet liber homo terram habens quandam
partem terre sue cū filia sua vel cum aliqua
alia qualibet muliere, dare in maritagiū si-
ue habuerit heredem siue non, velit heres
vel non, imo & eo contradicente & reclama-
re

manente. Quilibet etiam cuicumque voluerit potest dare quandam partem sui liberi tenementi, in remuneratione seruitij sui vel loco religioso in elemosinā, ita quod si donationem illam scisina fuerit sequuta, perpetuo remanebit illi cui donata fuerit terra illa & heredibus suis, si iure hereditario fuerit eis cōcessa. Si vero donatio ē talē nulla sequuta fuerit scisina, nihil post mortē donatoris ex tali donatione contra voluntatē heredis efficaciter peti potest quia id intelligitur secundū consuetam regni interpretationem potius esse nuda promissio quā aliqua vera promissio vel donatio. Licet autē ita generaliter cuilibet de terra sua rationabilē partē pro sua volūate cuicumq; voluerit libere in vita sua donare. In extremis tamē agenti non est hoc cuiquam hactenus permissum quia possit tunc immodica fieri hereditatis distributio si fuisset hoc permissum illi qui seruiore passionis instantis & memoriā & rationē amittit qd' non nunquā euenire solet vnde p̄sumeretur quod si quis in infirmitate posset ad mortē: distribuere cepisset terrā suā, qd' in sanitate sua minime facere voluisset

24 Liber septimus.

voluisse: quod potius proueniret illud ex
furore animi quam ex mentis deliberatione
posset tamen huiusmodi donatio in ultima
voluntate alicui facta ita tenere si cum cō-
sensu heredis fieret & ex suo consensu con-
firmaretur. Cum quis autem de terra sua in
maritagiū vel alio modo donat aut habet
hereditatem tantum, aut questum tantum,
aut hereditatem & questum. Si hereditatem
tantum poterit quidem ex eadem heredita-
te quandam partem donare vt dictum est
cuiuslibet extraneo cuiusq; voluerit. * Si au-
tē plures habuerit filios mulieratos, nō po-
terit de facili preter consensum heredes sui
filio suo post nato de hereditate sua quantā
libet partem donare. Quia si hoc esset per-
missum, accideret inde frequens prius nato-
rū filiorum exhereditatio, propter maiorem
patrū affectionem quam sepe erga post na-
tos filios suos habere solent, sed nunquid fi-
lio suo Bastardo potest quis filium & heredē
habens de hereditate sua donare? Quod si
vtrum est, tunc melioris conditionis est in
hoc bastardus filius quā mulieratus postna-
tus quod tamen verū est. * Si vero questum
tantum

tantum habuerit is qui partem terre suæ donare voluerit : tunc quidem hoc ei licet sed non totū questū quia non potest filiū suū heredē exheredare verū tamen si nullū heredē filiū vel filiam ex corpore suo procreauerit, poterat quidē ex questu suo quicunque voluerit quandā partē donare, siue totū questū hereditabiliter. Ita quod si inde seiscitus fuerit is cui donatio illa facta fuerit in vita donatoris, non poterit aliquis heres remotior donationē illā irretare. Potest itaq; quilibet sic totū questū donare in vita sua, sed nullū heredē inde facere potest, neq; collegiū, neque aliquē hominem quia solus deus heredē facere potest non homo. Sin autē & hereditatem & questum habuerit : tunc indistincte verum est quod poterit de questu suo quantumlibet partem siue totum quicunque voluerit donare, ad remanentiam de hereditate vero sua nihilominus dare potest, secundum quod predictum est dum scilicet rationaliter hoc fecerit. * Sciendū autē quod si quis liberum habens sociū plures habuerit filios qui omnes ad hereditatem equaliter pro equalibus proportionibus

Liber septimus.

tionibus sunt admittēdi, tūc indistincte verum est quod pater eorum nihil de hereditate vel de questu si nullā habuerit hereditatem alicui filiorū quod excedat rationabilem partem suam que ei contingit de tota hereditate paterna donare poterit. Sed tantum donare poterit de hereditate sua pater, cuilibet filiorum suorum de libero socagio in vita sua, quantū iure successionis post mortē patris idē cōsequuturus esset de eadē hereditate, veruntatem occasione liberalitatis q̄ patres in filios vel etiā in alios exercere solentioris quidē questionēs in huiusmodi donationibus sepius emergūt. Esto enim quod aliquis miles vel aliquis liber homo quatuor vel plures habēs filios ex eadē matre communes legitime procreatos, & vni eorū (verbi gratia) prius nata post hēredē, quādā partē rationabilē de hereditate sua cū cōsensu etiam heredis sui (ne super hoc fieret cōtentio) hereditabiliter donat ita qd' seisinā inde idē filius recipiat, & cōmoditates & exitus in vita sua quādiu vixerit p̄cipiat, & in tali seisina moriatur tam patre suo q̄ fratribus omnibus adhuc viventibus. Magna quidem

dem iuris dubitatio & virorū iuris regni peritorū disceptatio & cōtentio super tali causa in curia domini Regis euenit vel euenire potest super hoc scilicet quis isti de Iure succedere debeat & possit, pater enim seisinā defuncti filij sui sibi retinere contendit, & ita terram que ex sua donatione processit, ad se iterum cupit reuerti. Super hoc habita contentione in curia, patri ius in terra ipsa clamanti respondetur a filio primogenito qđ non est pater suus super hoc audiēdo. Quia generaliter verum est secundum ius regni quod nemo eiusdē tenementi simul potest esse heres & dominus sed hac eadem ratione querit filius medius primogenitum filium ab illa successione repellere. Cū enim iam heres sit totius hereditatis non potest simul esse dominus illius partis hereditatis & heres preterea si iam mortuus esset pater illius filij primogeniti, idem filius dominus fieret totius hereditatis. Sed tunc de iure regni non remaneret ei terra predicta ratione. Si ergo eam retinere non poterit ad remanentiam, quo modo eam petere potest iure hereditario, sed

G. ij.

pari

*What the father
does not give to
by social laws
Domine for his
grant of that in
to his son has
a right to him
the which of it
wishes the
a right to his
it to his child
as a good & l
tenure*

Liber septimus.

pari ratione videtur quod post natus filius omnes alios inde possit excludere. Similis vero dubitatio contingit, cum quis fratri suo postnato, portionem terre sue hereditabiliter concedit & donat, quo defuncto sine herede de corpore suo exeunte frater ipsius defuncti terram ipsam in manum capit suam, sicuti illā que de feodo suo est & vacans versus quem duo filii sui assisam petunt de morte auunculi sui procedente vero placito primogenitus filius versus patrē, & post natus filius versus fratrem primogenitum, premonstrato modo placitare possunt. Sed sciendum quod pater ipse terram illam nullo modo de iure regni retinere potest, quia nō potest simul esse heres & dominus, sed nec etiam ad donatorem licite reuertitur terra alicui sic donata, scilicet cum homagio sequuto si aliquem heredem habuerit is cui facta est donatio ex corpore suo siue etiam remotiorē. * Pretere a terra ista que sic donata est sicut alia quolibet hereditas, naturaliter quidem ad heredes hereditabiliter descendit, nunquam autem naturaliter ascendit. Sic ergo remanet placitum inter patrem &

et primogenitum filium, sed procedit inter
 primogenitum filium & postnatum p̄dicto
 modo aliquando tamen super hoc ultimo
 casu in curia domini Regis de consilio cu-
 riz ita ex æquitare consideratum est, quod
 terra sic donata, filio primogenito remane-
 at, maxime si aliud feodum non habeat in
 manu sua donec hereditas deliberetur ei.
 Quia interim cum dominus non sit here-
 ditatis paterne, non obuiat id quo dicitur
 quod simul non possit quis hæres esse et do-
 minus. Sed cum ex illa successione fiat do-
 minus illius partis hereditatis: nonne &
hæres eiusdem patris intelligitur esse, cum
& hæres sit totius hereditatis. ad hoc tamen
 respondemus quod incertum est adhuc &
 in pendentem utrum filius primogenitus hæ-
 res sit an non. Quia si premoriatur pater
 tunc constans est quia hæres eius est. Quod
 si sic euenerit tunc quidem definit dominus
 esse illius terræ quam ex successione auun-
 culi sui prius acquisierat & tunc demum ad
 post natum filium tanquam ad hæredem
 rectum reuertetur terra illa. Sin autem pre-
 moriatur filius primogenitus, tunc satis
 constat quia ille non fuit futurus hæres pa-

*No. or by the
 grant of the
 father that
 part of the
 hereditas
 the part of the
 in heritance
 & come to him
 as a distinct
 possession*

Libet septimus.

Hæc lex confirmatur statuto. West. 2. cap. 41.

tris sui: et ob id nunquam concurrunt circa eius personam ista duo accidentia iuris, scilicet ius hereditarium et dominium. Notandum autem quod nec episcopus nec abbas quia eorum baronie sunt de elemosina domini regis & antecessorum eius, nō possunt de dominicis suis aliquam partem dare ad remanentiam sine assensu & confirmatione domini Regis.

Cap. 2.

✱ Tenentur autem heredes donatorū donationes & res donatas sicut rationabiliter facte sunt illis quibus facte sunt & hæredibus suis warrantizare.

Cap. 3.

✱ Heredum autē alij sūt proximi, alij sunt remotiores, proximi heredes alicuius sunt quos ex suo corpore procreauerit, ut filij & filia. Quibus deficientibus vocātur heredes remotiores scilicet nepos vel neptis ex filio vel filia recta linea descendens in infinitum. Itē frater et soror et ex illis ex trāsverso descendentes. Item auunculus tā ex parte patris q̄ ex parte matris, et matertera similiter et ex illis descendentes. Cum quis ergo hereditatem habens moriatur, si vnicū filium here-

heredē habuerit indistincte verū est qd' fili-
us ille patri suo succedit in toto, * Si plures
reliquerit filios, tūc distinguitur utrū ille fu-
erit miles, siue per se odū militare tenēs aut
liber Sokeman. Quia si miles fuerit vel per
miliciam tenens, tunc secundū ius regni an-
glie primogenit' filius patri succedit in to-
tum. Ita quod nullus fratru suoru partem in-
de de iure petere potest. Si vero fuerit liber
Sokemanus, tunc quidem diuidetur heredi-
tas inter omnes filios, quotquot sunt p par-
tes aequales, si fuerit socagiū & id antiquitus
diuisum. Saluo tamē capitali mesuagio pri-
mogenito filio pro dignitate aefne ciz suæ.
Ita tamē quod in alijs rebus satisfaciet alijs
ad valentiam. Si vero non fuerit antiquitus
diuisum, tunc primogenitus secundum quo-
rundam consuetudinem totā hereditatem
obtinebit. Secundum autē quorundā con-
suetudinem postnatus fili' heres est. Item si
filiam tantum vnā reliquerit quis heredem
tunc id * obtinet indistincte qd' de filio dic-
tum est. Sin autem plures filias, tūc quidem
indistincte inter ipsas diuidetur hereditas
siue fuerit miles, siue Sokemanus pater
earum saluo tamen primogenite filiz capi-

Liber septimus:

Hec lex con-
firmatur sta-
tuto. Wcl. 2.
cap. 41.

tris suis: et ob id nunquam concurrunt circa eius personam ista duo accidentia iuris, scilicet ius hereditarium et dominium. Notandum autem quod nec episcopus nec abbas quia eorum baronie sunt de elemosina domini regis & antecessorum eius, nō possunt de dominicis suis aliquam partem dare ad remanentiam sine assensu & confirmatione domini Regis.

Cap. 2.

* Tenentur autem heredes donatorū donationes & res donatas sicut rationabiliter facte sunt illis quibus facte sunt & hæredibus suis warrantizare.

Cap. 3.

* Heredum autē alij sūt proximi, alij sunt remotiores, proximi heredes alicuius sunt quos ex suo corpore procreauerit, vt fili⁹ & filia. Quibus deficientibus vocātur heredes remotiores scilicet nepos vel neptis ex filio vel filia recta linea descendens in infinitum. Itē frater et soror et ex illis ex trāsuerſo descendentes. Item auunculus tā ex parte patris q̄ ex parte matris, et matertera similiter et ex illis descendentes. Cum quis ergo hereditatem habens moriatur, si vnicū filium here-

heredē habuerit indistincte verū est qd' filius ille patri suo succedit in toto. * Si plures reliquerit filios, tūc distinguitur vtrū ille fuerit miles, siue per feodū militare tenēs aut liber Sokeman'. Quia si miles fuerit vel per miliciam tenens, tunc secundū ius regni anglie primogenit' filius patri succedit in totum. Ita quod nullus fratru suoru partem inde de iure petere potest. Si vero fuerit liber Sokemanus, tunc quidem diuidetur hereditas inter omnes filios, quotquot sunt p partes aequales, si fuerit socagiū & id antiquitus diuisum. Saluo tamē capitali mesuagio primogenito filio pro dignitate aetne ciz suae. Ita tamē quod in alijs rebus satisfaciet alijs ad valentiam. Si vero non fuerit antiquitus diuisum, tunc primogenitus secundum quorundam consuetudinem totā hereditatem obtinebit. Secundum autē quorundā consuetudinem postnatus fili' heres est. Item si filiam tantum vnā reliquerit quis heredem tunc id * obtinet indistincte qd' de filio dictum est. Sin autem plures filias, tūc quidem indistincte inter ipsas diuidetur hereditas siue fuerit miles, siue Sokemanus pater earum saluo tamen primogenite filiz capitali

Liber septimus.

ali mesuagio sub forma præscripta. Notandum autē qđ si quis fratrum vel sororem inter quos diuiditur hereditas sine herede de corpore suo moriatur, tunc illa portio quæ defuncti erat inter ceteros superstites diuidetur. Maritus autem primogenitæ filię homagium faciat capitali domino de toto feodo. Tenentur autem post natæ filię vel earum mariti seruitium suum de suo tenemento capitali domino facere per manum primogenitæ vel eius mariti. Nullum tamen homagium vel etiam fidelitatem aliquam tenentur mariti postnatarum filiarum marito primogenitæ filię inde facere in vita sua, nec earum heredes primi vel secundi tertij vero heredes ex postnatis filiabus exeuntes, secundum ius regni homagium tenentur facere de suo tenemento heredi filię primogenitæ & rationabile releuium. Præterea sciendum est qđ mariti mulierum quarumcunque, nihil de hereditate vxorū suarū donare possunt sine consensu heredum suorum, vel de iure ipsorum heredum aliquid remittere possunt nisi in vita sua. Si vero filium habuerit quis heredem & præterea filiā habuerit vel filias, filius ipse succedit in totum

totum * vnde contingit quod si quis plures habuerit vxores & ex qualibet filiā vel filias, extremo autē ex postrema vnicū filium: ille filius solus obtinet hæreditatem patris, quia generaliter verum est qd' mulier nunquam cum masculo partē capit in hereditate aliqua, nisi forte aliud speciale fiat in aliqua ciuitate, & hoc per longā consuetudinem eiusdē ciuitatis. Si vero habuerit quis plures vxores, & ex qualibet earum filiam vel filias, omnes filię erunt pares ad hereditatem patris eodē modo ac si omnes essent ex eadem matre. Cum quis autem moritur sine herede filio vel filia si habuerit nepotes vel neptes ex filio vel filia, tunc quidem indubitanter succedūt ipsi eodem modo quo predeterminatum est supra de filio vel filiabus & sub eadē distinctione. Illi enim qui recta linea descendunt, semper illis preferuntur qui ex transuerso veniunt. Cum quis autem moriatur habens filiū postnatum, et ex primogenito filio premortui nepotē, magna quidem iuris dubitatio solet esse, vter illorū preferend' sit alij in illa successione scilicet vtrum filius an nepos. Quidam enim dicere

Libet septimus.

dicere volebant filium post natū rectiorem
esse heredem quam nepotem talem, ea vi-
delicet ratione, quia filius primogenit^{us} cum
mortē patris nō expectaret nec expectauit
quousque heres eius esset, & ita cū post na-
tus filius superviueret tam fratrem quam
patrem, recte ut dicunt patri succedit. Alijs
vere visum est nepotem talē de iure auun-
culo suo esse preferendum. Cum enim ne-
pos ille ex filio primogenito exierit, & de
corpore suo extiterit heres in totū ius quod
pater su^{us} si adhuc viueret haberet: ipse patri
suo succedere debet. Ita dico si pater suus
non fuerit ab ano suo forisfamiliatus, potest
siquidem filius in vita patris sui ab eo foris-
familiari. Si quandam partem terrę suę as-
signet pater filio suo & scisinam faciat ei in
vita sua ad petitionē et bonā voluntatē ipsi-
us filij, ita quod de tanta parte sit ei satisfac-
tum tunc enim non poterint heredes ipsius
filij de corpore suo aliquid amplius petere
contra auunculum suū vel alium de residua
parte hæreditatis aui sui, quam partem pa-
tris sui licet pater eorum si ipse supervixis-
set eundem auū suū posset. Preterea si filius
alicuius

alicuius primogenitus de paterna hereditate capitali domino homagiū suū fecerit in vita patris sui, licet premoriatur patri suo, nulla dubitatio est quin fili' eiusdē auūculo suo sit preferendus. Verū super hoc poterit esse placitū inter nepotē ipsum & capitālē dominū si idem dominus ei homagiū suum negauerit vel inter capitalem dominum et auunculum ipsum si capitalis dominus nepoti homagium suum warrārizauerit, et ex hoc utrinq; rationabiliter possit perueniri ad duellū, nisi vero homagium suū ita possit doceri: tunc quidem ita hodie obtinet inter auunculū & nepotem, quia melior est conditio possidentis.

Cap. 4.

*Deficientib' autē hijs qui recta linea descendūt: tunc frater vel fratres succedent. Aut si non reperiantur fratres, vocande sunt sorores. Quib' premortuis eorū liberi vocantur, post hos vero vocantur auunculi, & eorū liberi, postremo matertere & eorū liberi habita & obseruata distinctione superius prenotata, inter filios militis & filios Sokemani & nepotes similiter habita quoque distinctione inter masculos & feminas.

Cap. 5.

Liber septimus.

Cap. 5.

* Tenentur quoq; heredes testamēta patrum suorum & aliorū antecessorū suorum seruare, illorū scilicet cuius sunt heredes, & eorū debita acquietare. Potest enim quilibet homo liber maioribus debitis nō inuolutus de rebus suis in infirmitate sua rationabilē diuisam facere sub hac forma secundū cuiusdam patrię consuetudinem, quod dominum suū primo de meliore & principaliore quam habet recognoscat deinde ecclesiā, postea vero alias personas pro voluntate sua. Quicquid autem diuersarum patriarum consuetudines super hoc teneāt, secundum iura regni non tenetur quis in testamēto suo alicui personę precipue nisi pro voluntate sua aliquid relinquere libera enim dicitur esse cuiuscunq; vltima voluntas, scūdum has leges sicut & secundū alias leges. Mulier etiam sui iuris, testamentum facere potest. Si vero fuerit in potestate viri constituta, nihil sine viri sui autoritate facere potest etiā in vltima voluntate de reb⁹ viri sui, veruntamen pium esset & marito valde honestum si rationabilem diuisam vxori suę concessisset, scilicet vsq; ad tertiam partem rerum

rerum suarum quam viua quidem obtinuisset si maritum suum superuixisset vt plenius infra liquebit. Quod plerique mariti facere solent vnde marito commendabiles efficiuntur. * Cum quis in infirmitate positus testamentum facere voluerit, si debitis non sit inuolutus tunc omnes res eius mobiles in tres partes diuidentur equales. Quarum vna debet heredi, secunda uxori, tertia vero ipsi reſeruat^{ur} de qua tertia libera habebit disponendi facultatem verum si sine uxore decesserit medietas ipsi reſeruat^{ur}. De hereditate vero nihil in vltima voluntate disponere potest vt predictum est.

Ita fuisse communem legem testatur ex parte magnae cartae. Cap. 18.

Cap. 6.

* Debet autem testamentum fieri coram duobus vel pluribus viris legitimis, clericis vel laicis & talibus qui testes inde fieri possunt idonei. Testamenti autem executores esse debent illi quos Testator ad hoc elegerit & quibus coram ipsam commiserit. Si vero testator nullos ad hoc nominauerit, possunt propinqui & consanguinei ipsius defuncti ad id faciendum se ingerere. Ita quod si quem vel heredem vel alium rerum defuncti reperierit detentorem, habebunt breue domini

Liber septimus.

domini Regis vicecomiti directum in hac
verba.

Cap. 7.

* Rex vic' salutē precipio tibi quod iuste
& sine dilatione facias stare rationabilē di-
uisā N. sicut rationabiliter monstrari pote-
rit quod eā fecerit & q' ipsa stare debeat T.
&c.

Cap. 8.

* Si quis autē autoritate hui' brevis cō-
uentus, aliquid dixerit cōtra testamētū sci-
licet quod non fuit rationabiliter factū, vel
qd' res petita nō fuerit ita vt dicitur legata,
tūc quidē placitū illud in curia christianita-
tis audiri debet & terminari. Quia placitū
de testamētis corā Iudice ecclesiastico fie-
ri debet & per illorum qui testamēto inter-
fuerint testimonia, secundū iuris ordinē
terminari. Si vero fuerit debitis oneratus is
qui testamentū facere proponit, nihil de re-
bus suis (extra debitorū acquietationē) pre-
ter sui heredis consentum disponere potest,
verū si post debitorū acquietationē aliquid
residū fuerit, tunc id quidē in tres partes
diuidet mōdo p'dicto. Et de tertia parte suā
vt dictū est faciat testamētū. Si vero nō suffi-
ciūt res defuncti ad debita p'soluenda, tunc
quidē heres ipse defectū ipsū de suo tenetur
ad implere ita dico si habuerit etatē heres
ipse.

ipse.

Cap. 9.

* Sunt enim quidā heredes, de quib' cōstat eos esse maiores, alij vnde cōstat esse minores, alij de quibus dubiū est utrū sint maiores an minores: * heredes vero maiores, statim post decessū antecessorū suorū possunt se tenere in hereditate sua, licet domini possint feodū suū cū herede in manus suas capere ita tamen moderate id fieri debet ne aliquā disseisinā heredibus faciant: possunt enim heredes si opus fuerit violēcie dominorum resistere, dum tamen parati sunt releuium & alia recta seruitia eis inde facere. * Si vero constet eos esse minores, tunc ipsi heredes tenentur esse sub custodia dominorū suorū donec plenā habuerint etatē, si fuerint heredes de feodo militari. Quod sit post vicissimum & vnum annum cōpletum, si fuerit heres & filius militis vel per feodum militare tenentis. * Si vero heres & filius Sokennani fuerit, etatē habere intelligitur tunc cum quindecim cōpleuerit annū. * Si vero fuerit filius burgensis, etatem habere tunc intelligitur cum discrete scierit denarios numerare, & pānos vlare, & alia paterna negotia similiter exercere * plenam itaque

Vile assentatione huius legis statuto Marlebr. Cap. 16.

Liber septimus.

itaque custodiam habent domini, filiorum
& heredum hominū suorum & feodorum
suorū, ita quod plenam inde habent dispo-
sitionem, vt in ecclesijs in custodijs ipsis cō-
stitutis concedendis & in mulieribus, si que
in eorum custodiam exciderint maritandis
& in alijs negocijs disponendis secundum
quod propria negotia sua disponi solent.
Nihil tamen de hereditate, de iure alienare
possunt ad remanentiam. Ita tamen quod
heredes ipsos, honorifice pro quantitate he-
reditatis interim habeant & debita etiam
defuncti pro quantitate hereditatis & tem-
poris quo illis custodia deputatur acquirēt,
vnde & de debitis antecessorum de iure re-
spondere tenentur. * Negotia quoq; ipsorū
heredum agere possunt, & placita de iure e-
is acquirendo mouere & prosequi, si emissā
fuerit de etate contra minorem exceptio.
Respondere autem nō tenētur pro illis, nec
de recto nec de disseisina nisi in vnico casu.
Cū quis scilicet minor habuerit custodiam
minoris post decessū patris sui, tunc enim si
denegetur alij hereditas sua cū maior factus
fuerit, poterit inde habere assisā & recogni-
tione m

tionem de morte antecessoris sui. Nec pro
estate domini minoris, remanebit inde re-
cognitio in hoc casu. Si vero appellatur mi-
nor de felonía aliqua, tunc attachiabitur
per saluos & securos plegios, sed dū fuerit
infra etatem inde non tenebitur respōdere
sed demum factus maior. * Restituere autē
tenētur custodes hereditates ipsi heredib'
instauratas & debitis acquietatas iuxta exi-
gētiam tēporis custodie & quantitatis he-
reditatis. Si vero dubiū fuerit vtrum fuerint
heredes maiores an minores: tunc procul-
dubio domini tam heredes quam heredita-
tes in custodia habebunt, donec etas ratio-
nabiliter probetur per legales homines de
visineto & per eorum sacramentum.

Cap. 10.

* Si vero plures habuerint dominos ipsi
heredes sub custodia constituti, capitales e-
orum domini id est illi quibus ligeantiā de-
bent sicut de primis eorum feodis eorum
habebunt custodiā. Ita quod de ceteris feo-
dis releuia & alia recta seruitia dominis ip-
sorū feodorū facere tenentur. Et sic custodia
eis per totum sub forma prescripta remane-

H. j.

bit

Hec lex re-
stitutionis ro-
boratur mag-
na carta.

Cap. 5.

Liber septimus.

bit. * Notandum tamen quod si quis in capite de domino Rege tenere debet, tunc eius custodia ad dominū Regem plene pertinet siue alios dominos habere debeat ipse hæres siue non. Quia dominus rex nullum habere potest parem, multo minus superiorem, veruntamen ratione burgagij tantum non prefertur dominus Rex alijs in custodijs. * Si vero dominus Rex aliquam custodiam alicui commiserit, tunc distinguitur vtrum ei custodiam pleno iure commiserit ita quod nullū eum inde reddere compotum oporteat ad scaccarium, aut aliter. Si vero ita plene ei custodiam commiserit, tunc poterit Ecclesias vacantes donare, & alia negotia sicut sua recte disponere.

Cap. 11.

* Hæredes vero Sokemanorum mortuis antecessoribus suis, in custodia consanguineorum suorum propinquorum erunt. Ita tamē q̄ si hereditas ipsa ex parte patris descēderit, ad consanguineos ex parte matris descendētes, custodia ipsa referatur. Sin autē ex parte matris hereditas ipsa descēderit, tūc ad consanguineos paternos custodia pertinet.

tinet. Nunquam enim custodia alicuius de iure alicui remanet, de quo habeatur suspitio quod possit vel velit aliquod ius in ipsa hereditate clamare.

Cap. 12.

* Mulier vero vel mulieres si heredes alicuius remanserint, in custodia dominorum suorum remanent. Quæ si infra ætatem fuerint in custodia erunt donec plenariam habent ætatem. Et cum habuerint ætatem, tenetur dominus earum eas maritare, singulas cum suis rationabilibus portionibus. Si vero maiores fuerint tunc quoque in custodia dominorum suorum remanebunt donec per consilium & dispositionem dominorum maritentur. Quia sine dominorum dispositione vel assensu, nulla mulier hæres terræ: maritari potest, de iure vel consuetudine regni. * Vnde si quis filiam vel filias tantum habens, heredem illam vel illas in vita sua sine assensu domini sui maritaue-rit, inde iuste secundum ius & consuetudinem regni perpetuo exheredatur. Ita quod unde de cetero nihil recuperare poterit nisi

H. ij.

per

Liber septimus.

per solam misericordiam & hoc ea ratione.
Quia cū maritus ipsius mulieris heredis alicuius homagiū de tenemento illo facere tenetur ipsi domino, requirenda est ipsius domini ad id faciendū voluntas et assensus ne de inimico suo vel alio modo minus idonea personarū homagiū de feodo suo cogatur recipere verum si quis licentiam querit a domino suo filiam suam & heredem alicui maritandi, tenetur dominus aut consentire aut iustam causam ostendere quare consentire non debeat aliter enim etiam cōtra ipsius voluntatē poterit mulier ipsa de consilio patris sui & pro voluntate libere maritari. iuxta hoc quero si mulier aliqua dotē habens possit alicui pro voluntate sua sine assensu warrātī sui nubere, & si fecit, utrū totū ob id amittet. Nō enim videtur quod debeat ideo dotē amittere, cū marit^{us} suus inde nullum homagium warrāto suo de iure & consuetudine regni facere debeat. Sed cū affidatione fidelitē tantum ne si ante mortem viri sui mulier ipsa moriatur homagium illud nullo tenemento retento periret. Tenetur tamē mulier cum assensu warranti
sui

sui nubere, aut dotem amitteret nisi mulier ipsa aliam terram habeat de maritaggio vel hereditate, tunc enim sufficit capitalis domini habere assensum. Et hoc ideo sic obtinet non propter homagium sed pro alia fidelitate quam maritus domino inde facere tenetur ut dictum est. Si vero de feodo plurium dominorum ipsa fuerit hereditas, tunc sufficiet adquirere assensum capitalis domini ad mulierem heredem maritandam. In custodijs autem constitute mulieres heredes si de corporibus suis forisfecerint, & hoc probatum fuerit, tunc illarum quae deliquerunt exheredabuntur, ita quod portiones suae ceteris quae non forisfecerint accrescent. Si vero hoc modo omnes deliquerint tunc tota illa hereditas ipsis dominis tanquam escaeta remanebit. Veruntamen si semel legitime nupte fuerint, tunc si viduae factae fuerint, postmodum non tenebuntur iterum sub custodia dominorum esse licet tenantur assensum eorum requirere in se maritandis praedicta ratione. Nec etiam tunc per earum incontinentiam hereditatem amittent. Quod autem generaliter so-

Libre septimus.

let dici putagium hereditatem non adimit.
Illud intelligendum est de putagio matris,
quia filius heres legitimus est quem nuptie
demonstrant.

Cap. 13.

* Heres autem legitimus nullus Bastardus nec aliquis qui ex legitimo matrimonio non est procreatus esse potest. Verum si quis versus aliquem hereditatem aliquam tanquam heres petat, & alius ei obijciat qd heres inde esse non potest eo quod ex legitimo matrimonio non sit natus tunc quidem placitum illud in curia domini Regis remanebit, & mandabitur Archiepiscopo vel Episcopo loci qd de matrimonio ipso cognoscat, & quod inde indicauerit, id domino Regi vel eius Iustic' scire fac' & per hoc breue.

Cap. 14.

* Rex Archiepiscopo salutē veniens corā me W. in curia mea petijt versus R. fratrem suum quartū partē feodi unius militis in illa villa, sicut ius suū, & in quo idem R. ius non habet vt W. dic' eo qd ipse Bastardus sit natus ante matrimoniū matris ipsorū. Et quoniam

niam ad curiam meam non spectat agnoscere de Bastardia eos ad vos mitto mandantes vt in curia christianitatis inde facias qd' ad vos spectat. Et cum loquela illa debitum coram vobis finem sortita fuerit, mihi litteris vestris significetis, quid inde coram vobis actum fuerit. T.&c.

Cap. 15.

* Circa hæc autem, orta est questio, si quis antequam pater matrem suam desponsauerit fuerit genitus vel natus vtrum talis fili' sit legitimus heres cum postea matrē suam desponsauerit. Et quidem licet secundū canones et leges romanas talis fili' sit legitimus heres, tamen secundum ius & consuetudinem regni nullo modo tanquam heres in hereditate sustinetur vel hereditatem de iure regni petere potest. Sed orta super hoc tamen contentione vtrū scilicet genit' an natus fuerit ante desponsationē an post discutietur id vt dictum est corā iudice Ecclesiastico & quod ab eo iudicatum fuerit id domino Regi vel eius Iustic' scire faciet. Ita tamen quod secundum quod iudicatum fuerit in curia Christianitatis de matrimonio

H. iij.

nio

Liber septimus.

nio scilicet vtrum fuerit ille qui hereditatem pet: natus vel genitus ante matrimonium contractum vel post, in curia domini, Regis supplebitur de adiudicanda vel ab iudicanda ipsi, hereditate super qua contentio est ita quod per iudicium curiæ hereditatem ipsam obtinebit vel clameum suum perdet.

Cap. 16.

* Queri potest de bastardo, qui nullum hæredem habere potest, nisi de corpore suo habuerit hæredem. Si quis ei pro seruitio suo vel alio modo aliquam terram donauerit, & inde homagium suum receperit, ita quod in seiscina eiusdem terre, sine herede de corpore suo obierit, quis ei de iure succedere debet quia dominus non potest predictis rationibus. * Cum quis vero intestatus decesserit, omnia catalla sua sui domini esse intelliguntur si vero plures habuerit dominos quilibet illorum catalla sua recuperabit quæ in feodo suo reperiet. * Usurarij vero, omnes res siue testatus siue intestatus decesserit domini regis sunt viū autē non solet aliquis de crimine vsure appellari nec

nec conuinci. Sed inter ceteras Regias inquisitiones, solet inquiri & probari, aliquem in tali crimine decessisse per duodecim legales homines de visineto & per eorum sacramentum. Quo probato in curia: omnes res mobiles & omnia catalla quæ fuerunt ipsius vsurarij mortui: ad vsus domini Regis capientur penes quemcunque inueniantur res ille. Hæres quoque ipsius, hac eadem de causa exheredatur secundum ius regni et ad dominum vel dominos reuertetur hereditas. Sciendum tamen, quod si quis aliquo tempore vsurarius fuerit in vita sua, & super hoc in patria publice defamatus, si tamen a. delicto ipso ante mortem suam destiterit, et penitentiam egerit, post mortem ipsius ille vel res eius. Lege vsuarij minime censebuntur. Oportet ergo constare quod vsurarius decesserit aliquis ad hoc vt de eo tanquam de vsurario post mortem ipsius indicetur, & de rebus ipsius tanquam de rebus vsurarij disponatur.

Cap. 17.

* Vltimi hæredes aliquorum, sunt eorum domini. Cum quis ergo sine certo hærede moritur,

Liber septimus.

moritur, quemadmodum sine filio, vel filia, vel sine tali herede de quo dubium sit ipsum esse propinquiorem heredem & rectum, possunt & solent domini feodorum feoda illa tanquam escaetas in manus suas capere & retinere quicumque sint domini siue Rex, siue alius preterea vero si quis veniens dicat se inde heredem rectum, si per misericordiam domini sui, vel per preceptum domini Regis, hoc impetrare poterit, inde placitabit, & sic si quod ius inde habuerit, diracionare poterit. Ita tamen quod interim terra illa in manu domini feodi remaneat. Quia quotienscunq; dubitauerit aliquis dominus de herede tenentis sui, vtrum sit rectus heres an non, terram illam tenere poterit, donec hoc ei legitime constiterit. Idem quoque dictum est supra de herede vbi dubium sit an sit maior an minor in hoc tamē est differentia, quod in vno casu intelligitur interim hereditas illa quasi escaeta ipsius domini. In alio vero casu, nō intelligitur esse sua nisi de custodia. Sin autem nullus appareat qui hereditatem ipsam tanquā heres requirat tunc illi domino remanet

manet hereditas ipsa escaeta ad remanentiam. Ita quod de illa disponere potest, sicut de sua propria ad libitum suum. Preterea si qua mulier aut heres alicui in custodia domini sui deuenerit: si de corpore suo forisfecerit, hereditas sua domino suo pro delicto ipsius remanet escaeta. Preterea si quis de feloniam conuictus fuerit, vel confessus in curia, eo per sui regni exheredato terra sua domino suo remanet escaeta. Notandum quod si quis in capite de domino Rege tenuerit, tunc tam terra quam omnes res mobiles suae, & catalla penes quemcunque inueniantur, ad opus domini Regis capientur sine omni recuperatione alicuius heredis. Sin autem de alio quam de Rege tenuerit is qui vilagatus est, vel de feloniam conuictus, tunc quoque omnes res suae mobiles, Regis erunt. Terra quoque per unum annum remanebit in manu domini Regis, elapso autem anno: terra eadem ad rectum dominum scilicet ad ipsum de cuius fendo est reuertetur veritatem cum domorum subuersione & arborum extirpatione. Et generaliter quotienscunque aliquis aliquid fecerit vel dixerit

Libri septimus.

moritur, quemadmodum sine filio, vel filia, vel sine tali herede de quo dubium sit ipsum esse propinquiorem heredem & rectum, possunt & solent domini feodorum feoda illa tanquam escaetas in manus suas capere & retinere quicumque sint domini siue Rex, siue alius preterea vero si quis veniens dicat se inde heredem rectum, si per misericordiam domini sui, vel per preceptum domini Regis, hoc impetrare poterit, inde placitabit, & sic si quod ius inde habuerit, diracionare poterit. Ita tamen quod interim terra illa in manu domini feodi remaneat. Quia quotienscumque dubitauerit aliquis dominus de herede tenentis sui, utrum sit rectus heres an non, terram illam tenere poterit, donec hoc ei legitime constiterit. Idem quoque dictum est supra de herede ubi dubium sit an sit maior an minor in hoc tamē est differentia, quod in vno casu intelligitur interim hereditas illa quasi escaeta ipsius domini. In alio vero casu, nō intelligitur esse sua nisi de custodia. Sin autem nullus appareat qui hereditatem ipsam tanquā heres requirat tunc illi domino remanet

manet hereditas ipsa escaeta ad remanentiam. Ita quod de illa disponere potest, sicut de sua propria ad libitum suum. Preterea si qua mulier aut heres alicui in custodia domini sui deuenerit: si de corpore suo forisfecerit, hereditas sua domino suo pro delicto ipsius remanet escaeta. Preterea si quis de feloniam conuictus fuerit, vel confessus in curia, eo per sui regni exheredato terra sua domino suo remanet escaeta. Notandum quod si quis in capite de domino Rege tenuerit, tunc tam terra quam omnes res mobiles suas, & catalla penes quemcunque inueniantur, ad opus domini Regis capientur sine omni recuperatione alicuius heredis. Sin autem de alio quam de Rege tenuerit is qui velagatus est, vel de feloniam conuictus, tunc quoque omnes res suas mobiles, Regis erunt. Terra quoque per unum annum remanebit in manu domini Regis, elapso autem anno: terra eadem ad rectum domini scilicet ad ipsum de cuius fendo est reuertetur veritatem cum domorum subuersione & arborum extirpatione. Et generaliter quotienscunque; aliquis aliquid fecerit vel dixerit

Liber septimus.

in curia, propter quod per iudicium curie exheredatus fuerit, hereditas eius ad dominum feodi de quo illa tenetur tanquam effecta solet reuerti. * Forisfactura autem filij & heredis alicuius, patrem non exhereditat neque fratrem, neque alium, quam seipsum præterea si de furto fuerit aliquis condemnatus, res eius mobiles & omnia catala sua vicecomiti prouinciæ remanere solent terra autem si qua fuerit dominus feodi recuperabit statim, non expectato anno. Cum quis vero per legem terre fuerit vtlagatus, & postmodum beneficio principis paci restitutus non poterit ea ratione hereditatem si quam habuerit ille vel heredes sui versus dominum suum (nisi ex misericordia ipsius domini & beneficio) recuperare forisfacturam, autem & vtlagaria solet dominus Rex damnatis remittere, nec tamen aliena iura ideo querit infringere.

Cap. 18.

* Maritagium autē, aliud nominatur liberū, aliud seruitio obnoxium, liberū dicitur maritagiū quādo aliquis liber homo aliquam

quam partem terre sue dat cum aliqua muliere alicui in maritagiū ita quod ab omni seruitio terra illa sit quieta, & a se & heredibus suis versus capitalē dominū acquietāda. Et in hac quidē libertate, ita stabit terra illa vsq; ad tertium heredē nec interim tenebuntur heredes inde facere aliquod homagium post tertium vero heredē, ad debitum seruitiū terra ipsa reuertetur, & homagium inde capietur. Quia si fuerit pars feodi militaris pro quātitate terre seruitiū feodi inde prestabit. * Solet autē quandoque terra aliqua dari in maritagio, saluo & retēto debito seruito ipsi capitali domino. Et tūc quidē tenebūtur maritus mulieris ipsi & heredes sui, seruitium id facere sed sine homagio vsque ad tertium heredē. Tertius vero heres primo inde faciat homagiū & omnes heredes sui post modum alia tamē fidelitas sub fidei vel sacramenti interpositione, a mulieribus vel earum heredibus interim fere sub eadem forma & eisdem verbis quibus homagium fieri solet prestare debet. * Cū quis itaq; terram aliquam cum vxore sua in maritagium ceperit, si ex eadem vxore sua
heredes

Liber septimus.

heredem habuerit filium, vel filiā claman-
tem & auditū infra quatuor parietes si idem
vir vxorem suā supernixerit, siue vixerit hæ-
res siue non, illi in vita sua remanet maria-
gium illud post mortē vero ipsius ad dona-
torem vel eius hæredes est reuersurum. Sin
autem ex vxore sua nunquā habuerit hære-
dem, tunc statim post mortem vxoris ad do-
natorem vel heredes eius reuertetur mari-
tagium. Et hæc est quedam causa quare de
maritagio tali non solet recipi homagium.
Si enim sic donata esset terra aliqua in ma-
ritagiū vel alio modo qd' inde reciperetur
homagiū tunc nunquā de cetero ad dona-
torē vel eius heredes licite possit reuerti vt
supradictum est. Si vero secundū ceperit vi-
rum mulier ipsa, idem iudiciū crit de secun-
do, qd' dictum est de primo, siue heredē re-
liquerit primus siue non. * Cum quis autem
terram aliquam de maritagio vxoris sue pe-
tit, vel mulier ipsa, vel eius hæres tūc distin-
guitur vtrum terra illa petatur versus dona-
torem vel eius heredē, vel versus extraneū
quod si versus donatorem vel eius heredem
petatur, tunc in electione petentis esse po-
terit

terit vtrum inde placitare voluerit in curia
Christianitatis an in curia seculari. Spectat
enim ad iudicem ecclesiasticum placitū, de
maritagijs tractare si pars petentis hoc ele-
gerit, propter mutuam affidationē quæ fie-
ri solet, quando aliquis promittit se ductu-
rum in vxorem, aliquam mulierē & ei ma-
ritagium promittitur ex parte mulieris, nec
per curiam domini Regis defendetur placi-
tum id in curia christianitatis. licet de laico
feodo sit, si constiterit quod ad maritagium
petatur. Si vero versus extraneum petatur,
tunc in laica curia terminabitur placitū id,
eodem modo & ordine quo de alijs laicis
feodis placitari solet illo tamen obseruato,
quod sine warranto inde placitare non de-
bet sicut supra de dotibus dictum est, et ad
similitudinem placiti de dotibus, quantum
ad warrantum pertinet, inde placitari po-
test, & quæ ibi dicta fuerint quantū ad hunc
articulum hic locum habent. Sciendum ta-
men quod tertius hæres cum iam suum in-
de fecerit homagium, sine warranti autho-
ritate inde placitari potest.

Hic

Hic incipit liber octauus
de concordia facta in curia, & de
eirographis concordiam continentibus, &
de recordis curie vel curiarum: cum alter
vtra partium concordiam & finem
factum infregerit.

Capitulum I.

Ontingit autem mul-
toties, loquelas mo-
tas in curia domini
Regis per amicabi-
lem compositionem
& finalem concor-
diam terminari, sed
ex consensu & licen-
tia domini Regis, vel eius Iustic', vnde-
cunque fuerit placitum siue de terra siue de alia
re solet autem plerunque concordia talis,
in communem scripturam redigi & per co-
munem assensum partiū. Et per illam scrip-
turā coram Iustic' domini Regis in Banco
residentibus recitari, & coram eis vtrique
parti sua scriptura per omnia alij concor-
dans: liberari. Et erit sub hac forma facta.

Cap. 2.

Cap. 2.

Hec est finalis concordia, facta in Curia domini Regis apud Westmonasteriū in vigilia beati Petri Apostoli Anno regni Regis Henrici secundi tricesimo tertio, coram Ranulpho de Glanvilla Iustic' domi Regis, & coram H. R. W. & T. & alijs fidelibus domini Regis qui ibi tunc aderāt inter priorem & fratres hospitalis de Hierusalem, & W. T. filium Normanū per Alanum filium suum, quē ipse attornauit in curia domini Regis ad lucrandum & perdendum, de tota terra illa & de pertinentijs, excepta vna bouata terre & tribus toftis quas ipse W. tenuit. De qua terra tota (excepta predicta bouata & tribus toftis) placitū fuit inter eos in curia domini Regis scilicet quod predictus W. & Alanus concedunt & testantur donationem quam Normanus pater ipsius W. ipsis inde fecit, & illam terram totam quietam clamāt de se & heredibus suis domui hospitalis & prefato priori & fratribus imperpetuū. Excepta vna bouata terrę prefata & exceptis tribus toftis que remanent ipsi W. & Alano & heredibus suis. Tenen-

I. j.

da

*By this it appears
to have been written
after 7th 33 year of Hen.
2^d. Ricard. 228*

Libri octauus.

da de domo hospitali & prædicto Priore & fratribus imperpetuum & per liberum seruitium quatuor denariorum per annum pro omni seruitio. Et pro hac concessione & testificatione & quicta clamantia præfatus prior & fratres hospitalis dederunt ipsi Wilhelmo & Alano centum solidos sterlingorum vel sic.

Cap. 3.

Hæc est finalis concordia, facta in curia Galfridi filij Petri, & postmodum recordata & irrotulata in curia domini Regis Westmonasterij anno regni Regis Henrici secundi xxxij. die lune proxima post festum Apostolorum Simonis & Iude, coram E. Eliensis Episcopo & I Norwiche Episcopo & R. de Glanvilla Iustic' domini Regis & alijs fidelibus & familiaribus domini Regis ibi tunc præsentibus inter prædictum G. filium Petri & R. filium Reginaldi de aduocatione Ecclesie omnium sanctorum de Shuldham, & de communia pasture de heddon unde contentio fuerat inter eos scilicet quod prædictus R. recognouit prædicto G. sicut ius suum aduocationem prædictæ Ecclesie, & quietum clamauit prædicto G. & hæredibus

dibus suis de se & hæredibus suis imperpetuum, si quid iuris in aduocatione prædictæ Ecclesiæ habuerit. Preterea prædictus R. quietum clamat prædicto G. communiam pasture de Heddon, & omnes purpresturas quas G. fecerat in Shulldham in frusteto & molendinis & croftis et turbarijs de Shulldham, vnde ipse R. nihil retinet nisi quod opus erit ad comburendum in domo sua sibi & hæredibus suis, sine aliqua venditione, & omnes faldas forinfecas (excepta sua propria) & precarias carucarum forinfecarum & consuetudines gallinarum & ouorum. Et pro hac concordia & quietæ clamantia dedit prædictus G. dicto R. viginti marcas argenti. * Et nota quod dicitur talis concordia finalis eo quod finem imponit negotio adeo vt neuter litigantium ab ea decetero poterit recedere. Alterutro enim non tenente vel non faciente quod conuenit, & altera partium inde se conquerente: precipietur vicecomiti quod ponat eum per saluos plegios quod sit coram Iusticiis domini regis inde responsurus quare finem illum non tenuit. Ita dico si alius vicus securus fecerit de clamore suo sequendo.

Cap. 4.

I. ij.

Rex

Libro octauis.

¶ Rex vic' salutem precipe N. quod iuste & sine dilatione, teneat finem factum in curia mea inter ipsum & R. de vna hida terre in illa villa vnde placitū fuit inter illos in curia mea & nisi fecerit & predictus R. fecerit te securum de clamore suo prosequendo, tunc pone eum per vadium & saluos plegios quod sit coram me vel Iustic' meis ostēsurus eo die quare non fecerit, Et habeas ibi hoc hoc Teste. &c.

Cap. 5.

¶ Die autem statuta, si non venerit neque se essoniauerit, vel si post tria essonia neque venerit, neque responsalem miserit, quid sit tunc faciendum patet per illum tractatum qui suprapositus est de loquelis per plegios attachiatis, & per primum librum. * Vtroq; vero presente in curia, si scripturam (cōcordiam inter se factam continentem) vtraque pars recognouerit, vel si per Iustic' domini Regis coram quibus cōcordia ipsa facta fuit concordiam talem esse proponitur in curia, & hoc per eorum recordum recte fuerit testatum tunc qui concordiam ipsam infregit remanebit in misericordia domini Regis, & saluo attachiabitur quousq; securitatem

tem inuenerit bonā : quod concordiam ipsam de cetero seruabit, faciendo scilicet quod cōuenit si id possibile est, vel alias rationabile grantum aduersarij faciendo. Necessesse est enim quod id quod aliquis in curia domini Regis coram domino Rege vel eius Iustic' recognouerit, vel quod se facturum in manū ceperit, teneatur is qui id cognouit vel in manum cepit. ✱ S uero fuerit concordia talis facta super placito terre, tunc is qui in curia conuictus fuerit, vel confessus finem ipsum legitime non obseruasse : si tenens fuerit, terram ipsam eo ipso amittere sin autem loquelam ipsam. Sin autem & partes ipse una vel utraque cirographo communi contradixerit, tunc summo-
nebuntur eedem Iustitiæ quod sint die qui ad id eis prefigetur in curia, ad recordandum in curia quomodo loquela illa quæ fuit coram eis in Curia domini Regis inter illum & illum de tanta terra in villa illa quā ipse clamauit versus illum remansit. Et si ille inde coram eis per eorum licentiam concordati fuerint, sub qua formā cōcordia illa facta fuerit verum distinguendum est utrum concordia illa facta fuerit in capitali

I. iij.

curia

Libet octauus.

curia domini Regis, an corā Iustic' itinerā-
tibus. Quod si coram Iustic' itinerantibus
facta fuerit, tunc eodem Iustic' summo-
buntur quod sint cum quibusdam discretis
militibus de illo comitatu vbi facta fuerit
concordia illa in curia, qui concordie ipsi
interfuerint & rei veritatem sciant, ad faci-
endum tunc ibi recordū illius loquele cum
eisdem militibus ad curiam ex parte totius
comitatus propter id faciendum transmit-
tendis & per hoc breue.

Cap. 6.

Rex vic' salutem, summo per bonos
summonitores illos. N. & R. quod sint corā
me vel Iustic' meis eo die, ad recordandum
cum discretis militibus de illo comitatu
quomodo loquela de vna hida terræ quam
N. clamauit versus R. in illa villa, & vnde
placitum fuit coram eis in itinere suo, re-
mansit in curia mea. Preterea precipietur
vicecomiti illius comitatus in quo fuerit
terminata loquela coram Iustic', quod ha-
beat tunc recordum illius loquele coram
Rege vel eius Iustic' per discretos milites
sui comitatus, qd' fiet per breue infra scrip-
tum de recordo tali p'sentando in curia.

Cap. 7.

Cap. 7.

Rex vic' salutem. Precipio tibi quod facias recordari in comitatu tuo, loquelam que est inter illum & illum de tanta terra in illa villa &c. vt infra Capitulo post proximum Capitulum. Cap. 8.

Presentibus itaq; Iustic' in curia, & in recordo bene concordantib' necesse est corū recordo stare sine cōtradictione alteri' partiū vt p̄dictum est. Si vero super hoc dubitauerint, ita qd' non possunt inde acertari, tūc de nouo placitū illud incipietur & deducetur in curia. Cap. 9.

Sciendum tamē quod nulla curia recordum habet generaliter prater curiam domini Regis. In alijs enim curijs si quis aliquid dixerit vnde cum penituerit, poterit id negare contra totam curiam tertia manu cum sacramento, id se non dixisse affirmando vel cum pluribus vel cum paucioribus secundū consuetudinē diuersarum curiarum * in quibusdam tamē casibus habent comitatus & alię curię minores, recordum per assisam de consilio regni inde factam, quemadmodum si fuerit in curia aliqua minore vadiatum duellum, & post modum

Liber octauus.

transferatur loquela illa in Curia domini Regis, tunc de clameo petētis & de defensor tenentis & de verbis de quibus duellum id sit iudicatum & vadiatum, curia ipsa suum recordum habebit: etiā in curia domini Regis. Sed de alijs non, nisi de escambio campionis. Si enim postquam translata fuerit loquela illa in curiam domini regis, producat alius campio quā ille qui duellum vadiavit in curia minore, & super hoc mota contentione: de hoc quoque stabitur recordo minoris curiæ per assisam regni. Preterea sciendum quod recordo minoris curiæ, potest quis adicere, se amplius aliquid dixisse, quam in recordo ipso contineatur, & se id in curia dixisse, per sacramentum duorū legalium virorum vel plurium secundum consuetudinem curiæ, contra totā curiam probare, quia non tenetur curia aliqua recordum suum per duellum vel probare vel defendere. Excipere autem quandam partem, concedere aliam nulli licet: & hoc per assisam regni: cum tamen totum recordum negare possit ab initio prestito sacramento sub forma prescripta. Licet autem non teneatur curia aliqua recordum suum per duellum

duellum defendere, tenetur tamen iudicium
suum tueri per duellum. Vt si quis proponat
versus curiam aliquā se ei falsum iudicium
fecisse, & ideo falsum, quia cum vnus ita
dixerit, & alius ita responderit, curia ipsa de
his verbis & per hec verba iudicium falsum
ei fecit, & idem falsum iudicium ei reddidit
per illum N. Qui si hoc versus eum negare
voluerit, paratus sit alius hoc versus eundē
probare, maxime per aliquem idoneum te-
stem qui hoc paratus sit diracionare. Sic v-
trinque poterit bene ad duellum inde per-
ueniri. Sed vtrum curia ipsa teneatur per
aliquem de curia se defendere, vel per alium
extraneum hoc fieri possit quero. Et quidem
tenetur se defendere maxime per illum qui
iudicium id reddidit. Et quidem si curia in-
de conuicta fuerit, dominus curiæ in mise-
ricordia regis remanet, et perpetuo curiam
amittit preterea tota curia in misericordia
domini Regis remanet. Si vero calumpnia-
tur in probatione defecerit loquelam prin-
cipalem eo ipso amittet. * Item recordū
potest habere quelibet curia, ex beneficio
principis, quemadmodum si Rex aliqua ra-
tionabili causa motus, fecerit aliquam cu-
riam

Libe octauus.

riam sumnone ad recordum faciendum in curia sua. Ita quod velit dominus Rex quod non liceat eius recordo contradici. Solet autem multotiens lummoneri aliqua curia, quod habeat recordum alicuius loquele coram domino Rege vel eius Iustic' licet inde tale non habeat recordum cui contradici nō possit, quia ex consensu partium poterit in loquela ipsa per ipsum recordum procedi, si recordū id tale esse consenserint, sit summonitio inde p tale breue.

Cap. 10.

Rex vic' salutem precipio tibi quod facias recordari in comitatu tuo, loquelam que est inter illum & illum de panti terra in villa illa. Et habeas recordum illius loquele coram me vel Iusticijs meis ad illum terminum per quatuor legales milites qui interfuerunt ad recordum id faciendum. Et sumnone per bonos summonitores illum qui terram illam clamat, quod tunc sit ibi cum loquela sua, & illum qui terram illam tenet, quod tunc sit ibi ad audiendum illud. Et habeas. &c.

Cap. 11.

* Preterea recordum habent minores curie

curiæ, de his que in eis facta sunt in curia domini Regis quod contingit quando aliquis Baro habet aliquam loquelam in curia sua, vnde aliqua rationabilis dubitatio oritur, ita quod curia ipsa non sufficiat eam determinare tunc potest dominus ipse curiam suam ponere in curiam domini Regis. Ita quod de dubitatione ipsa consilium & assensum habeat curiæ domini Regis quid inde de iure fieri debeat. Et hoc debet dominus Rex de iure Baronibus suis, scilicet quod ob talem causam, possunt sui Barones, curias suas hic in curiam suam ponere. Ita quod faciat eis habere in curia sua de peritis hominibus suis qui eis super hoc consilium prestant. Cum autem in curia domini Regis super dubitationibus suis fuerint certificati, poterint inde cum loquela sua redire & ipsam in curia sua deducere, & terminare. Item recordum habet comitatus de plegijs, vel plagis datis, & receptis in ipso comitatu & in similibus.

Hic

Hic incipit liber nonus
de homagijs & releuijs, & ser-
uitijs, & auxilijs, & de prepresturis,
& limitibus inuasfis.

✱

Capitulo. i.

Redictis restat con-
tinuandú de homa-
gijs faciēdis & rele-
uijs recipiēdis. Mor-
tuo siquidem patre
vel alio quocunque
alicui^r antecessore,
tenetur domin^u feo-
di ab initio recipere homagium recti hæ-
redis, siue fuerit infra ætatem hæres ipse
siue plenam habuerit ætatem. Dummo-
do masculus sit, femine enim nullum ho-
magium facere possunt de iure, licet ple-
runque fidelitatem dominis suis prestare
soleant veruntamen si fuerint maritate
mariti earum homagium dominis suis de
feodo

feodo illarum facere debent. Ita dico si feoda illa homagium debeant. Sin autem heres masculus fuerit & minor: nullam de iure vel de ipso herede vel de tenemento suo habere debet custodiā dominus feodi: donec ipsius heredis receperit homagiū, quia generaliter verum est quod nullum seruitium siue releuium siue aliud, potest quis ab herede siue fuerit maior siue minor exigere, donec ipsius heredis receperit homagiū de tenemento vnde seruitium habere clamat. Potest autem quis plura homagia, diuersis dominis facere de feodis diuersis diuersorū dominorum. Sed vnum eorum oportet esse precipuum, & cum ligeancia factum illi scilicet domino faciendum, a quo tenet suum capitale tenementum is qui homagium facere debet. * Fieri autem debet homagium sub hac forma scilicet vt is qui homagium facere debet, ita fiat homo domini sui, quod fidem illi portet, de illo tenemēto vnde homagium suum prestat, & quod eius in omnibus terrenum honorem seruet, salua fide debita domino Regi & heredibus suis. * Et ex hoc liquet qd' vassallus, nō potest dominum

Libernonus.

num suum infestire, salua fide homagij sui nisi forte se defendēdo, vel nisi ex precepto Principis, cum iuerit cum eo contra dominum suum in exercitum. Et generaliter nihil de iure facere potest quis salua fide homagij q̄ vertat ad exheredationem domini sui vel ad dedic^o corporis sui. * Si quis ergo plura homagia p̄ diuersis feodis suis fecerit diuersis dominis qui se inuicem infestent, si capitalis dominus eius ei percēperit quod secum in propria persona sua eat cōtra alium dominū suum oportet eum eius precepto in hoc obtemperare, saluo tamen seruitio alterius domini de feodo quod de eo tenet. * Patet itaque ex p̄dictis quod si quis aliquid ad exheredationem domini sui fecerit, & super hoc conuictus fuerit feodū quod de eo tenet de iure amittet & heredes eius. Idem quonq; erit si manus violētas quis in dominū suum iniecerit eum ledendo vel atroci iniuria afficiēdo, & hoc fuerit in curia versus eū legitime comprobatum. Sed vtrū in curia domini sui teneatur quis se defendere versus dominū suū, de talib^o obiectis quero et vtrū domin^o suus possit eum ad id faciendum distringere per considerationem

tionē curiē suē sine precepto domini Regis vel ei⁹ Iustici⁹ vel sine breui domini regis vel ei⁹ capitalis Iustici⁹. Et quidē de iure poterit quis hominē suū p iudiciū curiē sue deducere & distringere ad curiam suā venire. Et nisi se versus dominū suū tertia manu vel quota manu curia sua cōsiderauerit, possit se purgare in misericordia domini sui de toto feodo quod de eo tenet remanebit. Itē quero utrū dominus possit distringere hominē suū veniendo in curiam suā, ad respōdendū de seruitio vnde domin⁹ suus queritur qd ei detorc⁹, vel qd aliquid de seruitio suo ei retrofit. Et quidē bene poterit de iure hoc facere, etiā sine precepto Regis vel eius Iustici⁹. Et ita poterit inter dominū et hominē suū inde ad duellū vel ad magnā assisam pueniri per aliquem parū suorum qui de hoc testem se faciat sicut ille qui viderit ipsū tenentem vel antecessores suos fecisse seruitium id de feodo illo, ipsi domino vel antecessoribus suis, & hoc paratus sit diracionare. Si vero super hoc conuictus fuerit tenens ipse de iure de toto feodo quod de domino illo suo tenet exheredabitur. Sin autē non poterit quis tenentes suos Iusticiari tunc

Liber nonus.

tunc demum ad curie refugium, erit necessarium decurrere* potest autem homo liber masculus, homagium facere, tam is qui etatem habet, quam is qui infra etatem est tam clericus quā laicus. Episcopi vero consecrati, homagium facere non solent dño Regi etiam de Baronijs suis. Sed fidelitatem cū iuramenti interpositis, ipsi prestare solent. * Electi vero in Episcopos ante consecrationem suam, homagia sua facere solent.

Cap. 2.

* Fiunt autem homagia, de terris & tenementis liberis, tantummodo de seruitijs de redditibus certis assignatis in denarijs & in alijs rebus, pro solo vero domino fieri nō debent homagia alicui excepto principe verum de omnibus terris non semper fieri debet homagium, quia nō de dotibus, nec de maritagijs liberis, nec de feodo Juniorum sororum de primogenita tenentium infra tertium heredem utrobique. Nec de feodo in liberam Elemosinam dato, nec de aliquo tenemento dato quocunque modo in maritadium, quantum ad personam viri mulieris cuius illud sit maritagiū.

Ca. 3.

* Fieri

* Fieri autem possunt homagia, libero homini tam masculo quā feminæ, tam maiori quam minori, tam Clerico quam laico. Sciendum tamen quod si quis homagium fecerit mulieri de aliquo tenemento, quæ postea nupserit alicui viro: tenebitur vir ille eidē marito homagiū facere de eodem tenemēto. Queri autem potest si quis aliquod tenementum versus aliquem per concordiam factā in curia diracionauerit, cui tenementum id prius releuauerit versus capitalem dominum, utiū ille qui diracionauit debet tenementum illud releuiare.

Cap. 4.

* Mutua quidem debet esse dominij & homagij fidelitatis connexio ita quod quantum homo debet domino ex homagio, tantum illi debet dominus ex dominio præter solam reuerentiā, vnde si aliquis alicui donauerit aliquod tenemētum pro seruitio & homagio suo, quod postea alius versus eum diracionauerit tenebitur quidem dominus tenemētum id ei warrantizare vel competens escambium ei reddere. Secus est tamē de eo qui de alio tenet feodum suum sicut

K. j.

hæredi-

Libernonus.

hereditatem suam & vnde fecerit homagiū
quia licet is terrā illam amittat: non tene-
bitur ei domin⁹ ad escambium. * Mortuo
vero patre vel antecessore alicuius vt p̄dictū
est, et herede relicto qui infra etatē sit, nul-
lum ius habet dominus feodi in custodia
heredis vel hereditatis, nisi pri⁹ recepto ho-
magio heredis. Recepto vero homagio, in
custodia ipsi⁹ domini remanebit hæres ipse
cum hereditate sua sub forma p̄dicta, do-
nec plenā habuerit etatem. * Tandē vero
eodem ad etatē perueniente et facta ei he-
reditatis restitutione, quietus erit à releuio
ratione custodie. Mulier vero heres alicuius
relicta sine plenam habuerit etatē sue in-
fra etatem fuerit, in custodia domini sui re-
manebit, donec de consilio domini sui ma-
ritetur. Verum si infra etatem fuerit quādo
dominus suus in custodiam illam receperit,
tunc ipsa maritata quæta erit hæreditas illa
à releuio, quantū ad se & quantū ad virum
suum. Sin autem habuerit etatē eo tempo-
re, licet aliquamdiu in custodia domini sui
remaneat antequam maritetur, releuiū ta-
men dabit maritus suus qui illā in vxorem
duxerit.

duxerit. Semel autem præstitum releuium
 à marito alicuius mulieris, utrumque scili-
 cet tam maritum quam uxorem, tota vita
 sua de releuio ipsius hæreditatis acquieta-
 bit. Quia nec mulier ipsa nec secundus ma-
 ritus suus si secundo nupserit præmortuo
 viro suo, nec primus maritus suus præmor-
 tua uxore sua, terram illam iterum releuia-
 bit. * Cum autem hæres masculus & no-
 rus hæres ætatē habens relinquatur, in sua
 hæreditate se tenebit, ut supradictum est, etiā
 inuito domino. Dumtamen domino suo si-
 cut tenetur suum offerat homagium coram
 probis hominibus, & suum rationabile re-
 leuium, * dicitur autem rationabile rele-
 uium, alicuius iuxta consuetudinem reg-
 ni de feodo vnus militis, centum solidos
 de focagio vero quantum valet census illi-
 us focagij, per vnum annum de Baronijs
 vero nihil certū statutum est, quia iuxta vo-
 luntatem & misericordiam domini Regis, Huic incerti-
 solent Baroniæ capitales, de releuijs suis tudini mede-
 domino Regi satisfacere. Idem est de ser- tur Magna
 ianterijs. Si vero dominus ipse nec homa- Carta. cap. 2.
 gium, nec rationabile releuium ipsius here-
 dis velit recipere, tunc releuiū ipsum saluo
 K. ij. custodiat

Liber nonus.

custodiat & per probos homines id sepius domino suo offerat. Qui si nullatenus id recipere voluerit, tunc hæres ipse de domino suo domino Regi vel eius Iustic' conquerratur, & tale breue inde habebit.

Cap. 5.

¶ Rex vic' salutem. Præcipe N. quod iuste & sine dilatione recipiat homagiū & rationabile releuium R. de libero tenemento quod tenet in illa villa. Et quod de eo tenere clamat & nisi fecerit summane eum per bonos summonitores quod sit coram me vel Iusticijs meis, eo die ostensurus quare non fecerit. Et habeas ibi summonitores & hoc breue T. &c.

Cap. 6.

¶ De absencia siquidem ipsius summoniti quomodo sit iudicandum, vel qualiter ad curiam venire idem distringendus sit: ex prædictis colligi potest. Tandem vero ad curiam veniens, aut recognoscet illum ad rectum hæredem, aut negabit eum inde esse hæredem, aut dubitabit utrum sit rectus hæres an non. Item si recognoscatur eum hæredem, aut negabit eundem sibi optulisse homagium suum & rationabile releuium, aut id

id confitebitur. Si itaque id totum sic confiteatur, aut statim recipiet homagium & rationabile releuium ipsius in curia, aut ei diem competentem dabit qua id faciet. Idem quoque dicendum est, & si negauerit eum optulisse sibi homagium suum vel releuium dummodo recognoscat eum ad hæredem. Sin autem precise negauerit eum esse heredem, tunc quidē si extra seisinā esset, posset quidem assilam versus dominū suum querere de morte antecessoris sui. Veruntamen si in seisina sit: ita in seisina se teneat & patienter sustineat, donec placeat domino suo homagium suum inde recipere. Quia non prius tenetur quis de releuo suo domino suo respondere, donec ipse homagiū suum receperit de feodo vnde ei debet homagiū. Si vero dubitauerit dñs ipse vtrum rectus hæres fuerit an non qui homagium suum ei offert, quemadmodum si non fuerit hæres notus ab ipso domino, vel etiam a vicineto tanquam hæres, tunc poterit quidem dominus feodi terram illam in manum suam capere & retinere donec id clarius constet ei id quod dominus Rex de cunctis Baronijs suis

Liber nonus.

suis capitalibus facere solet. Mortuo enim aliquo capitali Barone suo, statim Baroni-
am in manu sua retinet Rex, donec hæres
garantum suum fecerit de releuior: licet hæ-
res ipse plenam habuerit etatem. Possunt
autem domini ex rationabili causa, recep-
tiones homagiorum & releuij de feodis suis
quandoque differre, veluti si alius quam is
qui se facit heredem clamet ius in heredi-
tate sua, pendente enim lite, non debet inde
recipi homagium, vel dari releuium, aut si
dominus ipse ius se credit habere tenendi
hereditatem ipsam in dominico suo. Et
tunc quidem si placitauerit inde versus il-
lum qui in seiscina est per breue domini Re-
gis vel eius Iusticijs poterit tenens ipse po-
nere se in magnam assisam domini Regis
que sub qua forma procedere debeat in se-
cundo libro supra explicitum est, nisi quia
de quibusdam articulis fit hic quedam va-
riatio quod ex hoc breui ad id faciendum
liquet.

Cap. 7.

Rex vicecomiti salutem. Summone per
bonos summonitores, quatuor legales Mi-
lites

lites de visineto illius ville: quod sint coram me vel Iusticijs meis eo die ibi ad eligendum super sacramentum suum duodecim &c. qui melius rei veritatem sciant, & dicere velint, ad faciendam recognitionem vtrum N. maius ius habeat tenendi vnam hydam terre in illa villa de T. vel ipse R. tenendi eam in dominico suo, quam ipse R. petit per breue meum versus prædictum N. & vnde N. qui terram illam tenet posuit se in assisam meam, & petit recognitionem fieri, vtrum ille maius ius habeat tenendi terram illam in dominico, vel prædictus N. tenendi de eo. Et summane per bonos summonitores prædictum N. qui terram illam tenet, quod tunc sit ibi auditurus illam electionem. Et habeas ibi &c. T. &c.

Cap. 8.

* Postquam vero conuenerit inter dominum & hæredem tenentis sui de rationabili releuio dando & recipiendo, poterit idem heres rationabilia auxilia de hominibus suis inde exigere. Ita tamen moderate

K. iiij.

secundum

Liber nonus.

Quid fuerit rationabile auxilium definitum est statuto W. primi cap. 35.

Secundum quantitatem feodorum suorum, & secundum facultates ne nimis grauari inde videantur, vel suum contementum amittere. Nihil autem certum, statutum est de huiusmodi auxilijs dandis vel exigendis nisi vt prædicta forma inuiolabiliter obseruetur. * Sunt præterea alij casus in quibus licet dominis auxilia similia, sed sub forma præscripta exigere ab hominibus suis veluti si filius & heres suus miles fiat, vel si primogenitam filiam suam maritauerit vtrum vero ad guerram suam manutenendam possint domini huiusmodi auxilia exigere queritur. Obtinet autem quod non possunt ad id tenentes distringere de iure, nisi quatenus facere velint. Possunt autem domini tenentes suos ad huiusmodi rationabilia auxilia reddenda etiam suo iure sine præcepto domini Regis vel eius capitalis iusticiarii per iudicium curiæ suæ distringere per catalla quæ in ipsis feodis inuenerint, vel per ipsa feoda si opus fuerit. Ita tamen quod ipsi tenentes inde deducantur iuste secundum considerationem curiæ suæ & consuetudinem rationabilem. Si ergo ad huiusmodi auxilia rationa-

rationabilia reddenda posset aliquis dominus tenentes suos ita distringere, multo fortius distractionem eo modo licite poterit facere pro ipso releuo suo, vel pro necessario seruitio suo de feodo suo sibi debito. Verum si dominus potens non fuerit tenentem suum pro seruitijs suis vel consuetudinibus iusticiare: tunc decurrendum erit ei ad auxilium Regis vel capitalis Iusticij, & tale breue inde habebit.

Cap. 9.

* Rex vicecomiti salutem. Precipio tibi quod Iusticies N. quod iuste & sine dilatione faciat R. consuetudines & recta seruitia que ei facere debet de tenemento suo, quod de eo tenet in illa villa sicut rationabiliter monstrare poterit eum sibi deberi, ne oporteat eum amplius inde conqueri pro defectu recti. T. &c.

Cap. 10

* Sequitur autem placitum per hoc breue, is qui queritur in comitatu coram vicecomite, & seruitia sua in releuijs vel in alijs rebus iuxta consuetudinem illius comitatus exiget, & si ius suum inde dirationauerit aduersa

Liber nonus.

aduersa pars rationabile relictum suum ipsi domino suo reddet, et preterea in misericordia vicecomitis erit, quia generaliter verum est quod de quolibet placito quod in comitatu deducitur & terminatur, misericordia que inde prouenit vicecomiti debetur, que quanta esse debeat per nullam assensum generalem determinatum est. Sed pro consuetudine singulorum comitatum debetur, in quodam comitatu plus, in quodam minus.

Cap. 11.

* Sequitur autem de purpresturis, dicitur autem purprestura, vel porprestura proprie quando aliquid super dominum Regem iniuste occupatur, vt in dominicis Regis, vel in vijs publicis obstructis, vel in aquis publicis transuersis a recto cursu, vel quando aliquis in ciuitate super Regiam plateam aliquid edificando occupauerit. Et generaliter quotiens aliquid fit ad nocumentum Regij tenementi, vel Regie vie, vel ciuitatis, placitum inde ad coronam domini Regis pertinet. Inquiratur autem huiusmodi purpresture, vel in capitali curia, vel
eoram

coram Iusticijs Regis ad tales inquisitiones faciendas in diuersas regni partes transmissis per iuratum patrie siue visineti. Et qui per iuratum ipsam aliquam huiusmodi fecisse purpresturam conuictus fuerit in misericordia domini Regis remanet, de toto feodo quod de eo tenet. Et quod occupauit, reddet. Et si in ciuitate super Regiam plateam edificando occupasse conuictus fuerit, edificia quoque illa domino Regi remanebunt illa, scilicet que in territorio regio probata fuerint constructa. Et nihilominus in misericordia domini Regis remanebit. Est autem misericordia domini Regis quæ quis per iuramentum legalium hominum de visineto eatenus amerciandus est, ne aliquid de suo honorabili contenmento amittat. Cum quis contra alium quam contra Regem purpresturam fecerit, aut contra dominum suum facit, aut contra alium. Si contra dominum suum, & non infra assisam, tunc distringetur ipse occupator, quod ad curiam domini sui veniat id ad resciaturus. Ita dico si aliud habuerit de contenmento & per hoc breue.

Liber nonus.

Cap. 12.

¶ Rex vicecomiti salutem. Precipio tibi quod Iustices N. quod sine dilatione veniat in curia I. domini sui, & ibi stet ei ad rectum de libero tenemento suo quod super eum occupauit vt dic', ne oporteat &c. T. &c.

Cap. 13.

¶ Qui si super hoc conuictus fuerit in curia domini sui, tenementū illud quod de illo domino suo tenuerit, sine recuperatione amittet. Sin autem nullum aliud tenementum de eodem domino habuerit, tunc dominus ipse versus eum placitabit in curia capitalis domini per breue de Recto. Similiter si quis super non dominū suum aliquid in hunc modum occupauerit & non infra assisam, per breue de Recto inde placitabit. Si autē infra assisam hęc facta fuerint, tunc locum habet recognitio de noua disseisina ad recuperandā seisinam vnde infra dicetur in huiusmodi purpresturis faciēdis, & quandoque inuaduntur ipsi limites terrarum & per occupationem exceduntur. Et tunc alterutro vicinorū super hoc conquirente in curia, precipietur quidem vicecomiti quod coram

coram eo per legales homines de vicineto,
fiat visus illorum limitum, & per eorum sa-
cramentum faciat eos esse sicut esse debent,
& esse solebant tempore Regis H. aui do-
mini Regis & per hoc breue.

Cap. 14

¶ Rex vicecomiti salutem. Precipio tibi
quod iuste et sine dilatione facias esse ratio-
nabiles diuisas inter terram R. in illa villa,
& terram A. de Byri, sicut esse debent &
esse solent, & sicut fuerunt tempore Regis
H. aui mei vnde R. queritur quod Adam in-
iuste & sine iudicio occupauit plus inde
quam pertinet ad liberum tenementum su-
um de Byri ne amplius inde clamorem au-
diam pro defectu iustitiæ. T. &c.

Hic

Hic incipit Liber decimus de debitis laicorum quæ debentur ex diuersis contractibus videlicet ex venditione, emptione, donatione, mutuo, commodato, locato, conducto, & de plegijs & vadijs, siue mobilibus siue immobilibus & de cartis debita continentibus.

Capitulum 1.

*

Lacitum quoque de debitis laicorum, spectat ad coronam & dignitatem regis, cum quis itaque de debito quod sibi debetur curie queritur, si placitum illud ad curiam Regis trahere possit, tale breue de prima summonitione facienda habebit.

Cap. 2.

¶ Rex

¶ Rex vicecomiti salutem. Præcipe N. quod iuste & sine dilatione reddat R. centum marcas quas ei debet ut dicit. Et unde queritur qd' ipse ei iniuste deforciat, et nisi fecerit, summane eum per bonos summonitores, quod sit coram me vel Iusticijs meis apud Westmonasterium à clauso Paschæ in quindecim dies, ostensurus quare non fecerit. Et habeas ibi summonitores & hoc breue T. &c.

Cap. 3.

* De absentia quidem utriusque partis qualiter iudicandum sit vel defalta ante litis ingressum, in superioribus satis dictum est. Illud tamē notandum est quod nō solet Curia Regis aliquam distractionem facere ad iustificandum aliquem per catalla, quod ad curiam veniat pro aliquo placito. Ergo de tali placito de consilio Curie, potest quis distringi per feodum suum, vel per plegiorū attachiamentum, sicut in alijs placitis fieri solet * utroque vero existente in Curia, is qui petit pluribus ex causis debitum petere potest, aut enim debetur ei quid, ex causa mutui, aut ex causa venditionis, aut ex commodato, aut ex locato, aut ex deposito,

aut

Libet decimus.

aut ex alia iusta debendi causa. Ex causa mutui debetur aliquid : cum quis credit alij aliquid tale quod consistit in numero vel pondere vel mensura. Cum quis itaque aliquid tale crediderit, si plus eo receperit usu-ram facit. Et si in tali crimine obierit, damnabitur tanquam usurarius per legem terræ unde superius dictū est plenius. Cum quid autem creditur alicui solet illud plerumque credi sub plegiorum datione. Quandoque sub vadij positione : Quandoque sub fideij interpositione, quandoque sub carte expositione, quandoque etiam sub plurium istorum simul securitate. Cum ergo aliquid debetur sub plegiorum datione tantum, si principalis debitor ita inde defecerit quod non habeat unde soluere possit, tunc demum recurrendum erit ad plegios & inde summonebuntur per tale breue.

Cap. 4.

Rex vicecomiti salutem. Precipe N. quod iuste & sine dilatione acquieret R. de centum marcis versus N. unde eum aplegiauit vt dicit, et unde queritur quod eum non acquietauit inde & nisi fecerit summone eum per bonos summonitores &c.

Cap. 5

Cap. 5.

★ Apparentibus liquidem plegijs in curia, aut confitentur suam plegiationem aut negant. Si confiteantur, tunc autem tenentur creditori inde satisfacere, ad terminos competentes ei in curia ad id assignatos. Vel se ab illa plegiatione per solutionem vel alio modo legitime acquietasse, tenentur legitime probare. Tenentur autem plegij si plures fuerint, singuli in totum, nisi aliter conuenerit quando se plegios inde fecerunt, & ad inde satisfaciendum simul sunt distringendi. Ita quod si plures dati fuerint plegij & aliquis vel aliqui eorum non habeant unde reddere possunt, ipsum onus acquietantie ad ceteros vel in totum, vel in quantum ipsi defecerint spectabit verum si de debitore aliquo plegiando plegij pro certis partibus dati fuerint: quicquid de quibusdā eorum plegiorum contigerit, reliqui nō nisi pro partibus suis inde respondere cogentur.

*Poterit ergo ex hoc esse contentio quandoque inter creditorem & plegios, quandoque inter ipsos plegios, si plegius aliquis dicat se de minori summa plegiasse principalem debitorem, et contra eum dicatur quod de

L. j.

maiori

Liber decimus.

maiori, cum enim singuli plegij de certis partibus constituuntur, tunc necesse habet ipse creditor cum illo agere, qui minus confitetur se debere ex sua plegiatione quam debeat. Sin autem quidam eorum in totum, quidam de certis partibus constituantur plegij: tunc quidem necesse erit illis qui in totum plegiauerint, agere cum illis qui minus quam inde debent confitentur se debere. Quod qualiter probari debeat, ex sequentibus liquebit. * Soluta vero eo quod debetur ab ipsis plegijs, recuperare inde poterint ad principalem debitorem, si postea habuerit unde eis satisfacere possit, per principale placitum: de debitis unde inferius dicitur. Sciendum tamen quod si quis alium plegiauerit de stando ad rectum in aliqua loquela, & pro defaulta ipsius quem plegiauerit in misericordiam inciderit, ita quod ob illam causam aliquid persoluerit, super hoc de cetero nil recuperare poterit versus illum quem plegiauit. * Quicumque autem alium plegiauerit de stando ad rectum de aliquo placito quod pertinet ad coronam domini Regis, ut de pace domini Regis infracta, vel alio, si non habuerit cum
ad

ad rectum pro plegiatione illa: incidet in misericordiam domini Regis, quę qualis sit superius dictum est. Et per hoc liberabitur ab illa plegiatione. Sin autem plegij ipsi plegiationem in Curia negauerint, tunc si plures fuerint inde dati plegij, aut omnes negant plegiationem illam, aut quidam confitentur, & quidam negant. Si vero quidam confitentur, & quidam negant, tunc placitum inde esse poterit tum inter ipsum creditorem & plegios tum inter plegios confitentes & plegios negantes secundum quod supradictum est. Quę vero diractionatio, inde exigatur inter quoscunque placitum illud vertatur? quero. Vtrum scilicet per duellum fieri debeat, an alio modo, vel vtrum scilicet plegij per iuramentum tot hominum quot Curia exigit, plegiationem ipsam possint negare: Dicunt autem ad hoc quidam: quod creditor ipse suo & legitimum & testium iuramento, poterit hoc de iure probare versus ipsos plegios, nisi plegij ipsi cum velit a sacramento leuare. Nunc quando petens ipse paratus accedit ad faciendum sacramentum, olim vero oportuit hoc fieri ante legem radiatam.

L. ij.

Sic

Liber decimus.

Sic ergo in tali casu potest inde perueniri ad duellum.

Cap. 6.

* Creditur quoque mutuo res aliqua, sub vadij positione, quod cum fit, quandoque res mobiles vt catalla ponuntur in vadium. Quandoque res immobiles, vt terræ & tenementa & redditus, siue in denarijs siue in alijs rebus consistentes. Item cum inter creditorem & debitorem conuenerit de vadio interponendo cuiuscunque modi res inuadiata sit: debitor ipse aut statim ipsi creditori facit habere sui vadij seisinam postquam sibi rem mutuo datam accepit, aut non. Item inuadiatur res quandoque ad terminum quandoque sine termino. Item quandoque inuadiatur res aliqua in mortuo vadio, quandoque non. * Mortuum vadium: dicitur illud cuius fructus vel redditus interim percepti in nullo se acquietant. Cum itaque res mobiles ponuntur in vadium, ita quod creditori inde fiat seisina, & ad certum terminum saluo tenetur creditor vadium illud custodire. Ita quod nec eo vtatur vel quocunque modo tractet illud, quare deterius efficiatur.

Sin

Sin autem in custodia deterius factum fuerit infra terminum per culpam creditoris, computabitur in debitum ei ad valentiam ipsius deteriorationis. Preterea, si res talis fuerit, quod expensas exigit et cultum necessarium, veluti vt pascatur, vel rehciatur, secundum quod conuenerit inde inter creditorem et debitorem seruabitur inter eos. Preterea, cum ad certum terminum res aliqua ponatur in vadium, aut ita conuenit inter creditorem & debitore. quod si ad terminum illum vadium suum non acquietauerit debitor ipse: tunc vadium ipsum remanebit ipsi creditori, ita quod negociu suum sicut de suo inde faciat: aut nihil tale inter eos conuenit. In priori casu stabitur conuencioni. In secundo existente termino si fuerit debitor in mora soluendi debitum, poterit creditor se inde conqueri & iusticiabitur debitor vt ad curiam veniat & inde respondeat, & per hoc breue.

Cap. 7.

Rex vicecomiti salutem. Precipe N quod iuste & sine dilatione acquietet rem illam quam inuadiauit R, pro centum marcis vsq; ad terminum qui preterijt vt dicit, & vnde

L. iij.

queritur

Liber decimus.

queritur quod eam nondum acquietavit, et
nisi fecerit &c. Cap. 8.

Qualiter autem distringendus sit ut ad
curiam veniat, vtrum per ipsum vadium an
alio modo quero. Illud autem relinqui po-
test consilio curie, quia utrolibet modo po-
test res satis competenter expediri, oportet
enim quod aliquando presens sit in curia ante-
quam res sua creditori clametur quietata. Possit
enim presens aliquid dicere quare res ipsa
creditori non remaneret quietata, existens
vero in curia debitor ipse, aut confitetur se
rem illam in vadium pro debito illo posuisse aut
negat. * Si confitetur: quia eo ipso confite-
tur debitum, precipietur ei quod ad rationabi-
lem terminum vadium ipsum acquietet, et nisi
fecerit, dabitur licentia ipsi creditori, de ce-
tero negocium suum de vadio ipso sicut de pro-
pria re, facere quomodo voluerit. Sin autem
id neget, tunc rem ipsam aut dicit suam esse
sed aliqua de causa ab eius decidisse posses-
sione & alium in possessione constitutum, ut ex
commodato aut ex commendatione, custodi-
causa, aut alia huiusmodi causa, aut in curia
eandem rem suam non esse confitebitur, quod
si fecerit, dabitur statim licentia ipsi creditori
de

de re ipsa vt de propria disponere. Si vero rem illā suam esse dicat, sed neget tam vadium quā debitum: tūc tenebitur ipse creditor probare verius eū q̄ tantū ei credidit quantum est in demanda sua, & qd' rem ipsam ei inde nominatim in vadium posuit. Quales enim diracionatio inde esse debeat, ex predictis patere potest quę supradicta sunt. De plegijs qui plegiationē suā negant, ante terminū vero debitū, peti minime potest. * Si vero non ad aliquē terminū sed sine termino res aliqua inuadiatur, quocunq; tēpore voluerit creditor, debitū petere potest. Solutō autē eo q̄ debetur ab ipso debitore, tenetur ipse creditor rē inuadiatā ei sine aliqua deterioratione restituere, nec si res illa aliquo casu amissa fuerit, aut deteriorata in custodia, per id versus debitore minime liberabitur, quia p̄cisē tenetur aut rem inuadiatam restituere, vel de ea satisfacere aut debitum amittere. Quandoquē vero conuenit inter debitorem & creditorem de re aliqua inuadiata, accepta à debitore re mutuata, si non sequatur ipsius vadij traditio, quomodo consuletur ipsi creditori in tali casu maxime cum possit eadem res pluribus alijs creditorib' tum prius tū posterius inuadiari.

L. iij.

Super

Liber decimus.

Super hoc notandū est quod curia domini Regis huiusmodi priuatas conuentiones de rebus dandis vel accipiēdis in vadiū vel alias huiusmodi extra curiam siue etiam in alijs curijs quam in curia domini Regis factis, tueri non solet nec warrantizare, & ideo si non fuerint seruare, Curia domini Regis se inde non intromittet, ac per hoc de iure diuersorum creditorū priorum vel posteriorum, aut de priuilegio eorum non tenetur responderi. * Cum vero res immobilis ponitur in vadium ita qd' inde facta fuerit seisinā ipsi creditori, & ad terminū aut ita conuenit inter creditorem & debitorem quod exitus & redditus interim se acquietent, aut sic quod in nullo se acquietent. Prima conuentio iusta est & tenet. Secunda iniusta est, & inhonesta, quę dicitur mortuum vadium, sed per Curiam domini Regis non prohibetur fieri, & tamen reputat eam pro specie vsurę. Vnde si quis in tali vadio decesserit, & post mortem eius hoc fuerit probatū de rebus eius non aliter disponetur quam de rebus vsurarij. Cetera seruentur vt prius de vadijs in rebus mobilibus consistentibus dictū est. Notandum tamen quod ex quo aliquis

aliquis soluerit id quod debuit, vel soluere se obtulit competentur, si creditor ulterius vadiū penes se maliciōe detinuerit, debitor ipse se inde curiē conquerens tale breue habebit.

Cap. 9.

Rex vicecom̃ salutē. Pręcipe N. q̃ iuste & sine dilatione reddat R. totam terrā, vel terram illā in illa villa quam ei inuadiauit p̃ cētū marcis, ad terminū qui p̃terijt vt dicit, & denarios suos idem recipiat, vel quā inde acquietauit vt dicit, et nisi fecerit: summone eum per bonos &c.

Cap. 10.

* Apparens autem in curia creditor super hoc summonitus: aut cognoscit terrā illam ad vadium suū, vel dicet se tenere terrā illam vt feodum suum in primo casu oportet eum aut vadium reddere, aut rationabilē causam ostēdere in curia, quare id facere non debet. In secundo vero casu vtrolibet eorū petente, id est creditore vel debitore ponetur super recognitionem patrię vtrum creditor teneat terram illam vt feodum suum vel vadium suū, vel vtrum pater eius vel alius antecessor suus inde seiscit' vt de feodo vel vt de

Libet decimus.

de vadio die qua obiit, & sic potest obici ei qui seisinam patris sui inde petit, & sic poterit super hoc recognitio multipliciter variari pro modo petendi, & pro modo respondendi. Si autem recognitio à neutro petatur, procedet placitū in curia super recto.

Cap. 11.

Creditor siquidem si à seisina sua cecederit per debitorem, vel per alium: nullam inde seisinam per curiam recuperabit, nec etiam per recognitionem de noua disseisina. Si enim per alium quam per debitorem iniussit & sine iudicio de vadio suo fuerit disseisus debitor ipse, poterit habere Assisam de noua disseisina. Si vero per debitorem ipsum: nullum versus eum per curiam recuperare habebit de vadio suo recuperando, vel de nouo ingressu, nisi per ipsum debitorem: Oportet enim ipsum creditorem ad principale placitum redire, vt iusticietur debitor vt ei de debito suo satisfaciatur. Et summonebitur inde debitor per breue supradictum de prima summonitione facienda.

Cap. 12.

★ Die autem statuta debitore apparente in Curia, creditor ipse si non habeat inde
vadium

vadium neque plegium, neque aliam diracionem nisi solam fidem, nulla est hec probatio in curia domini Regis. Veruntamen de fidei lisione vel transgressionem inde agi poterit in Curia christianitatis. Sed Iudex ipse ecclesiasticus licet super crimine tali possit cognoscere & convicto penitentiam vel satisfactionem iniungere: Placita tamen de debitis laicorum, vel de tenementis in Curia christianitatis per assisam regni ratione fidei interpositę tractare vel terminare non potest. Oportet ergo creditorem alijs vti probationibus, si debitor debitum ipsum neget. Si enim illud confiteatur, tunc tenetur inde satisfacere simili modo vt predictum est de plegijs consentientibus: Per testem siquidem idoneum, potest inde fieri diracionatio: Et per duellum, & per cartam quoque. Cum quis itaque ad debiti sui probationem cartam aduersarij sui vel antecessoris eius offerat in Curia, aut cartam ipsam aduocat aduersarius, aut non. Si debitor cartam suam non aduocat, duobus modis eidem contrarie vel contradicere potest, scilicet ipsum sigillum in Curia recognoscendo suum esse, sed tamen
vel

Libet decimus.

vel per se, vel per suum assensum, siue antecessoris sui cartam esse cōfectam negando, vel omnino et sigillum et cartam negando. In primo casu ubi sigillum suū esse publicē recognouerit in curia, cartam illam præcisē tenetur warrantizare, & conventionem in ipsa carta expressam, sicut in ea continetur omnino seruare sine contradictione. Et si male custodie imputet, si damnum incurrat per sigillū suum male custoditum. In posteriore vero casu, poterit in curia carta ipsa per aliquem idoneū testem, presertim ipsi cartę insertum, probari per duellum. Alio etiam modo solet fides cartis imponi in curia, scilicet aliquibus certis & manifestis indicijs. Veluti per alias cartas eodem sigillo signatas. Et de quibus constet quod eius cartę sint, qui cartam illam suam esse negat, ita quod eas bene warrantizat in curia. Tunc enim si ita per omnia sibi concordent quod nulla suspitio diuersitatis sigillorum appareat haberi solet pro conuicto, & siue hoc siue alio legitimo modo aliquis conuincatur, super tali opere loquelam semper amittet, siue placitum fuerit de debito, siue de terra, siue de quacunque alia re.

Et

Et preterea in misericordia Regis remanet. Generaliter autem verum est, quod quicumque aliquid dixerit in curia, vel in placito quod iterum negauerit, vel unde sequela vel warrantum vel probationem sufficientem non habuerit, vel ad cuius contrariū dicendum, vel ad quod negandū per sufficientem probationē districtus fuerit, in misericordia domini Regis remanet. Si vero cartā illam ab initio aduocat is contra quē producitur ad debitum aliquod probandum, tunc iuxta cartę illius tenorem tenebitur ipse debitor creditori satisfacere. Cum vero aliquid mutuo creditur sub plarium prædictorum securitate simul tunc quique ex quo debitor ipse recte defecerit, distringendus est ipse simul per omnes securitates illas. Ideo enim plures securitates ab eo inde receptę sunt, vt citius deficiente debitore creditori inde satisfiat quam si vna sola securitas interuenisset.

Cap. 13.

* Ex causa quoque commodati, solet res aliqua quandoque deberi vt si rem meam tibi gratis commodem ad vsum inde percipiendum

Libet decimus.

piendum in seruitio tuo, expleto quidē ser-
uicio rem meam mihi teneris reddere sine
deterioratione si extat, sin autem res ipsa
interierit, vel perditā fuerit, quocunq; mo-
do in custodia tua, omnino teneris ad rati-
onabile pretium mihi restituendū. Sed sub
qua vel cuius probatione præstandum. Præ-
terea si quis vsque ad certum locū rem su-
am vel vsque ad certum tempus alij com-
modauerit, & is qui eam ita recipit vltra il-
lum locum, vel illud tempus, eadem re vsus
fuerit, in quantum id emendare debeat, vel
sub qua probatione, vel cuius idem sit iudi-
candum quero. A furto enim: omnimodo
excusatur, per hoc quod initium habuerit
suz detentionis per dominū illius rei. Que-
ro item vtrum dominus possit rem suā ita
alij commodatam, infra tempus vel locum
reuocare, presertim si eius vsu ipsemet inte-
rim indigeat.

Cap. 14.

* Ex causa quonq; emptionis & venditio-
nis debetur aliquid; Cum quis rem suā ali-
cui vendiderit, debetur enim precium ipsi
venditori. Et res empta ipsi emptori. Persi-
citur autē emptio & venditio cum effectu,

ex quo de pretio inter contrahentes conuenit. Ita tamen quod secuta fuerit rei empte & vendite traditio. Vel quod pretium fuerit solutum totum siue pars vel saltē quod arre inde fuerint date et recepte. Sed in duobus priorib⁹ casibus nullo modo potest alteruter contrahentium sola volūrate à contractu resilire, nisi ex aliqua iusta & rationabili causa. Veluti si inter eos conuenierit, vt liceat alterutri corū inde se impune retrahere infra certū terminū, tunc enim licet vtriq^{ue} (sicut conuenit) infra datum terminum à cōtractu impune recedere. Quippe generaliter verum est quod conuentio legē vincit. Preterea si venditor ipse rem suam vendiderit emptori tanquam sanam & sine mahemio, si postea probare poterit emptor rationabiliter, rem ipsam tempore contractus minus sanam fuisse & cum mahemio, tunc quidem venditor tenebitur rem suam retro habere. Verum sufficit rem fuisse idoneam tempore contractus, quicquid postea de illa contingat. Sed infra quod tempus liceat hoc probare vel inde conqueri, quero maxime vbi nullum pactum interuenit,

Libor decimus.

nit, vbi vero sole arre date sunt, si emptor à contractu recedere voluerit id ei cum arrharum amissione licebit. Si autem venditor recedere voluerit in tali casu, quero vtrū sine pena id facere possit, quod non videtur quia tunc videretur in hoc melioris conditionis venditor quam emptor. Quod si impune id fieri nequit, quam penam inde præstabit, periculū autem rei vendite & empte illum generaliter respicit quæ eam tenet nisi aliter conuenerit.

Cap. 15.

✱ Warrantizare autem venditor & hæredes eius tenentur emptori & hæredibus suis rem venditam, si fuerit res immobilis & inde ponatur in placitum emptor ipse vel hæredes eius, eo modo quo supra expositum est in tractatu de warrantis; Si vero fuerit res mobilis quam quis petit versus emptorem, eo quod prius fuerit ei vendita vel donata, aut ex alia iusta causa adquisita, nec adiecta fuerit ab eo feloniam idem dicendum erit quod de re immobili prædictum est. Si vero ex casu furtiua res aliqua petatur versus emptorem, tenetur precise

precise se ab omni causa furtiua sibi imposita defendere, aut warrantum inde vocare. Si itaque emptor ipse warrantum vocauerit, aut certum aut incertum, si certum vocauerit quis warrantum in curia quem dicat se velle habere ad warrantum ad rationabilem terminum, tunc ei ponendus est inde dies in curia. Et si ad diem illum presens fuerit ille qui vocatus fuerit ad warrantum, & venditionem suam & rem venditam ipsi emptori warrantizauerit in curia tunc emptor ipse omnino liberabitur inde ita quod nihil de cetero inde perdere poterit. Si autem de warrantizatione ei defecerit, tunc erit inde placitum inter emptorem & warrantum suum ita quod ad duellum inde poterit perueniri. * Sed nunquid warrantus poterit warrantum in curia vocare. Quod si sic est ad quod warrantum erit standum. Preterea cum quis ita nominat warrantum de re quæ petitur furtius, solet warrantus ipse attachiari p tale breue vicecomiti directum.

Cap. 16.

¶ Rex vicecomiti salutem. Precipio tibi quod sine dilatione attachiari facias per
M. j. saluos

Liber decimus.

saluos & securos plegios N. quod sit coram me vel Iusticijs meis eo die ad warrantizandū R. illam rem quā H. clamat aduersus R. vt furtiuam. Et vnde prædictus R. cum traxit ad warrantū in curia mea vel ad ostendendum quare ei warrantizare non debeat. Et habeas ibi summonitores & hoc breue &c.

Cap. 17.

¶ Si vero incertum warrantum vocauerit, in tali casu si sufficientem habuerit probationem de legitimo marcato suo, id eum à felonia liberabit. Sed tamen à damno non conseruat quod non scilicet rem illā amittat. Si autem super hoc sectam non habuerit sufficientem, in periculo est. Probari autem solet res debita ex empto vel ex com-
modato generali probandi modo in curia. Scilicet per scriptum vel per duellum.

Cap. 18.

¶ Ex locato quoque & ex conducto solet res quandoq; deberi, vt cum quis locat rem suam alij vsque ad certum terminum, certa interueniente mercede. Hic enim tenetur locator, rem locatam ad vsum dare. Conductor quoque, soluere mercedē. Sciendum
autem

autem quod elapso termino, potest locator
se licite in re sua locata etiam sua auctori-
tate recipere. Sed quid si conductor censum
suum statuto termino non soluerit, nunquid
& in hoc casu licet locatori ipsum sua au-
thoritate expellere? Prædictos vero con-
tractus qui ex priuatorum consensu sunt,
breviter transigimus, quia ut prædictum est
priatas conventiones non solet curia do-
mini Regis tueri, & quidem de talibus con-
tractibus qui quasi priate quedam con-
ventiones censeri possunt, se non
intromittit Curia do-
mini Regis.

M. ij.

Hic

Hic incipit Liber undecimus de responsalibus qui loco dominorum ponuntur in curia ad lucrandum & perdendum pro eis.

Capitulo. I.

Lacita in superiorib⁹ exposita super recto quidē & proprietate rei prodita sunt quæ prosequi quis potest sicut & alia quelibet placita ciuilia tā per seipsum quā per responsalem suo loco positum ad lucrandum vel perdendum. Verum oportet eum esse præsentem in curia qui alium ita loco suo ponit. Solet autem id fieri coram Iusticijs domini Regis in Banco residentibus aliter autem quam per dominum præsentem in curia nullus omnino recipi debet responsalis. Nec oportet aduersarium ob id præ-

presentem esse, nec etiam illum qui loco
alterius ita positus si sit notus curiæ: Potest
itaque vnus solus loco alterius ita poni:
Duo etiam vel plures simul vel sub disiunc-
tione; Ita quod si vnus interelle non possit
reliquus vel reliqui placitum id exequentur
per procuratorem, itaque talem potest pla-
citum id deduci in curia & terminari siue
per iudicium siue per finalem concordiam,
adeo plene & firmiter vt per eum qui alium
loco suo inde posuit. Sciendum etiam quod
non sufficit aliquem constituere alium Bal-
lium suum vel Seneschallum de terris &
rebus suis disponendis etiam si hoc constet
Curie ad hoc vt idem recipi debeat in curia
loco domini sui in aliquo placito, oportet
autem vt ad hoc speciale interueniat man-
datum. Et quod idem iuxta formam præ-
scriptam ponatur loco eius specialiter in
placito illo ad lucrandum vel perdendum
pro eo. Notandum præterea, quod potest
quis in curia domini Regis ponere loco suo
alium ad lucrandum vel perdendum pro eo
etiam in placito quod in alia curia habet. Et
præcipietur qd' idē in curia ipsa recipiatur

M. iij.

loco

Libet vndecimus.

loco alterius per tale breue.

Cap. 2.

Rex vicecomiti, vel alij præfidenti curie illi salutem. Scias quod N. posuit coram me vel Iustic' meis R. loco suo ad lucrandum vel perdendum pro eo in placito illo quod est inter eum & R. de vna carucata tenæ in illa villa, vel de alia aliqua re nominata. Et ideo tibi præcipio quod prædictum R. loco ipsius N. in placito illo recipias ad lrandum vel perdendum pro eo. T. &c.

Cap. 3.

* Cum quis itaque iuxta formam præscriptam loco alterius ponitur in aliquo placito: nunquid ellonia ex sua persona tantum, vel ex persona domini sui tantum, vel ex vtriusque persona locum habebunt. Et quidem ellonia illius procuratoris solummodo locum habent in tali casu, donec scilicet teuocetur ipsa procuratio. Præterea cum quis ita loco alterius positus in curia de placito illo respondet, et id quod ad eum spectat facit, nunquid potest dominus suus eum pro beneplacito suo inde remouere? Ita quod alium inde faciat procuratorem
maxime

maxime si postea capitales inimicitie inter-
uenerint. Quin autem ipse dominus pos-
sit placitum suum sequi alio amoto dubium
non est: Quia ita intelligitur quilibet ali-
um loco suo ponere, scilicet si ipsemet inte-
resse non possit. Obtinet autem quod do-
minus talem procuratorem possit a quali-
bet parte litis amouere. Et alium etiam
loco eiusdem in Curia sub forma precepta
pro se ponere. Potest autem pater ita loco
suo filium pro se ponere, & vice versa. Ex-
traneus quoque extraneum. Vxor quoque
maritum. * Cum quis itaque maritus
positus loco vxoris suæ in placito de mari-
tagio, vel de dote ipsius vxoris aliquid ami-
serit: vel remiserit de iure ipsius vxoris, per
iudicium suæ per concordiam, nunquid
poterit mulier ipsa inde iterum placitum
mouere? an tenebitur omnino factum viri
sui post mortem ipsius tueri? Non vide-
tur autem, quod per factum viri sui de-
beat mulier in tali casu, aliquid iuris a-
mittere, quia dum fuit in potestate viri
sui, in nullo potuit contradicere aut con-
trahere eius voluntati, & ita non sibi potuit
M. iij. contra

Libet vndecimus.

contra voluntatem viri sui in iure suo prospicere. Sed dicitur contra, ea quę in curia domini Regis gesta sunt rata & firma esse conuenit.

Cap. 4.

* Distringendus autem est dominus ad tenendum id quod per responsalem suum factum est siue per iudicium siue per concordiam. Sed quid erit si ipse dominus soluendo non sit, nec habeat vnde distringi possit, responsalis autem habeat? Equidem non est distringendus responsalis ipse.

Cap. 5.

* Quod autem hic dicitur quod non potest aliquis loco suo alium cum effectu ponere nisi presens sit in curia contrarium videtur his qui in primo libro scilicet de Essonijs posita sunt. Ibi enim dicitur quod si quis post tertium essonium suum aliquem quicumque ille sit, responsalem miserit, saltem cum litteris suis recipietur in Curia. Sed hoc contingit ex vi iudicij, aliud obtinet vbi consideratione Curie vel districtione alium querit loco suo in placito ponere ad lucrandum vel perdendum pro eo.

* Pre-

* Præterea notandum quod Abbates & Priores canonicorum regularium per se recipiuntur in curia siue litteris sui conuentus alij Priores, siue canonicorum siue monachorum si fuerint cellarij etiam transmarini nullo modo sine litteris Abbatis vel magni prioris admittuntur in curia. Item Magister militiæ Templi, & capitalis Prior hospitalis Ierusalem per se recipiuntur - nulli autem inferiores eis de suo ordine recipi solent. Præterea cum vnus vel duo ponantur in curia loco alicuius in placito aliquo prædicto modo nunquid ille vnus poterit ponere alium, vel vnus illorum duorum reliquum, vel etiam aliquem tertium loco suo vel loco domini sui ad lucrandum vel pendendum pro eo in placito ipso.

Hic

*Hic incipit Liber duode-
cimus de placito de Recto, &
de diuersis breuibus Regis de Recto
Vicecomitibus, vel dominis feodi
directis super diuersis
casibus.*

Cap. 1.

*

Redicta quidem placita de
Recto, directe & ab initio
veniunt in Curia domini Re-
gis, & ibi vt dictum est de-
ducuntur & terminantur.
Quandoque etiam licet ab initio non ve-
niant in Curia domini Regis quedam pla-
cita de Recto, veniunt tamen per tran-
slationem, vbi curie diuersorum domini-
orum probantur de recto defecisse: Tunc
enim mediante comitatu, possunt a comi-
tatu ex diuersis causis quę superius exposite
sunt ad capitalem curiam domini Regis
transferri.

Cap. 2.

Cap. 2.

Cum quis itaque clamet aliquod liberum tenementum vel seruitium tenendum de alio per liberum seruitium, non poterit inde trahere tenentem in placitū sine breui domini Regis vel eius Iustic' & habebit ergo ad dominum suum de quo id clamat tenere breue de Recto. Quod si placitum fuerit de terra tale erit.

Cap. 3.

Rex Comiti W. salutem. Precipio tibi quod sine dilatione teneas plenum rectum N. de decem carucatis terre in Middleton quas clamat tenere de te per liberum seruitium feodi vnus militis pro omni seruitio, vel per liberum seruitium centum solidorum per annum pro omni seruitio, vel per liberum seruitium vnde duodecim Carucatæ terre faciunt feodum vnus militis pro omni seruitio, vel quas clamat pertinere ad liberum tenementum suum quod de te tenet in eadem villa, vel in Mortuſi, per liberum seruitium &c. vel per seruitium &c. vel quas clamat tenere de te de libero maritagio M. matris sue,

Liber duodedimus.

ſue, vel in liberum Burgagium, vel in liberam Elemoſynam, vel per liberum ſeruitium eundi tecum in exercitum domini Regis cum duobus equis ad cultum ſuum pro omni ſeruitio, vel per liberum ſeruitium inueniendi tibi vnum arbelatarium in exercitum domini Regis per quadraginta dies pro omni ſeruitio, quas R. filius W. ei deſorciat. Et niſi fecerit vicecomes Northampton, faciat ne amplius inde clamorem audiam pro defectu iuſtic'. T. &c. Multipliciter autem variari ſolent de recto huiusmodi breuia diuerſis de cauſis que liquerunt ex diuerſis formis breuium ſubſcriptorum.

Cap. 4.

Si vero fuerit placitum de ſeruitio breue tale erit. Rex N. ſalutem. Præcipio tibi quod ſine dilatione plenum rectum teneas N. de centum ſolidariſ redditus in illa villa quam clamat tenere de te per liberum ſeruitium &c. vel per ſeruitium &c. Et niſi feceris Vic' Oxonię, faciat ne amplius inde clamorem audiam pro defectu recti. T. &c.

Cap. 5.

Cap. 5.

✱ Rex R. salutem. Præcipio tibi, quod iuste & sine dilatione habere facias N. et A. uxori suæ rationabilem partem suā quæ eos contingit de vno mesuagio in illa villa quam clamant pertinere ad liberum tene-
mentum suum quod tenent de domino Re-
ge in eadem villa, per liberum seruitium du-
orum solidorū per annum, vel de vna mar-
cata redditus in illa villa quam clamant de
libero maritagio ipsius A. vnde queruntur
quod B. soror ipsius A. eis deforciat, vel quā
G. eis deforc'. Et nisi feceris vicecomes fa-
ciat ne amplius oportet inde conqueri pro
defectu iusticiæ. T. & c.

Cap. 6.

✱ Solent autem placita ista in curijs do-
minorum vel eorum qui loco dominorum
habentur deduci secundum rationabiles
consuetudines ipsarum curiarum, quæ tot
& tam varie vt sunt inscriptum de facili re-
duci non possunt.

Cap. 7.

✱ Probantur autem curiæ ipse de recto
defecisse in hunc modum. Conquerente au-
tem

Libet duodecimus.

rem se eo qui petit vicecomiti in comitatu
& breue domini Regis afferente : mittet vi-
cecomes ad curiam ipsam die qua litigato-
ribus à dño ipsius curiæ statuta fuerit, aliquē
seruientem, vt & ille corā quatuor vel plu-
ribus legalibus militibus eiusdem comita-
tus qui ex p̄cepto vicecomitis illic aderūt
audiat & videat probationem ipsius peten-
tis scilicet curiam ipsam ei de recto defe-
cisse in placito ipso. Quod & ipse petens
sic esse, suo iuramento & cum duobus alijs
id audientibus & intelligentibus, & cum eo
iurantib⁹ probabit. * Sub tali ergo solemp-
nitate: solent loquele à quibusdam curijs ad
comitatus transferri. Et ibi de nouo tractari
& terminari sine contradictione vel recu-
peratione ipsarum curiarum, quam inde ha-
bere possunt ipsarum curiarum domini siue
heredes quantum ad illud placitum. Sin au-
tem priusquam curia aliqua p̄dicto mo-
do probetur de recto defecisse loquela ali-
qua ab ea ad superiorem curiam trahatur,
poterit dominus illius Curie die placiti cu-
riam suam ea ratione repetere quod non
dum probata fuerit de recto defecisse, et ita
eam

eam per iudicium retro habebit nisi ibi p-
betur de recto eam vt dictum est defecisse.
Sciendum tamen quod si ad capitalem Cu-
riam domini Regis ita tracta fuerit aliqua
loquela, frustra vendicabit ibi quis die pla-
citi Curiam suam, nisi tertio die ante, coram
legalib⁹ hominib⁹ eam vendicauerit. Nullo
autem die posito ipsi petenti vnde ipse queri
possit, & iuste de dilatione ei facta, sufficit ei
falsare Curiam ipsam sub forma præscripta
quocunque loco voluerit in feodo ipso. Si
dominus nullam habuerit reſeantiſam, ſu-
per feodū ipsum sicut ipsi domino licet cu-
riam suam ibi tenere, & ipsi petenti diem
ponere quocunque loco voluerit super feo-
dum ipsum. Extra autem feodū ipsum non
licet ei de iure.

Cap. 8.

* Debet autem impetrari breue solum-
modo ad illum de quo clamat tenere is qui
petit, non ad alium nec etiam ad capitalem
dominum. Sed quid erit si petens ipse de
vno clamat tenere. Et tenens ipse de alio
tenaet. Equidē in tali casu quia is cui breue
dirigitur placitum id tenere non potest,
cum

Liber duodecimus.

eum alium nō possit de curia vnde ipse seiscitus esse intelligitur iniuste & sine iudicio discesire, ex necessitate itur inde ad comitatum. Et ibi procedit placitum vel in capitali curia. Ita quod vterque dominorum per summonitionem ibi adesse debet, vt vtroque præsente res agatur sicut superius dictum est in tractatu de warrantis.

Cap. 9.

★ Ad Vicecomitem autem prouinciarum, pertinent prædicta placita de recto vbi Curie dominorum probantur de recto defecisse. Et alia quedam placita veluti si quis conqueratur se Curie de domino suo quod consuetudines & indebita seruitia vel plus seruitij exigit ab eo de libero tenemento suo quod de eo tenet, quam inde facere debeat; Item placitum de natiuis vt dictum est. Et generaliter omnia illa vnde breue domini Regis habet vel capitalis Iustic' ipse vicecomes, de aliquo iusticiando, vel quod ipse rectum faciat, nisi alius fecerit vt prædictum est, ad ipsum Vicecomitem pertinent audienda & terminanda quorum quedam per breuia supposita liquebunt.

Cap. 10.

Cap. 10.

Rex N. salutem prohibeo tibi ne iniuste vexes vel vexari permittas, H. de libero tenemento suo quod tenet de te in illa villa. Nec inde ab eo exigas vel exigi permittas consuetudines vel seruitia que tibi inde facere nō debet. Vel que antecessores sui inde nō fecerūt nec facere debuerūt tempore H. Regis aui mei & nisi feceris vicecomes faciat ne oportet eum amplius inde con-
queri &c. T. &c.

Cap. 11.

Rex vic' salutem. Precipio tibi quod iuste & sine dilatione facias habere. M. R. nativū suum & fugitivum suum cum omnibus catallis suis, & cum tota sequela sua vbicunq; inuentus fuerit in balliva tua. Nisi sit in domino meo qui fugit de terra sua post primam coronationem meam. Exprohibeo nequis eum iniuste detineat super satisfacturam meam, T. &c.

Cap. 12.

Rex vic' salutem. Precipio tibi qd' iuste & sine dilatione facias habere G. averia sua per vadium & plegiū vnde queritur quod R. ea cepit & detinet iniuste, pro cōsuetudinibus
N. p. bus

Liber duodecimus.

bus quas ab eo exigit quas ipse non cognoscit se debere & ipsum preterea inde iuste deduci facias ne oporteat cum. &c.

Cap. 13.

Rex vic' salutem. Precipio tibi qd' iuste & sine dilatione facias amensurari pasturam de illa villa unde I. quæ fuit vxor P. & R. soror sua querunt qd' H. eam iniuste superonerat, nec permittas quod prefatus H. in ea pastura plura aueria habeat quā habere debeat, & quam habere pertinet, secundum quantitatem feodi sui qd' ipse habet in eadē villa ne oporteat &c. T. &c.

Cap. 14.

Rex vic' salutem. Precipio tibi quod sine dilatione præcipias R. quod iuste & sine dilatione permittat habere H. aisiamenta sua in bosco & in pastura de villa illa quæ habere debet vt dicit, sicut ea habere debet & habere solet & non permittas quod prefatus R. vel alius ei inde molestiam vel iniuriam faciat ne amplius &c. T. &c.

Cap. 15.

Rex vic' salutem. Prohibeo tibi ne permittas quod R. iniuste exigit ab S. de libero tenemento suo quod tenet de N. de feodo ipsius R. in illa villa plus seruitij quam pertinet ad illud liberum tenementum quod tenet. Et

aueria

aueria sua que capta sunt pro illa demanda
quā ille non cognoscit ad liberū tenementum
suum quod tenet pertinere, ei replegiari fa-
cias donec loquela illa coram nobis audia-
tur & sciatur vtrum illud seruitium debeat
vel non. T. &c. Cap. 16.

Rex vic' salutem. Precipio tibi quod iuste
& sine dilatione facias esse rationabiles di-
uisas inter terrā R. in illa villa & in pertinē-
tijs & terrā D. in illa villa sicut esse debēt &
solēt esse, & sicut fuerunt tēpore regis Hen-
rici avi mei vnde R. queritur quod A. iniuste
& sine iudicio occupauit inde plus quam
pertinet ad liberum tenementum suum de
illa villa ne oporteat &c. T. &c.

Cap. 17.

Rex vic' salutem. Precipio tibi quod iuste
& sine dilatione facias tenere rationabilem
diuisam R. quam fecit fratribus hospitalis
Hierusalem de catallis suis sicut rationabi-
liter monstrari poterit quod eā fecit & re-
neri debeat. T. &c. Cap. 18.

Rex vic' salutē. Precipio tibi qd' iusticies
R. quod iuste & sine dilatione reddat N. ca-
talla sua vnde queritur qd' ea cepit iniuste,
& sine iudicio in libero tenemento suo in
N. ij. illa

Libet duodecimus.

illa villa infra disseisinam quam inde ei fecerat intra assisam meam unde ipse recuperavit seisinam suā coram Iustic' meis per recognitionem de noua disseisina sicut rationabiliter monstrare poterit quod ea habere debeat ne amplius &c.

Cap. 19.

Rex vic' salutem. Præcipio tibi quod poni facias in respectum vsque ad aliquē terminū competentem quando interesse poteris, recognitionem quæ summonita est inter R & M. de diuisis de illis villis quæ per iusticias meas de partibus illis iniuncta est tibi & H. coram vobis capere eam ad quam capiendam vt dicitur attornastis alios loco vestro ad eam capiendā quia non est consuetudo quod ex quo aliquod negotiū pertinet ad iusticias meas aliquibus iniungetur tractandum quod ipsi id in alios transferant de re aliqua quæ ad iusticiam meā pertinet T.&c.

Cap. 20.

Rex vic' salutem. Præcipio tibi quod iuste et sine dilatione facias habere. A. quæ fuit vxor R. rationabilē dotem suā De toto feodo quod fuit præfati R. integre & in omnib' salvo hæredi suo capitali mesuagio & eidem

dem vxori facias habere aliud mesuagium,
 nisi aliqua terra in qua mesuagium non sit
 ei nominata sit in dotem. Et non remaneat
 eo quod feodum præfati R. sit de baronia
 mea, quia nolo nec ius exigit quod vxores
 militum propter hoc amittant dotes suas.
 De catallis autem que fuerunt præfati R.
 præcipio quod ea omnia simul & in pace
 esse facias, ita quod inde nil amoveatur
 nec ad diuifam suam faciendam, nec ad ali-
 am rem faciendam donec debita sua ex in-
 tegro reddatur. Et de residuo post fiat ratio-
 nabilis diuifia sua secundum consuetudi-
 nem terre meę. Et si quid de catallis præfa-
 to R. remotum fuerit post mortem suam,
 reddatur ad alia catalla sua ad soluendum
 inde debita sua. T. &c.

Cap. 21.

Rex illis Iudicibus ecclesiasticis salutem.
 Prolubeo vobis ne teneatis placitum in cu-
 ria Christianitatis quod est inter N. & R. de
 laico feodo prædicti R. vnde ipse queritur
 quod N. eum trahit in placitum in curia
 christianitatis coram vobis, quia placitum
 illud spectat ad coronam & dignitatem
 N. iij. meam.

Libet duodecimus.

illa villa infra disseisinam quam inde ei fecerat intra assisam meam unde ipse recuperavit seisinam suā coram Iustic' meis per recognitionem de noua disseisina sicut rationabiliter monstrare poterit quod ea habere debeat ne amplius &c.

Cap. 19.

Rex vic' salutem. Precipio tibi quod poni facias in respectum vsque ad aliquē terminū competentem quando interesse poteris, recognitionem quæ summonita est inter R. & M. de diuisis de illis villis quę per iusticias meas de partibus illis iniuncta est tibi & H. coram vobis capere eam ad quam capiendam vt dicitur attornastis alios loco vestro ad eam capiendā quia non est consuetudo quod ex quo aliquod negotiū pertinens ad iusticias meas aliquibus iniungetur tractandum quod ipsi id in alios transferant de re aliqua quę ad iusticiam meā pertinet T.&c.

Cap. 20.

Rex vic' salutem. Precipio tibi quod iuste et sine dilatione facias habere. A. quæ fuit vxor R. rationabilē dotem suā De toto feodo quod fuit præfati R. integre & in omnib' saluo hæredi suo capitali mesuagio & eidem

dem vxori facias habere aliud meſuagium,
 niſi aliqua terra in qua meſuagium non ſit
 ei nominata ſit in dotem. Et non remaneat
 eo quod feodum præfati R. ſit de baronia
 mea, quia nolo nec ius exigit quod vxores
 militum propter hoc amittant dotes ſuas.
 De catallis autem que fuerunt præfati R.
 præcipio quod ea omnia ſimul & in pace
 eſſe facias, ita quod inde nil amoueatur
 nec ad diuiſam ſuam faciendam, nec ad ali-
 am rem faciendam donec debita ſua ex in-
 tegro reddatur. Et de reſiduo poſt fiat ratio-
 nabilis diuiſa ſua ſecundum conſuetudi-
 nem terre mee. Et ſi quid de catallis præfa-
 to R. remotum fuerit poſt mortem ſuam,
 reddatur ad alia catalla ſua ad ſoluendum
 inde debita ſua. T. & c.

Cap. 31.

Rex illis Iudicibus eccleſiaſticis ſalutem.
 Prohibeo vobis ne teneatis placitum in cu-
 ria Chriſtianitatis quod eſt inter N. & R. de
 laico feodo prædicti R. vnde ipſe queritur
 quod N. eum trahit in placitum in curia
 chriſtianitatis coram vobis, quia placitum
 illud ſpectat ad coronam & dignitatem
 N. iij. meam.

Liber duodecimus.

meam. T. &c.

Cap. 22.

Rex vic' salutem. Prohibe R. ne sequatur placitum in curia Christianitatis quod est inter N. & ipsum de laico feodo ipsius R. in villa ipsa unde ipse queritur quod prefatus N. inde eum traxit in placitum in curia christianitatis coram iudicibus illis. Et si prefatus R. fecerit te securum de clamore suo prosequendo, tunc pone per vadium & saluos plegios predictum N. quod sit coram me vel Iustic' meis eo die, ostensurus quare traxit eum in placitum in curia christianitatis de layco feodo suo in illa villa, de sicut illud placitum spectat ad coronam & dignitatem meam. T. &c.

Cap. 23.

Predicta vero placita siue alia, qualiter vel quo iure deduci siue terminari habeant in diuersis comitatibus, omitto cum propter ipsorum comitatum consuetudines diuersas, quas quidem singuli comitatus singulas obseruant, tum quia propositi mei breuitas, illud non exigit cum non attendam nisi ad ea que in capitali curia Regis fieri

fieri soleant & debeant.

Cap. 24.

* Sciendum præterea quod in breui de Recto quandoque minus continetur quam in petitione ponatur in curia. Tum circa pertinētiam tum circa alia, quandoque vero plus. Erratur etiam quandoque, circa nomen aliquod in breui ipso positum, quandoque circa quantitatem seruitutis. Quando siquidem minus continetur in breui quam in petitione, non plus peti potest per breue illud quam in breui illo continetur. Quando vero plus continetur in breui quam in petitione, remitti potest id quod de abundantia in eo continetur & residuum auctoritate eiusdem brevis peti potest. Si vero in nomine erratur districto iure, aliud breue petatur. Quando vero circa quantitatem seruitutis erratur, districto quoque iure evanescit breue. Contingit autem quandoque tenementum aliquod peti per minus seruitium quam inde debeat: Vel quam inde fieri solent ipsi domino nunquid tenetur ipse dominus per breue illud rectum inde tenere in seruitutis sui detrimentum. Equidem tenetur,

N. iij. sed

Liber duodecimus.

sed post euictionem si petentem euincere
contigerit regressum inde habere poterit
versus euictorem.

Cap. 15.

* Preterea sciendum quod secundum
consuetudines regni nemo tenetur respon-
dere in curia domini sui de aliquo libero
tenemento suo sine precepto domini Regis
vel eius capitalis Iustici'. Ita dico si laycum
fuerit feodum petitum. Verum si fuerit pla-
citum inter duos clericos de aliquo tene-
mento, quod sit de libera elemosyna feodi
ecclesiastici, vel si tenens ipse clericus te-
neat in libera elemosyna feodum illud ec-
clesiasticum, quicumque sit petens placitum
inde debet esse in foro ecclesiastico de
recto: nisi petatur inde recognitio utrum
fuerit liberum feodum ecclesiasticum vel
laycum feodum. Vnde inferius dicitur
tunc enim ista recognitio sicut
quelibet alia in Curia do-
mini Regis habet
tractari.

Hic

Hic incipit Liber decimus
tertius de placitis per
Assisas & Recognitiones, &
de diuersis Disseisinis.

Cap. 1.

Generalia que circa premissa placita de recto frequentius in curia contingunt, hactenus in parte sunt expedita. Nunc vero ea que super Seisinis solummodo visitata sunt, restat proseguenda. Que quia ex beneficio constitutionis regni que Assisa nominatur in maiori parte transigi solent, per recognitionem de diuersis Recognitionibus restat tractandum.

Cap. 2.

* Est autem quedam Recognitio que vocatur de morte antecessoris. Quedam autem de vltimis presentationibus personarum in Ecclesijs. Quedam vtrum aliquod tenementum sit feodum ecclesiasticum vel laycu feodum. Quedam vtrum aliquis fuerit

Liber tertius decimus.

rit seiscitus de aliquo libero tenemento die qua obijt vt de feodo, vel vt de vadio. Quēdam vtrum aliquis sit infra etatem, vel plenam habuerit etatem. Quēdam vtrum aliquis obierit seiscitus de aliquo libero tenemento vt de feodo, vel vt de warda. Quēdam vtrum aliquis præsentaueſit vltimam personam ad ecclesiam aliquam occasione feodi sui quod in dominico suo habuerit, vel occasione alicuius wardę. Et si quę sunt similia quę in curia frequenter emergunt, præsentibus partibus tunc ex consensu ipsarum partium tum etiam de consilio curię consideratur ad aliquam controuersiam terminandam. Quēdam autem recognitio est quę dicitur de noua disseisina. Cum quis itaq; moritur seiscitus de aliquo libero tenemento, ita quod inde fuerit seiscitus in dominico suo sicut de feodo suo, hęres eandē seisinam antecessoris sui rectē petere potest, et si maior fuerit habebit tale breue.

Cap. 3.

Rex vicecom̃ salutem. Si G. filius T. fecerit te securum de clamore suo prosequēdo, tunc summane per bonos summonitores duodecim liberos & legales homines de vici-

Liber tertius decimus. 99

visneto de illa villa qd' sint coram me vel Iustic' meis eo die parati sacramento recognoscere si T. pater p'dicti G. fuit seiscus in dñico suo sicut de feodo suo de vna virgata terre in illa villa die qua obiit. Si obiit post primā coronationem meā, & si ille G. propinquior heres eius est, & interim terā illam videat, & nomina eorū imbreuiari facias, & summe p' bonū summonitores R. qui terram illā tenet, q' tunc sit ibi auditurus illam recognitionē. Et habeas ibi summonitores &c. T. &c. Si vero antecessor ipse p'dicto modo seiscus iter arripuerit eundē in aliquā peregrinationem tunc erit breue tale.

Cap. 4. *De itinere*

Rex vic' salutem. Si G. filius T. fecerit te securū de clamore suo p'sequendo, tunc summe per bonos summonitores duodecim liberos & legales homines de visneto de illa villa, qd' sit coram me vel Iustic' meis eo die parati sacramento recognoscere si T. pater p'dicti G. fuit seiscus in dñico suo sicut de feodo suo de vna virgata terre in illa villa, die qua iter arripuit versus Hierusalem, vel versus sanctū Iacobum in quo itinere obiit. Et si iter ipsum arripuerit post primam

Liber tertius decimus.

primam coronationem meam, & si prædictus G. propinquior eius heres sit. Et interim &c. vt prius. Si vero infra etatem fuerit heres ipse, tunc breue tale erit.

Cap. 3.

Rex vic' salutem. Summone per bonos summonitores &c. omnia vt supra excepto hoc quod in hoc breui remittitur illa clausula in principio scilicet, Si G. filius T. fecerit te securū de clamore suo prosequendo. Item in medio omittitur illa clausula, si T. pater prædicti G. obiit post primam coronationem meam. Si vero habitum religionis assumpserit, tunc breue secundum hoc variabitur hoc modo.

Cap. 6.

Rex vicecomiti salutem. Si G. filius T. fecerit te securum &c. omnia vt prius excepto hoc quod in hoc breui ponitur in medio parati sacramento recognoscere si T. pater prædicti G. fuit seisin' in dhico suo vt de feodo suo de tanta terra in illa villa die qua habitū religionis assumpsit, et si habitum illum assumpsit post primam coronationem meam. Et si prædictus G. propinquior heres eius sit, & interim terram illam videant &c. vt supra.

Cap. 7.

Cap. 3.

Accepto itaq; breui, de morte antecessoris ab ipso vicecomite, & in comitatu data securitate ab ipso petente de clamore suo prosequendo tunc hoc ordine peruenitur ad assisam. Ab initio eligendi sunt duodecim liberi & legales homines de visineto secundum formam in breui expressam. Presentibus partibus scilicet tam petente quam tenente, vel absente etiam ipso tenente, dummodo summonitus fuerit saltem semel quod interesset electioni illi. Quia semel inde summonendus est ut presens sit & audiat qui eligendi sunt ad illam recognitionem faciendam, et quosdam etiam ex rationabili causa si voluerit recuset, ut ab ipsa recognitione excludatur. Si vero ad primam summonitionem in curia recte testatam non venerit, ulterius non expectabitur, imo etiam absente ipso eligantur ipsi duodecim iuratores & deinde ex transmissione vicecomitis faciet visum terre vel alterius tenementi cuius seisinam petitur unicam, tamen super hoc habebit summonitionem ille qui tenet. Nomina etiam illorum duodecim electorum faciet vicecomes ipse imbreuiari. Deinde summonere faciet ipse vicecomes

Liber tertius decimus.

primam coronationem meam, & si prædictus G. propinquior eius heres sit. Et interim &c. vt prius. Si vero infra etatem fuerit heres ipse, tunc breue tale erit.

Cap. 3.

Rex vic' salutem. Summone per bonos summonitores &c. omnia vt supra excepto hoc quod in hoc breui remittitur illa clausula in principio scilicet, Si G. filius T. fecerit te securū de clamore suo prosequendo. Item in medio omittitur illa clausula, si T. pater prædicti G. obiit post primam coronationem meam. Si vero habitum religionis assumpserit, tunc breue secundum hoc variabitur hoc modo.

Cap. 6.

Rex vicecomiti salutem. Si G. filius T. fecerit te securum &c. omnia vt prius excepto hoc quod in hoc breui ponitur in medio parati sacramento recognoscere si T. pater prædicti G. fuit seisc' in dhico suo vt de feodo suo de tanta terra in illa villa die qua habitū religionis assumpsit, et si habitum illum assumpsit post primam coronationem meam. Et si prædictus G. propinquior heres eius sit, & interim terram illam videant &c. vt supra.

Cap. 7.

Cap. 3.

Accepto itaq; breui, de morte antecessoris ab ipso vicecomite, & in comitatu data securitate ab ipso petente de clamore suo prosequendo tunc hoc ordine peruenitur ad assisam. Ab initio eligendi sunt duodecim liberi & legales homines de visineto secundum formam in breui expressam. Presentibus partibus scilicet tam petente quam tenente, vel absente etiam ipso tenente, dummodo summonitus fuerit saltem semel quod interesset electioni illi. Quia semel inde summonendus est ut presens sit & audiat qui eligendi sunt ad illam recognitionem faciendam, et quosdam etiam ex rationabili causa si voluerit recuset, ut ab ipsa recognitione excludatur. Si vero ad primam summonitionem in curia recte testatam non venerit, ulterius non expectabitur, imo etiam absente ipso eligantur ipsi duodecim iuratores & deinde ex transmissione vicecomitis faciet visum terre vel alterius tenementi cuius seifina petitur unicam, tamen super hoc habebit summonitionem ille qui tenet. Nomina etiam illorum duodecim electorum faciet vicecomes ipse imbreuiari. Deinde summonere faciet ipse vicecomes

Liber tertius decimus.

cecomes ipsum tenentem q^d die statuta per breue regis vel eius Iustic' sit corā rege vel eius Iustic' auditorus illā recognitionē. Die autē prima & secunda se essoniare poterit is qui tenet si maior fuerit is qui petit. Tertia vero die nō poterit imo ad tertiū terminum capietur recognitio siue veniat siue non is qui tenet. Quia in nulla recognitione super seifina tantū prodita, curiunt nisi duo essonia. In recognitione vero de nouo disseisa nullum locum essonium habet; Tertio itaq; die siue venerit tenens siue nō, capietur vt dictum est assisa. Et si iuratores ipsi dixerint pro petente, adiudicabitur ei inde seifina, & præcipietur vicecomiti quod ei seifinam illam habere faciat per hec breue.

Cap. 8.

Rex vic' salutem. Scias quod N. diracionauit in curia mea, seifinam tante terræ in illa villa per recognitionem de morte illius antecessoris sui versus R. Et ideo tibi præcipio quod seifinam illam ei sine dilatione habere facias. T. &c.

Cap. 9.

* Cum seifina autē illa recuperabit etiā is seifinam omniū catallorum & omniū rerum

Liber tertius decimus. 101

rumque in feodo illo tempore faciente seifine inuente fuerint, post seifinā vero plene recuperatam, poterit is qui seifinā auferit super recto placitare per breue de recto, sed post quantum temporis post restitutionem plene factam. Cap. 10.

Sin autem pro tenente absente iuratum fuerit, ei deinde seifina sine recuperatione quā aduersarius eius possit inde habere remanebit; Placitū tamen de recto seifina illa non adimit, sicut nec placitū de recto super aliquo tenemento recognitionē de petenda seifina alicuius antecessoris de eodem tenemento extinguit, antequā duellū sit inde vadiatum. Sed qualiter tunc punietur in eo contemptus curiæ. Cap. 11.

* Vtrog; vero præfente in curia queri solet ab ipso tenente vtrum velit aliquid dicere quare inde assisa remanere debeat. Vnde sciendū est quod maior quandoq; contra minorem petit huiusmodi recognitionem. Quandoq; minor contra maiorem. Quandoq; minor contra minorem, quandoque maior contra maiore. Tunc generaliter remanebit assisa, si is qui tenet confiteatur in curia illum antecessorē cui⁹ seifina petitur fuisse

Liber tertius decimus.

fuisse inde seistū die qua obiit in dominico suo sicut de feodo suo, cum ceteris articulis in breui illo expressis. Si vero seistina ipsa totummodo concedatur, alijs articulis non admissis, tunc super articulo vel articulis nō admissis procedat assisa. * Remanere autē solet assisa huiusmodi plurib' ex causis verbi gratia. Si à tenente ipso dicatur ipsum petentem inde fuisse seistum post mortem patris vel alicuius antecessoris sui, siue ille antecessor suus fuerit inde seistus siue non die qua obiit & dum in tali seistina fuit, tantum inde versus eum fecisse quare de cetero assisa inde esse non debet. Veluti si tenementum ipsum ei vendiderit, vel donauerit, vel quietum clamauerit, vel alio legitimo modo alienauerit, & tunc inde poterit inter eos perueniri ad duellum, vel ad aliam visitam probationem, quæ in curia super recto alicuius rei recipi solet. Item si dicatur ab aduersario ipsum petentem alia vice ei inde mouisse litem, & tunc finē inter eos factum in Curia domini Regis. Vel per hoc tenementum ipsum remansisse ipsi tenenti per finem duelli, in quacunque etiam curia vel per iudicium vel per quietā clamātiā.

Item

Item villenagium in Curia obiectum & probatum versus ipsum petentem, assisam admittit. Idem quoque facit exceptio bastard e; Carta quoque Regia qua specialiter expressum fuerit vel confirmatur, ipsi tenenti tenementum cuius seisinam petitur per assisam. Plurium item heredum coniunctio, mulierum scilicet in feodo militari, vel masculorum vel faminarum in libero socagio. Item si concedatur antecessorem illum cuius seisinam petitur habuisse inde qualemcunq; seisinam, scilicet per ipsum tenentem vel per aliquem antecessorem eius, veluti in vadium, vel ex commodato, vel alia huiusmodi causa, eo ipso remaneat recognitio illa, & alio modo placitum inde procedet. Item consanguinitas assisam ipsam admittit. Scilicet si is qui petit et is qui tenet fuerint de illo stipite vnde hereditas descenderit cuius seisinam petitur. Ita dico si hoc fuerit in curia obiectum & probatum. Item in casu illo supra in tractatu de maritagio, vbi primogenitus frater postnato fratri donauit quandam partem terræ sue, qui obiit sine herede de corpore suo, vbi quidem sicut & in similibus casibus remanet assisa huiusmodi. Hac

O. j.

ratione

Liber tertius decimus.

ratione quia non potest aliquis simul esse heres alicuius tenementi & dominus. Item si conuictus fuerit vel confessus is qui petit quod aliquando fuit in Guerra versus dominū Regem, eo ipso remanet assisa quam versus alium ita petit in curia. Item ratione burgagij cessare solet assisa, per aliam assisam ex causa maioris utilitatis in regno constitutam. Non obiecta autem aliqua exceptione in Curia quare assisa ipsa remanere debet, procedet quidem recognitio. Præsentem utraque parte per iuramentum duodecim iurantium & secundum eorum veredictum iudicabitur vni vel alij scilicet sub forma prescripta in hoc libro.

Cap. 12.

* Cum vero minor contra maiorem petit huiusmodi Assisam, tunc quidem locum non habet essonum maioris versus minorem, quia prima die procedet inde recognitio siue veniat is qui tenet, siue veniat is qui tenet siue non, & hac generali ratione. Quia quotienscumque tenens ipse nil dicere possit si præsens esset in Curia quare assisa talis remanere debeat, de iure quidem procedet recognitio, non expectata præsentia partis

partis aduerse. Sed si præsens is fuerit ver-
sus quem petit, nil dicere possit (vt dictum
est) ipsum minorem inde fecisse quare assisa
remanere deberet. Et ideo precise procedet
inde recognitio, siue præsente tenente ma-
iore, siue absente, iuxta formā prescriptam.
Et sic restitutione inde facta ipsi minori per
recognitionem, etas ipsius minoris expec-
tabitur super placito de recto, Cum minor
vero contra minorem petit, eo modo sine
aliqua variatione pcedat recognitio vt in-
ter minorem & maiorem procedere solet.

Cap. 13.

* Cum vero maior contra minorem petit,
poterit quidem minor contra maiorem so-
lito modo se efformare. Qui cū venerit oc-
casionē etatis dilationē inde petere potest,
vt inde non capiatur recognitio donec ple-
nam habuerit etatē. Et ita ratione etatis re-
manere solet recognitio de morte anteces-
sorū. Sciendū tamen quod oportet ad hoc
vt remaneat assisa talis, ratione etatis, quod
dicat minor se esse in seifina tenementi,
vnde petitur seifina, & ideo non debere
recognitionem illam procedere antequam

O. ij.

etatem

Liber tertius decimus.

ætatem habeat. Et etiam quia pater eius vel alius antecessor suus inde fuerit seifitus die qua obiit. Occasione enim seifine alicuius tenementi quam aliquis infra ætatē constitutus perquirat, & iure suo tantum retinet, nō remanet versus eum recognitio vel etiam placitum super proprietate. Si vero replicetur contra ipsum minorem, antecessorem suum obiisse seifitū de tenemento unde petitur seifina per recognitionem, non tamen ut de feodo sed ut de warda tunc quidem licet principalis recognitio ratione ætatis minoris remanere deberet, tamen super hoc procedat ista recognitio, scilicet utrum antecessor eius qui infra ætatem est, fuerit inde seifit' ut de feodo vel ut de warda die qua obiit. Et summonebitur inde assisa per hoc breue.

Cap. 14.

¶ Rex vicecomiti salutem. Summone per bonos summonitores duodecim liberos & legales, homines de visineto de illa villa, quod sint coram me vel Iusticijs meis ad illum terminum parati sacramento recognoscere, si R. pater N. qui infra ætatē est seifitus fuit in dominico suo de vna carucata terræ

terre in illa villa vnde M. filius & heres T. petit recognitionem de morte ipsius T. patris sui versus ipsum N. vt de feodo suo die qua obiit, vel vt de warda. Et interim terram illam videant. Et nomina eorū imbreuiari facias. Et summane per bonos summonitores prædictum N. qui terram illam tenet, quod tunc sit ibi auditurus illam recognitionem. Et habeas &c.

Cap. 15.

* Notandum tamen quod si dies ad hoc datus fuerit vtrique existenti in curia, tunc non oportet tenentem inde summoneri, procedet siquidem super hoc recognitio per sacramentum duodecim Iuratorum, & iuxta eorum veredictum declarabitur qualem seisinam habuit antecessor eius qui infra ætatem est die qua obiit, de illo tenemento vnde contra eum petitur recognitio. Et si probetur ita antecessorem ipsius minoris nullam inde habuisse seisinam die qua obiit nisi vt de warda, tunc is qui contra minorem petit seisinam, versus ipsum minorem recuperabit. Sed nunquid hoc solum sufficit ei ad seisinam ipsam recuperandam?

O. iij.

randamus

Liber tertius decimus:

randum : quod non videtur , quia non per hoc constat antecessorem ipsius qui petit inde fuisse seifitum in dominico suo vt de feodo suo die qua obiit , nec etiam ipsum petentem esse propinquiorem eius hēredem , contra vero dicitur quod hoc ipso probato nullum ius habeat inde minor ipse seifinam ipsam de cetero retinendi , Sed si hoc est , cui restituenda est . Nunquid ergo ad principalem recognitionem super hoc erit recurrendum ? Sin autem per sacramentum duodecim Iuratorum probatum fuerit antecessorē ipsius qui infra etatem est inde fuisse seifitum die qua obiit vt de feodo , tunc seifina ipsi minori remanebit in pace donec plenam habuerit etatem . Sed nunquid alio tempore de cetero in tali casu audiendus est aduersarius eius vel hēredes sui : saltem super proprietate ipsius tenementi versus ipsum minorem postquam habuerit etatem vel eius hēredes . Preterea , contra minorem procedat recognitio in illo vnico casu qui supra notatus est in tractatu qui est de hēredibus qui infra etatem sunt . Procedente vero assisa que est contra minorem ,
fieri

si ei per assisam ipsam seifina remanserit, super proprietate non respondebit donec plenam habuerit etatem. * Generaliter enim verum est quod de nullo placito tenetur respondere is qui infra etatem est, per quod possit exheredari, vel per quod amittere possit vitam vel membrum, donec plenam habuerit etatem de alijs tamen quibusdam tenetur. Vt de debitis paternis, & vel proprijs, & de nouis disseisinis. Sin autem petenti contra minorem adiudicetur seifina: facienda erit ei restitutio sub forma prescripta. Nec ipsi minori super recto respondebit donec plenam habuerit etatem, sicut nec ille sibi, et hac generali ratione quia illa que cum illis sunt in huiusmodi placitis qui etatem non habent stabilia & firma esse non oportet. Si vero minori etatis priuilegium alleganti in curia obijciatur eum plenam habere etatem, solet hoc per recognitionem octo liberorum & legalium hominum declarari qui ad hoc per tale breue summonendi sunt.

*This is now tried
by Inspection
instead of a jury
of 8 men
3 Black men 332*

Liber tertius decimus:

Cap. 16.

Rex vicecomiti salutem. Summone per bonos summonitores octo liberos & legales homines de visineto de illa villa ubi petitum tenementum est, quod sint coram me vel Iustic' meis eo die parati sacramento recognoscere, utrum N. qui clamat vnam hidam terre in illa villa per breue meum versus R. sit talis etatis, quod inde placitare possit & debeat, & interim terram illam videant, & nomina eorum imbreuiari facias, et summone per bonos summonitores illum qui terram illam tenet, quod sit tunc ibi auditorus illam recognitionem. Et habeas &c. T. &c.

Cap. 17.

* Si itaque probetur per talem recognitionem etas illius de cuius etate queritur, cum eo de cetero agetur, sicut cum etatem habente quantum ad principalem recognitionem. Sed nunquid generaliter etiam quantum ad aliorum impetitionem maioris censebitur ille etatis occasione huius recognitionis, ita quod de cetero non possit versus alios se etatis privilegio tueri? Si
vero

vero per recognitionem ipsam iudicetur minoris etatis, minor gaudebit privilegio quantum ad principalem illam recognitionem, sed nunquid ad alios & aliorum impetitiones? Cap. 18.

* Sequitur de recognitione de ultimis presentationibus personarum. Contingente itaque aliquam Ecclesiam vacare, si fuerit controuersia super presentatione, poterit controuersia illa per recognitionem de ultima presentatione decidi alterutro litigantium id in Curia postulante super quo tale breue impetrabit. Cap. 19.

Rex vicecomiti salutem. Summone per bonos summonitores duodecim liberos & legales homines de visineto de villa illa, quod sint coram me vel Iusticijs meis eo die parati sacramento recognoscere, quis aduocatus presertauit ultimam personam que obiit, ad ecclesiam de illa villa que vacans est ut dicitur. Et unde N. clamat aduocationem & nomina eorum imbreuiari facias, & summone per bonos summonitores R. qui presentationem ipsam de forciat, quod tunc sit ibi auditurus illam recognitionem, et habeas

Liber tertius decimus.

habeas &c. T. &c.

Cap. 20.

★ De Effonijs autem in hac recognitione, patet ex prædictis procedente siquidem recognitione siue utroque præsentante siue altero absente, is cui seisinam sui vel alius antecessorum suorum adjudicabitur ultima præsentatio, eo ipso seisinam ipsius aduocationis intelligetur dirationalle. Ita quod ad præsentationem ipsius prima persona in ea ipsa ecclesia vacante, per Episcopum loci instituetur. Dummodo persona idonea fuerit, quæ ecclesiam per eius præsentationem adeptam, tota vita sua obtinebit quicquid de iure aduocationis contingat. Poterit is contra quem iudicatum est, de ultima præsentatione per recognitionem versus alium vel suos heredes super iure aduocationis placitare, quod qualiter fieri debeat in superioribus expeditum est. Queri autem potest, ab initio utrum aliquid dici possit quare assisa ista remanere debeat. Et potest quidem ad hoc dici, scilicet tenente ipsum concedere antecessorem petentis ultimam inde fecisse præsentationem

nem sicut verum dominū & primogenitum heredem : sed postea feodum illud ex quo pendet aduocatio, ei vel antecessoribus suis contulisse aliquo vero titulo : Et ita eo ipso remanet assisi & placitum super exceptione ipsa inter ipsos litigantes deinde esse poterit. Super hac autem exceptione, recognitionem desiderare potest alteruter litigantium, & eam habere poterit. Præterea concedi potest ab alterutro litigantium, reliquum, vel aliquem eius antecessorem ultimam fecisse præsentationem. Sed non ut de feodo, sed ut de warda, & super hoc petere potest recognitionem, & inde obtinebit, & summonebitur recognitio per hoc breue.

Cap. 21.

Rex vicecomiti salutem. Summone per bonos summonitores duodecim liberos & legales homines de visineto de illa villa quæ sint corā me vel Iusticijs meis ad illum terminū, parati sacramento recognoscere, si R. qui præsentauit ultimam personā quæ mortua est ad Ecclesiam illam occasione tenementi quod tenuit in illa villa fecerit illam præsentationem ut de feodo, vel ut de warda.

Et

Liber tertius decimus.

& nomina eorū imbreuiari facias. Et sum-
mone per bonos summonitores illum, qui
presentationem illam deforciat, quod tunc
sibi &c.

Cap. 22.

Et sic per recognitionem hoc declarato
si vt de warda facta fuerit vltima presenta-
tio ipsius vltimę presentationis, expirat pre-
sentationis aduocatio, & ad alterum specta-
bit ipsa presentatio. Sin autem vt de feodo
ei remanebit ipsa presentatio.

Cap. 23.

* Sequitur de illa recognitione, qua de-
claratur de aliquo tenemento vtrum illud
sit laicum an ecclesiasticū, desiderante ita-
que alterutra partium inde recognitionem,
per tale breue inde summonebitur recog-
nitio.

Cap. 24.

Rex vicecomiti salutem. Summone per
bonos summonitores duodecim liberos &
legales homines de visineto de illa villa
quod sint corā me vel Iusticijs meis eo die
parati sacramento recognoscere, vtrum vna
hida terre quam N. persona ecclesię de illa
villa clamat ad liberam Elemosinam ipsius
ecclesię suę versus R. in illa villa sit laicum
feodum

feodum ipsius R. an feodum ecclesiasticum. Et interim terram illam videant & nomina eorum imbreuari facias Et summane per bonos summonitores prædictum R. qui terram illam tenet quod tunc sit ibi auditorus illam recognitionem. Et habeas ibi &c. T. &c.

Cap. 25.

* In hac recognitione, sicut nec in alia qualibet præter recognitionem de magna assisa, locum non habent nisi duo essonia quia nunquam admittitur tertium nisi ubi potest iudicari de infirmitate vtrum sit languor an non. Quod cum in recognitionibus fieri non soleat: merito tertio essonio carent ipse recognitiones. Procedit autem ista recognitio sub forma superscripta de alijs recognitionibus. Sciendum tamẽ quod si per recognitionem ipsam probetur tene-mentum ipsum esse de feodo ecclesiastico, de cetero trahi non potest ad laicum feodum licet peti possit ab aduersa parte tene-ri de Ecclesia per debitum seruitium.

Cap. 26.

* Sequens est post prædicta, de illa recognitione

Liber tertius decimus.

cognitione tractare, quę fieri solet vtrū scilicet aliquis obierit scisitus de aliquo tenemento libero, vt de feodo, an vt de vadio. Cum quis petit aliquod tenementum sibi restitui tanquam vadium suum, quod vel ipse vel aliquis antecessorum eius inuadiauerit, si is qui tenet non recognoscat tenementum ipsum ad vadium sed dicit in curia se inde scisitum vt de feodo, sic inde ad recognitionem solet perueniri, & per hoc breue summonebitur inde recognitio.

Cap. 27.

Rex vic' salutem. Summone per bonos summonitores duodecim liberos & legales homines de visineto de illa villa, quod sint coram me vel Iustic' meis eo die parati sacramento recognoscere vtrum N. teneat vnam carucatam terrę in illa villa quę R. clamat versus eum per breue meū in feodo an in vadio, inuadiatam ei ab ipso R. vel ab H. antecessore eius, vel sic vtrum illa carucata terrę quam R. clamat versus N. in illa villa per breue meum, sit feodum vel hereditas ipsius N. an in vadio inuadiata ei ab ipso R. vel ab ipso H. antecessore eius. Et interim terram illam videant & nomina
eorum

eorum imbreuari facias. Et summane per bonos summonitores præfatum N. qui terram illam tenet, quod tunc sit ibi auditurus illam recognitionem, Et habeas ibi &c.

Cap. 28.

* Verum quandoque contingit aliquem tenere aliquod tenementum in vadio, ita quod inde moritur seifitus vt de vadio, hæres quoque eius occasione talis seifine querit breue de morte antecessoris, versus verum heredem qui adeptus est huiusmodi tenementi seifinam. Et tunc quidem si recognoscatur ab ipso tenente antecessorem ipsius petentis obijffe seifitum, sed vt de vadio & non vt de feodo, tunc quidem & hac de causa peruenitur ad prædictam recognitionem & per hoc breue summanebitur recognitio.

Cap. 29.

¶ Rex vicecomiti salutem, Summane per bonos summonitores duodecim &c. quod sint &c. parati sacramento recognoscere, vtrum N. pater R. fuerit seifitus in domino suo vt de feodo an vt de vadio de vna carucata terræ in illa villa die qua obiit. Et interim &c.

Cap. 30.

Liber tertius decimus.

Cap. 30.

* Probato autem per recognitionem ipsam quod sit vadium, tunc is qui tenet & feodum suum esse dixit tenementum ipsum amittet. Ita etiam quod ad debitum ipsum non recuperabit occasione illius vadij. Sin autem recognoscatur ad feodum ipsius qui tenet, tunc is qui petit de cetero nullum habebit inde recuperare nisi per breue de recto. Queri autem potest vtrum in hac recognitione siue in alia qualibet, expectandus sit warrantus alicuius. * Qualiscunq; sit warrantus vel qualicunq; de causa warrantus inde esse debeat, presertim si post duo essonia vocentur super hoc in Curia warrantus.

Cap. 31.

* Alie autem recognitiones quæ restant partim in prædictis recognitionibus: exposite sunt. Partim vero per iudicium in curia ex verbis vtriusque partis redditum possunt explicari. Ecce enim de illa recognitione vtrū quis sit infra etatē an non: mētio aliqua & notitia habetur supra, libro quarto in fine. Cap. 15. & 16. & 17. Similiter et de

et de illa recognitione vtrum quis fuit seifus de aliquo libero tenemento die quo obiit vt de feodo an vt de warda supra libro isto. cap. 13. 14. & 15. Similliter & de illa recognitione vtrum scilicet quis præsentaue-rit vltimam personam occasione feodi sui an warde supra libro 4. cap. 20. & 21. & 22. He recognitiones alias sequuntur prædictas in effonijs & quibusdam rationibus procedunt vel remanent sicut ille.

Cap. 32.

* Postremo de illa recognitione quæ appellatur de noua disseisina restat dicendum. Cum quis itaque infra assisam domini Regis id est infra tempus à domino Rege de consilio procerum ad hoc constitutū, quod quandoque maius quandoque minus censetur, alium iniuste & sine iudicio disseisue-rit, de libero tenemento suo disseisito huius constitutionis beneficio subuenitur & tale breue habebit. Cap. 33.

Rex vic' salutē. Questus est mihi N. quod R. iniuste & sine iudicio disseisuit eum de libero tenemento suo in illa villa, post vltimam transfretationem meam in Normanniam. Et ideo tibi precipio qd' si p̄fatus N.

P. j.

fecerit

Liber tertius decimus.

fecerit te securum de clamore suo prosequendo, tunc facias tenementum illud relesiri de catallis quæ in eo capta fuerunt, & ipsum tenementum cum catallis esse facias in pace vsque ad clausum Pasche. & interim facias duodecim liberos & legales homines de visineto videre terram illam & nomina eorum imbreuiari facias & summane illos per bonos summonitores quod tunc sint coram me vel Iustic' meis parati inde facere recognitionem. Et pone per vadium & saluos plegios prædictum R vel balliuum suum si ipse non fuerit inuentus, quod tunc sit ibi auditurus illam recognitionem. Et habeas ibi &c. T &c. Cap. 34.

Breuiæ autem de noua disseisina diuersis modis variantur secundum diuersitatem tenementorum in quibus fuerint disseisine. Si autem aut leuetur fossatum aliquod, vel prosternetur, aut si exaltetur stagnum alicuius molendini, infra assisam domini Regis ad nocumentum liberi tenementi alicuius secundum hæc breuiæ variantur in hunc modum.

Cap. 35.

Rex vic' salutem. Questus est mihi N. quod R. iniuste et sine iudicio leuauit quoddam

dam fossatū vel pstrauit, in illa villa ad nocumentum liberi tenementi sui in eadem villa post vltimam trāsfretationem meā in Normaniā. Et ideo tibi precipio quod si p̄fatus N. fecerit te securum de clamore suo p̄sequendo, tunc facias duodecim liberos, &c. videre fossatū illud & tenementum & nomina eorū imbreuiari facias. Et summo-
ne per bonos summonitores &c. vt prius.

Cap. 36.

Rex vic' salurē. Questus est mihi N. qd' R. iniuste & sine iudicio exaltauit stagnū molendini sui in illa villa ad nocumentū liberi tenementi sui in eadem villa vel in alia villa post vltimā transfretationem meā in Normaniā. Et ideo p̄cipio tibi quod si p̄fatus N. fecerit te securum de clamore suo p̄sequendo, tunc facias duodecim liberos, &c. videre stagnū illud & tenementum, &c. vt prius.

Cap. 37.

P̄terea si facta fuerit disseisina in communia pasture tunc breue tale erit. Rex vic' salurē. Questus est mihi N. qd' R. iniuste et sine iudicio disseisuit eū de cōmuni pastura sua in illa villa, quę p̄tinet ad liberū tenementū suū in eadē villa vel in illa alia villa post vltimā transfretationē meā in Normaniā.

P. ij.

Et

Liber tertius decimus.

Et ideo tibi precipio quod si prefatus N. fecerit te securum de clamore suo psequendo tunc facias duodecim liberos &c. videre pasturam illam & tenementum & nomina eorum &c. Cap. 38.

ante cap. 7.

* In hac autē recognitione nullum essonium admittitur. Prima enim die siue venerit siue non is qui disseisinam fecit, procedat recognitio, quia hic nemini parcitur nec maiori, neque minori nec etiā warrantus expectabitur. Si quis disseisinam talē in curia recognouerit, sed warrantum inde vocant, eo ipso remanebit recognitio & ille qui hoc recognouerit in misericordia domini regis incidet, & postea summonebitur warrantus & erit placitum inter eum & alium qui eum super hoc nominavit warrantum. Illud autē sciendum quod semper victus siue fuerit appellans siue appellatus in misericordia dñi regis remanet propter violentam disseisinam. Præterea si appellans diem suū non fuerit prosequutus tunc quoq; plegij in misericordiam domini Regis incident. Simile quoq; accidet circa personam alterius si se absentauerit ad diem statutum. Pena autē huiusmodi constitutionis est misericordia

Liber tertius de cimmus. I 12

ricordia domini regis tantum. In recognitione autē ista potest cum effectu desiderare is qui nouam disseisinā probauit: ut precipiatur vic' qd' catalla & fructus per preceptū domini Regis vel eius Iustic' interim arrestatos faciat habere illi qui disseisinam probauit. In nulla autem recognitione alia mentio solet fieri per iudicium curie de catallis vel de fructibus. Et nisi vicecomes de fructibus & de catallis ei satisfacere prouiderit, tunc tale breue impetrabit is, qui inde queritur.

Cap. 39.

Rex vic' salutem. Precipio tibi quod iusticies N. quod iustē & sine dilatione reddat R. catalla sua, vnde queritur quod ea cepit iniustē & sine iudicio in libero tenemento suo in illa villa infra disseisinam quam ei inde fecit infra assisam meam, vnde ipse recuperauit seisinam coram Iustic' meis per recognitionem de noua disseisina, sicut rationabiliter monstrare poterit quod ea habere debet, ne amplius &c. T. &c.

Ante Lib. 12. cap. 18. fol. 91.

P. iij.

Hic

Hic incipit Liber decimus quartus de placitis criminalibus ad Coronam domini Regis spectantibus.

*

Cap. 1.

Lacita que ciuiler in curia proponuntur, haftenus ex parte sunt expedita. De criminalibus, restat tractandum. Cum quis itaque de morte Regis, vel seditione Regni, vel exercitus, infamatur: aut certus apparet accusator aut non: Si nullus appareat certus accusator sed fama solummodo publica accusat, tunc ab initio saluo accusatus attachiabitur, vel per plegios idoneos, vel per carceris inclusionem. Deinde autem per multas & varias inquisitiones & interrogationes coram Iustic' faciendas, inquiretur rei veritas, & id ex verisimilibus rerum indicijis, & coniecturis. Nunc pro eo, nunc contra eum qui accusatur, facientibus. Per legem apparentem purgandus est, vel omnino

Liber quartus decimus. 113

nino ab imposito crimine absolendus. Si vero per huiusmodi legem super capitali crimine fuerit quis conuictus, ex Regie dispensationis beneficio tam vite quam membrorum suorum eius pendet iudicium, sicuti in ceteris placitis de feloniam. Apparente vero certo accusatore ab initio, idem attachiabitur per plegios si quos habuerit quod placitum suum prosequetur. Sin autem plegios non habuerit, fidei sue religionis solet committi sicut in placitis omnibus de feloniam. Solet autem in talibus fides sufficere, ne nimie distractionis securitas, alios terreat a consimili accusatione. Accepta autem ab accusatore securitate de placito prosequendo, tunc is qui accusatur ut prædiximus per plegios saluos & securos solet attachiari, aut si plegios non habuerit, in carcerem detrudi. * In omnibus autem placitis de feloniam solet accusatus per plegios dimitti præterquam in placito de homicidio, ubi ad terrorem aliter statutum est. Deinde autem dies solet paribus præfigi. Qua existente, feloniam ritè currunt legitima ad ultimum autē accusatore proponente se vidisse,

P. iij.

vel

Liber quartus decimus.

vel alio modo in curia probato certissimè se
sciuisse, ipsum accusatū machinatum fuisse
vel aliquid fecisse in mortem Regis vel se-
ditionem Regni, vel exercitus, vel consen-
sisse, vel consilium dedisse, vel auctoritatem
prestuisse, & hoc ipsum iuxta considerati-
onem curiæ dirationare parato, accusato
quoque contra aduersus eundem per omnia
in curia legitime negante, tūc per duellum
solet placitum terminari. Et sciendum quod
ex quo fuerit duellum in huiusmodi placitis
vadiatū non potest alterutra partium verbis
in ipsius vadij datione propositus, aliquid
adiocere vel diminuerē, vel aliquatenus à
proposito declinare vel resilire, quin pro vi-
cto habeatur, & lege victi censeatur. Nec al-
io modo nisi de licentia domini Regis vel
eius Iustic' de cetero possūt sibi ad inuicem
reconciliari. Si vero appellator victus fue-
rit, in misericordia domini Regis remanet,
quæ qualis sit in precedentibus dictum est
satis, quæ etiam incommoda & quam infamiam
victus incurrat, satis supradictum est.
Si accusatus fuerit victus quale expectat in-
diciū, paulo ante dictum est rebus insuper
& catal-

Liber quartus decimus. 114

& catallis suis omnibus confiscatis & hereditibus suis imperpetuum exheredandis.

* Admittitur autem ad huiusmodi accusationem quilibet liber homo maior infra etatem constitutus. Si quem appellauerit attachiabitur is qui appellat ut supra expositum est. Rusticus quoque admittitur, mulier autem in nullo placito de feloniam ad accusationem admittitur, nisi in quibusdam exceptis casibus de quibus infra dicitur. * Declinare autem potest accusatus in huiusmodi placitis, per etatem & per mahemij iudicium. Aetas autem talis debet esse, quod sit sexaginta annorum vel supra. Mahemium autem esse dicitur, ossis cuiuslibet fractio, vel teste capitis per incisionem vel per abrasionem attenuatio. In tali autem casu, tenetur se purgare is qui accusatur per dei iudicium, scilicet per callidum ferrum vel per aquam pro diuersitate conditionis hominum, scilicet per ferrum callidum si fuerit homo liber, per aquam si fuerit rusticus.

Cap. 2.

* Placitum de occultatione inuenti Theauri fraudulosa ubi certus apparet accusator,

Liber quartus decimus.

cusator, modo & ordine prædictis solet tractari. Ob infamiam autem non solet iuxta legem terre aliquis per legem apparentem se purgare licet aliter per assisam fieri possit. Nisi prius conuictus fuerit vel confessus in curia aliquod genus metalli in loco proposito inuenisse & recepisse. Si autem super hoc conuictus fuerit, præsumptione contra eum faciente, tenebitur per legem apparentem se purgare, se nihil amplius ibi inuenisse vel recepisse, cetera ut prius.

Cap. 3.

* De Homicidio cum quis fuerit accusatus sub distinctione præmissa, iudicium est ordinandum & procedendum. Sciendum tamen quod in hoc placito non solet accusatus per plegios dimitti, nisi ex Regie potestatis beneficio. * Duo autem sunt genera homicidij, vnum est quod dicitur Murdrum, quod nullo vidente nullo sci-
ente, clam perpetratur, præter solum inter-
fectorem & eius complices, ita quod mox
non allequatur clamor popularis iuxta assis-
am super hoc proditam. In huiusmodi autem accusatione non admittitur aliquis nisi fuerit

Liber quartus decimus. 115

fuerit de consanguinitate ipsius defuncti, & tunc ita quod propinquior stipiti remotiorem a dirationatione excludat. Est & aliud Homicidium quod constat in generali vocabulo & dicitur simplex homicidium, In hoc etiam placito non admittitur aliquis accusator ad probationem, nisi fuerit mortuo consanguinitate coniunctus, vel homagio vel dominio, ita vt de morte loquatur sub visus sui testimonio. Preterea sciendum quod in hoc placito, mulier auditur accusans aliquem de morte viri sui si de visu loquatur. Quia vna caro fuit vir & vxor. Et generaliter admissum est quod mulier audiatur accusans aliquem de iniuria corpori suo inflictâ sicut inferius dicitur. In electione accusati erit, vel probationem ipsius mulieris sustinere contra se vel se per dei iudicium ab imposito crimine purgare. Compellitur etiam quandoque reatus de homicidio, legitimam subire purgationem, si turba sequente fuerit in fuga comprehensus, & hoc per iurata[m] patrie fuerit in curia legitime testatum. Cap. 4.

* Crimen incendij sub premissa forma & gene-

Magna carta
cap. 33. tollit
appellum femi-
næ de omni
morte præter
mortem viri
sui.

Liber quartus decimus.

& generali ordine procedit, tractatur, & terminatur.

Cap. 5.

* Crimen quoque Roberie sine specialibus intercurrentibus preteritur.

Cap. 6.

* Raptus, crimen est quod aliqua mulier imponit viro, quę proponit se à viro, vi oppressam in pace domini Regis. Tenetur autem mulier quę tale aliquid patitur, mox dum recens fuerit maleficium vicinam villam adire, & ibi iniuriam sibi illatam probis hominibus ostendere, & sanguinem si quis fuerit effusus & vestium scissiones, dehinc autem apud prepositum hundredi, idem faciat. Postea quoque in primo comitatu, id publice proponat. Deinde autem super hac querimonia facta, iudicium ut predictum est ordinabitur. Auditur itaque mulier in tali casu aliquem accusans, sicut & de qualibet alia iniuria corpori suo illata solet audiri. Sciendum tamen quod in electione accusati erit in tali casu, vel onus purgationis subire, vel mulieris probationem contra se sustinere. Preterea sciendum quod si quis in

in huiusmodi placito conuictus fuerit, simili modo ac in prædictis iuditijs de eo est iudicandum. Non enim sufficit post iudicium, malefactorem ipsum corruptam illam velle ducere in uxorem. Sic enim frequenter contingeret, seruilis conditionis homines generosissimas mulieres vnus pollutionis occasione perpetuo fedare, vel generosos homines per mulieres ignobiles fedari, & ita claram eorum parentelam indecenter denigrari. Ante iudicium inde receptum est quod de licentia Principis, vel eius Iustic' cum parentum assensu, possunt mulier accusans & accusatus beneficio coniugij sibi inuicem reconciliari.

Cap. 7.

* Generale crimen falsi plura sub se continent crimina specialia. Quemadmodum de falsis cartis de falsis mensuris, de falsa moneta, & alia similia que talem falsitatem continent, super qua aliquis accusari debeat & conuictus condemnari. Et horum omnium accusationis modus & ordo ex precedentibus satis elici potest. Illud tamen notandum quod si quis conuictus fuerit de carta falsa, distinguendum est vtrum fuerit carta Regia an

Liber quartus decimus.

an priuata. Quia si carta regia, tunc is qui
super hoc conuincitur condemnandus est
tanquam de crimine lese maiestatis. Si vero
fuerit carta priuata, tunc cum conuicto mi-
tius agendum est. Sicut in ceteris minori-
bus criminibus falsi in quorū iudicijs, con-
sistit eorum condemnatio, in membrorum,
solummodo amissione, pro regia tamen vo-
luntate & principalis dispositionis benefi-
cio sicut ab initio dictum est.

Cap. 8.

De furtis autem & alijs placitis quæ ad
vicecomitem pertinent, quia secundum di-
uersas diuersorum comitatum consuetu-
dines tractari habent & terminari, ad
præsens iuxta propositi mei exi-
gentiam quod principalem
solummodo attendit
curiam tractare
non decuit.

Explicitus est Liber legum Angliæ.

Capi-

Capitula Libri primi de

placitis quæ pertinent ad Curiam Regis, vel ad vicecomitem. Et de
effonijs & alijs preparatorijs quæ
solent in placitis euenire vi-
quequo ambe partes
finiul appareant
in Curia.

Genera placitorum. Cap. 1

Quæ crimina pertinent ad coronam
Regis, & quæ crimina ad vicecomi-
tes. cap. 2

Quæ placita ciuilia in curia Regis tractan-
tur. cap. 3

Quæ placita ciuilia per breue Regis perti-
nent ad vicecomitem. cap. 4

Quodlibet placitum de libero tenemento
vel fendo potest Rex trahere in curiam
suam quando vult. cap. 5

Breue de summonēdo aliquo vt alicui red-
dat liberum tenementum vel veniat inde
responſurus in curia Regis. cap. 6

Quid iuris sit si actore & summonitoribus
venientibus: summonitus neq; venit neq;
se effoniatore mittit ad diem statutū vel si
summonitus venerit vel nō venerit infra
tertiam

Tabula.

- tertiam summonitionem vel ad tertiam
summonitionem. cap. 7
Breue per quod saluatur dies per Regem
warrantum. cap. 8
Quid iuris sit si summonitus ad vltimum
veniens omnes summonitiones negaue-
rit. cap. 9
Quod tribus vicibus continuis potest quis-
cunque se essoniare. cap. 10
Diuerse species essoniorum. cap. 11
De essonio de infirmitate veniendi & quod
post tertium essoniū poterit infirmus per
litteras suas responsalem pro se mittere &
quid iuris sit si neutrum fecerit. cap. 12
Breue de seiscando in manum Regis tene-
mentum illius qui tribus vicibus se esso-
niauerit & ad quartum diem nec venit,
nec responsalem misit. cap. 13
Breue de capiendis essoniatoribus eiusdem. cap. 14
Item quarto summonendus est idem vt re-
spondeat de capitali placito & quare nō
warrantizauit essoniatore suum. cap. 15
Breue de summonendo plegio eiusdem es-
soniatoris. cap. 16
Quid iuris sit si prædictus tenēs venerit vel
non

Tabula.

non venerit infra xv. dies postquā eius tenementum captum est in manum domini Regis pro eius iursifia. cap. 17

Breue de facienda seifina petenti pro iursifia tenentis. cap. 18.

De effonio de infirmitate de reseātifa ca. 19

Breue de videnda infirmitate se effoniantis per infirmitatem de reseantiza vtrum sit languor an non. cap. 20.

De eo qui se effoniat nunc vno modo videlicet per infirmitatem veniendi nunc alio videlicet per infirmitatem de reseantifa. cap. 21

De tenente qui semel in curia respondit & inde dato ei die licite recessit & de iursifis eius se effoniando vel non effoniando vel primo se effoniando & postea non effoniando. cap. 22

Quod effoniator sicut & dominus eius expectandus est per quatuor dies. cap. 23

Si effoniator se effoniauerit. cap. 24

Non prodest tenenti venire post effonium eius receptum & postquā datus est dies effoniatori & aduersarius recessit à Curia. cap. 25

De effonio de esse ultra mare. cap. 26

Q. j.

De

Tabula.

De essonijs repentini casus ad saluandos
iij. dies quibus aduersarius expectatur
in curia. cap. 27

De essonijs diuersis de esse in seruitio Regis
citra mare vel vltra. cap. 28

De essonio quod dicitur de eadem villa vi-
delicet quando quis se essoniat per infir-
mitatem quando venit in villam illam
vbi est curia Regis cap. 29

De essonio de esse in peregrinatione. cap. 30

Quid iuris est si tenens non venit ad pri-
mum diem quia forte non est summoni-
tus: vel si summonitus est, vicecomes
cum breui Regis de summonitione faci-
enda non venit, vel si summonitores ab-
sint. cap. 31

De absentia & essonijs petentis qui standi
ad rectum plegios inuenit. cap. 32

De absentia & essonijs petentis, & quid iu-
ris sit si nec venerit, nec se essoniauerit
sue dederit vel non dederit plegios de
clamore suo prosequendo. cap. 33

De absentia vtriusque partis. cap. 34

¶ Capitulo

Tabula.

¶ Capitula libri secundi de his que solent contingere circa vel statim post ingressum litris & de diracionatione tenementi per duellum vel per magnā assisam & de campionibus, & de his que pertinent ad duellum vel ad magnam assisam.

Liber secundus.

DE presentia vtriusque partis & quando tenens potest vel non potest petere visum tenementi petiti & de nouis eius elsonijs. cap. 1

Breue de faciendo visu tenementi. cap. 2

De his que ad duellum pertinent & de campionibus, et de elsonijs vtriusque campionum & de pena victi. cap. 3

Breue de facienda seiscina tenementi post finem duelli ipsi petenti si eius campio victor fuerit. cap. 4

Si petentis campio victus fuerit tenens clamabit quietus. cap. 5

De magna assisa & ex quibus causis procedere habeat vel renanere. cap. 6

Commendatio magne assise, et quo ordine tenens peruenit ad beneficium eius per breue Regis. cap. 7

Q. ij.

Breue

Tabula.

Breue à tenente perquisitum de prohibendo placito super tenemento contra eum in curia alicuius iam inchoato propter magnam assisam superueniente. cap. 8

Breue de prohibendo placito de libero seruitio propter prædictam assisam. cap. 9

Per breuia prædicta tenens pacem habet de placito quod contra eum mouit petens donec per petentē perquiratur breue de summonendis quatuor militib⁹ ad eligendū duodecim milites ad prædictam recognitionem faciendam. cap. 10

Breue à petente perquisitum ad summonendos quatuor milites ad eligendum duodecim milites ad prædictam recognitionem faciendam. cap. 11

De cessionis tenentis post hanc assisam summonitam & qualiter quandoque maior quatuor milites quandoq; pauciores eligant duodecim milites vel plures ad recognitionem faciendam siue veniat siue non veniat tenens. cap. 12

De quibus rebus possit se quis ponere in magnam assisam siue contra dominum siue contra extraneum. cap. 13

Quid contineatur in sacramēto duodecim militum

Tabula.

- militum electorum ad faciendam recog-
nitionem. cap. 14
- Breue de summonendis xij. militibus prop-
ter assisam electis ut veniant ad recog-
nitionem faciendam, & de summonendo
teneute. cap. 15
- Recognitio fiet die ad assisam capiendam
prefixa siue veniat tenens siue non, nec
essoniam aliquod ei valet, secus est si se
essoniauerit petens. cap. 16
- Quid iuris sit si quidam iuratorum sciant
rei veritatē quidam non vel nulli eorum,
& qualiter iurare debent. cap. 17
- Qualiter procedit Assisa ubi omnes duode-
cim de rei veritate sunt certi siue pro pe-
tente siue pro tenente. cap. 18
- De pœna temere iurantium in magna assisa
& quod ubi non potest esse duellū, ubi non
potest esse hæc assisa, & contra. cap. 19
- Breue de facienda seifina alicui de alio
tenemento dirationato per hanc assi-
sam. cap. 20
- Quid iuris sit si nulli vel pauciores duode-
cim fuerint inuenti qui rei veritatem sci-
ant. cap. 21
- Q. iij. ¶ Capitula

Tabula.

¶ Capitula libri tertij de Warrantis, & de duobus dominis per quorum vnum se aduocat petens, & per alterum tenens.

Liber tertius.

DE diuersis Warrantis ipsius tenentis in curia apparētis, & de essonijs eorum, vel si dicat rem suam non esse sed alterius. Cap. 1

Warrantus cogitur venire ad curiā ad warrantizandū tenentem, vel ad ostēdendum quare non debeat warrantizare. cap. 2

Breue de summonendo warranto ad veniendum. cap. 3

Vtrum warrantus per breue Regis summōnitus possit se essoniare vel non, & quid iuris sit si non venit ad warrantizandum tenentem. cap. 4

Quid iuris sit quando quis omittit in curia vocare warrantum suum. cap. 5

Si tenens dicat terrā petitam esse de feodo vnius domini, et petens de alterius, summonēbuntur ipsi domini, & differri poterit placitū propter essonia illorum. cap. 6

Quid iuris sit si dominus tenentis concedat vel neget in curia terram petitam de feodo

Tabula.

odo suo esse. cap. 7
Quid iuris sit si dominus. parentis idem
concedat vel neget. cap. 8

¶ Capitula libri quarti de aduocationibus
ecclesiarum.

Liber quartus.

DE aduocationibus Ecclesiarum, & si placitum fuerit de iure aduocationis, vel de seifina ultime presentationis. cap. 1

Breue de summonendo eo qui deforciat alij presentationem ecclesie. cap. 2

De eslonijs illius qui per breue predictum est sumonitus, & quid fiet si non venerit. ca. 3

Breue de capienda presentatione ecclesie in manum Regis propter detaltam possidentis eam. cap. 4

Qualiter seifina presentationis capienda est in manum Regis, et postea a tenente replegianda. cap. 5

Quibus verbis placitum fiet de iure aduocationis, & de dirationatione eius per duellum vel per magnam assisam. cap. 6

De placito super presentatione Ecclesie non vacantis. cap. 7

Q. iiii.

Breue

Tabula.

Breue de summonenda persona Ecclesie
non yacantis, & de summonendo aduo-
cato. cap. 8

Si persona Ecclesie vel possidens presenta-
tionem non venerit ad diem statutū, vel
se cōsonauerit, & cum persona venerit
aduocet se vel per petentem vel per pos-
sidentem, & si is vel ille concesserit vel
negauerit quod persona dixerit. cap. 9

Quicumque aduocatorū presentationē cui-
cerit persona sua ecclesiā retinebit. ca. 10

Quid iuris sit si victus de iure aduocationis
perquirat assisam de presentatione vltime
personę. cap. 11

Si duo clerici contendant in curia christia-
nitatis super aliqua ecclesia qui aduocet
se per diuersos aduocatos placitū eorum
differetur petente altero aduocatorum
per breue Regis donec vnus eorum emi-
cerit in curia Regis. cap. 12

Breue de prohibendo placito in curia chris-
tianitatis de ecclesia donec diratione-
tur aduocatio in curia Regis. cap. 13

Breue item de prohibēdo placito prædicto,
et de summonendis prædictis Iudicibus
eccle-

Tabula.

ecclesiasticis, si super prohibitionem prioris brevis processerint in prædicto placito, & de summonendo illo qui alium trahit in causam in curia christianitatis. cap. 14

¶ Capitula libri quinti de questione status & de Natiuis.

Liber quintus.

Placitum de questione status quando, scilicet liber petitur in seruum vel seruus proclamat libertatem. Cap. 1

Breue per quod qui petitur in seruum, & dicit se liberum patrem habere in comitatu vt in curia regis questio hæc dijudicetur. cap. 2

Quid iuris sit si petens vel petitus ad diem non venerit, vel si se essoniauerit vel non. cap. 3

Per consanguineos liberos vel seruos probatur vel improbatur in curia libertas vel seruitus in quo placito duellum locum non habet. cap. 4

Quibus modis perducitur seruus ad libertatem, vel in ea se tuctur, sed non omnino habebit

Tabula.

habebit priuilegia liberi hominis. cap. 5
Ex quali patre vel matre nascitur natiuus,
et de partitione puerorum inter domi-
nos. cap. 6

¶ Capitula libri sexti de Dotibus.

Liber sextus.

QVanta, & qualis, & ex quibus rebus
debeat esse rationabili dos. Cap. 1

Item de eodem plenius & quando am-
pliatur dos ratione questus vel non. cap. 2

Vir sed non vxor de dote facere poterit
quicquid voluerit. Et si vxor contraxerit
post mortem viri, dotem amittet. cap. 3

Qualiter mortuo viro vxor possit ingredi
dotem suam nominatam. cap. 4

Breue de recto ad warrantum pro adipis-
cenda parte dotis que abest. cap. 5

Placitum de recto de parte dotis alienata
deducitur in curia warranti vel in comi-
tatu cum ipse defecerit de recto, & ab-
inde in curia Regis trahitur si Iusticijs
placuerit. cap. 6

Breue de transferendo placito de parte do-
tis a comitatu in curiam Regis. cap. 7
Sicut

Tabula.

Sicut prædicta loquela, ita & omnis alia cum
Iusticijs placuerit transseatur a comitatu
ad curiam Regis, et qualiter loquela hæc
de parte dotis ibi deduci debeat. cap. 8

Breue de summonendo herede defuncti ad
warrantizandum dotem. cap. 9

Quid iuris sit si heres summonitus nec ve-
nit, nec se effoniauerit. cap. 10

Quid iuris sit si heres ad curiam veniens
concedat vel neget quæ mulier dicit de
parte dotis. cap. 11

Si villa detur in dotem cum omnibus par-
tium suis cui aliqua eius pertinētia deest
tempore dotationis sed postea perqui-
ritur. cap. 12

Si vir dotem vxoris alienauerit, heres eius
eam deliberabit vel excambiat. cap. 13

Si tota dos alienata fuerit placitū ab initio
erit in curia Regis. cap. 14

Breue de summonitione facienda, propter
dotem de qua nihil a muliere habe-
tur. cap. 15

Quod necessaria sit heredis præsentia, ubi
placitatur de dote, & per quod breue
summonetur. cap. 16

De

Tabula.

De placito Dotis nominate aut non nominate, et si dos non fuerit nominata que debeant diuidi inter mulierem & heredem, & que non ut habeat mulier dotem rationabilem, & de diuersis casibus que circa dotem emergere solent. cap. 17
Breue de Dote amensuranda si maior est dote rationabili. cap. 18

¶ Capitula libri septimi de Heredibus legitimis & Bastardis masculis siue feminis maioribus siue minoribus, et de custodia, et priuilegio minorum & de vltimis heredibus qui sunt domini cum feodum cadit in manum eorum & de heredibus intestatis & de usurarijs & eorum heredibus, & de maritagijs, & alijs donationibus antecessorum & eorum testamentis & debitis que omnia heredes eorum tenentur warrantizare.

Liber septimus

De donationibus que sunt de hereditate vel questu in maritagijs vel seruitutibus pro seruitio vel collegio tempore

Tabula.

- tempore sanitatis vel infirmitatis vel
bastardo filio vel mulierato, & de que-
stionibus iuris circa has donationes,
& de donationibus episcoporum & pre-
latorum. cap. 1
- Quod hæredes debent warrantizare dona-
tiones antecessorum. cap. 2
- Multiplex distinctio hæredum siue fuerint
masculi siue fœminæ, & de iuribus earum &
qui hæredes alijs preferuntur, & distinctio
hereditatum quando diuiditur hæredi-
tas inter hæredes & quando non. cap. 3
- De hæredibus ex transuerso venientibus
qui eorum alijs preferantur. cap. 4
- Quod hæres debeat testamentum anteces-
soris seruare & eius debita reddere &
qui possunt facere testamentum & de quib⁹
& quantis rebus & quibus psonis. cap. 5
- De testibus & executoribus testamento-
rum. cap. 6
- Breue de faciendo stare rationabilem diui-
sam. cap. 7.
- De placito de diuisa mortuorum & quod
fieri habeat in curia christianitatis. cap. 8
- De hæredibus maioris & minoris ætatis, &
de iure maiorum & priuilegio in custo-
dia

Tabula:

- dia minorum. cap. 9
Quod hæredes debeant esse in custodia
Regis vel aliorum capitalium domino-
rum. cap. 10
In quorum custodia debeant esse hæredes
Sokomannorum. cap. 11
De iure mulierum hæredum et viduarum
& custodia earum & quorum assensu nu-
bere debent. cap. 12
Bastardus & qui non est natus de legitimo
matrimonio heres esse nō potest, & quod
placitum de bastardia in curia christia-
nitatis agitur. cap. 13
Breue de bastardia per quod de Bastardia
placitatur in curia christianitatis. cap. 14
Quando aliquis dicendus est rectus hæres
aut bastardus. cap. 15
De hæredibus bastardi vel intestati vel vsu-
rarij & de catallis eorum. cap. 16
Ex quot & quibus causis civilibus siue cri-
minalibus cadunt catalla vel hæredita-
tes in manus Regis vel dominorum qui
tunc dicuntur ultimi heredes. cap. 17
Distinctiones & iura maritagiorum & in
qua curia placitari debent. cap. 18

¶ Capitula

Tabula.

7 **Capitula libri octauī de concordia facta in curia & de cirographis concordiam continentibus & de recordis curiē vel curiarū si alterutra partium concordium & finem factum in curia infregerit.**

Liber octauus.

- D**E concordia facta in curia Regis. cap. 1
Forma cuiusdam cirographi curiē Regis de causa in curia Regis terminata. cap. 2
Forma alteriusmodi cirographi curiē Regis de causa in curia minori terminata sed in curia Regis recordata. cap. 3
Breue de obseruando fine facto in curia Regis si alterutra partium infregerit vel cirographo communi contradixerit. cap. 4
Breue de obseruando fine facto in curia Regis alterutra partium iam infracta. cap. 5
Breue de summonendis iusticijs itinerantibus ad faciendum in curia recordū concordie coram eis facte. cap. 6
Breue de recordo comitatus transmittendo ad curiam de supradicta loquela coram iusticijs itinerantibus deducta. cap. 7
De

Tabula.

De recordis curie & quod eis semper est
standum & de recordis aliarum curiarum
& quod eis non semper est standum nisi
in casibus, & de iudicio illarum si falsum
dicatur ab alterutra partium. cap. 9

Breue item de quo supra, id est de recordo
comitatus ex consensu partium trans-
mittendo ad curiam de aliqua loquela.
cap. 10

Item de recordis minorum curiarum factis
in curia Regis causa consilij capiendi &
de recordis comitatus in casibus quibus-
dam. cap. 11

¶ Capitula libri noni de homagijs & rele-
uijs, & seruitijs, & auxilijs, & de purpre-
sturis, & limitibus inuasis.

Liber nonus.

DE homagijs & releuijs, & quando & a
quo & qualiter, & quibus dominis fieri
debet homagium & releuium, & quid &
debet homo domino suo ex homagio
quid dominus poterit sua autoritate sine
breui Regis cogere vassallum respondere
ei

Tabula.

ei in curia sua si inique aliquid egerit erga
dominum contra homagium suum & si
seruitium ei debitum de terra sua non fe-
cerit.

cap. 1

De quibus rebus fiant homagia & quibus
non.

cap. 2

Quibus personis fiant homagia & de rele-
uijs questio.

cap. 3

Item de homagijs & releuijs & quando &
à quibus, et quibus dominis fieri debeant
vel non debeant homagia & releuia &
quid debeat homo domino suo vel non,
ex homagio nouo vel veteri & de war-
rantizatione tenementi dati pro seruitio
vel homagio alicui.

cap. 4

Breue de recipiendo homagio & rationa-
bili releuiio.

cap. 5

Verum quis cogitur vel non cogitur reci-
pere homagium & releuium alterius.

cap. 6

Breue de summonenda magna assisa quam
vassallus in ea se ponit contra dominum
suum petentem eius hæreditatem per
breue Regis de recto & nolentem eius
homagium inde recipere.

cap. 7

R. j.

Verum

Tabula:

Verum possit dominus cogere in curia sua
vassallum autoritate propria sine breui
Regis prestare sibi auxilium & seruitia
et releuia. cap. 8

Breue de iusticiando vassallo ad redēda do-
mino prædicta si ipse dominus impotens
est illum per se iusticiare. cap. 9

De placito prædicto per prædictum breue
inter dominum & vassallum in comitatu
et quod misericordia cuiuslibet placiti
quod in comitatu deducitur vic' debe-
tur. cap. 10

De purpresturis quas quis facit contra re-
gem vel contra dominum suum vel con-
tra alium quemlibet & de misericordia
Regis qualis sit. cap. 11

Breue de iusticiando tenente alicuius stan-
di ad rectum domino suo in curia domi-
ni sui de purprestura quam contra eum
fecit. cap. 12

Item de purpresturis contra dominum vel
alium quemlibet de limitibus inuasis.
cap. 13

Breue de faciendis rationabilibus diuisionis
inter diuersa tenementa. cap. 14

¶ Capitula

Tabula.

¶ Capitula libri decimi de debitis laicorum
quæ debentur ex diuersis contractibus vi-
delicet ex venditione, emptione, donati-
one, mutuo, commodato, locato, conduc-
to & de plegijs & vadijs mobilibus siue
imobilibus & de cartis debita continen-
tibus.

Liber decimus.

- P**lacitum de debitis laicorum. cap. 1
Breue de summonitione facienda prop-
ter debita reddenda. cap. 2
Qualiter distringendus est debitor vt ve-
niat de debito responsurus & de debito
quod debet sub plegiorum datione. cap. 3
Breue de summonendo plegio debitoris vt
reddat pro eo si ipse defecerit. cap. 4
Si plegij apparentes in curia confiteantur
vel negent omnes vel quidam plegiatio-
nem & de iure plegiorum & de contentio-
ne inter ipsos & quando habent regres-
sum ad eum quem plegiauerint & quan-
do non. cap. 5
De debito qd' sub vadij positione debetur:
R. ij. et

Tabula:

Verum possit dominus cogere in curia sua
vassallum autoritate propria sine breui
Regis prestare sibi auxilium & seruitia
et releua. cap. 8

Breue de iusticiando vassallo ad redēda do-
mino prædicta si ipse dominus impotens
est illum per se iusticiare cap. 9

De placito prædicto per prædictum breue
inter dominum & vassallum in comitatu
et quod misericordia cuiuslibet placiti
quod in comitatu deducitur vic' debe-
tur. cap. 10

De purpresturis quas quis facit contra re-
gem vel contra dominum suum vel con-
tra alium quemlibet & de misericordia
Regis qualis sit. cap. 11

Breue de iusticiando tenente alicuius stan-
di ad rectum domino suo in curia domi-
ni sui de purprestura quam contra eum
fecit. cap. 12

Item de purpresturis contra dominum vel
alium quemlibet de limitibus inuasis.
cap. 13

Breue de faciendis rationabilibus diuisis
inter diuersa tenementa. cap. 14

¶ Capitula

Tabula.

¶ Capitula libri decimi de debitis laicorum
quæ debentur ex diuersis contractibus vi-
delicet ex venditione, emptione, donati-
one, mutuo, commodato, locato, conduc-
to & de plegijs & vadijs mobilibus siue
imobilibus & de cartis debita continen-
tibus.

Liber decimus.

- P**Lacitum de debitis laicorum. cap. 1
Breue de summonitione facienda prop-
ter debita reddenda. cap. 2
Qualiter distringendus est debitor vt ve-
niat de debito responsurus & de debito
quod debet sub plegiorum datione. cap. 3
Breue de summonendo plegio debitoris vt
reddat pro eo si ipse defecerit. cap. 4
Si plegij apparentes in curia confiteantur
vel negent omnes vel quidam plegiatio-
nem & de iure plegiorum & de contentio-
ne inter ipsos & quando habent regres-
sum ad eum quem plegiauerint & quan-
do non. cap. 5
De debito qd' sub vadij positione debetur:
R. ij. et

Tabula.

et de distinctione & iure vadiouū. cap. 6
Breue de summonendo debitore de vadio
acquietando versus creditorem cum ter-
minum statutum preterijt. cap. 7

Si debitor apparens in curia consteatur vel
neget vadium suum esse vel debitum ac-
cepisse & de iure vadiorum & de diuersi-
tate eorum siue sunt mobilia siue immo-
bilia. cap. 8

Breue de summonendo creditore de resti-
tuendo vadio debitori. cap. 9

Si creditor apparens in curia dicat se vadi-
um tenere vt vadium vel vt feodū suum.
cap. 10

Si creditor per debitorem vel per alium à
seisina vadium ceciderit illud non recu-
perabit. cap. 11

Si creditor petat quod sibi detur per fidem
vel per testes vel per duellum vel per car-
tam & qualiter probatur vel improbat
carta & quorū modis quis conuictus cadit
in misericordiam Regis. cap. 12

De his quæ debentur ex causa commoda-
ti. cap. 13

De his quæ debentur ex causa emptionis
vel

Tabula.

vel venditionis, et si res empta fuerit tradita vel non, vel pretium vel arte dare, & ad quem spectat vitium vel periculum rei emptę. cap. 14

De warrantizatione rei immobilis vel mobilis vendite vel donate siue fuerit furtiva vel non. cap. 15

Breue de attachiando eo qui clamarur warrantus rei furtive. cap. 16

De incerto warranto rei furtive, & de generali probatione in curia rei emptę vel commodate. cap. 17

De his que debetur ex causa locati vel conducti, & quod de predictis priuatis contractibus non se intromittat curia Regis. cap. 18

¶ Capitula libri vndecimi de responsalibus qui loco dominorum ponuntur in curia ad lucrandum vel perdendum pro eis.
Liber vndecimus.

Q Valiter ponantur responsales in curia loco dominorum suorum. Cap. 1

Breue de recipiendo responsalem in alia curia quem constituit dominus eius

R. iij.

in

Tabula.

in curia Regis responsalem pro eo. cap. 2
Quod responsali suo tantum & non domino prosunt essoinia, & de remouendo primo responsali & alio substituendo, & quis quem poterit ponere responsalem. cap. 3

Dominus tenere cogitur quod responsalis fecerit nec grauaturs responsalis licet dominus non sit soluendo. cap. 4

Qui possunt vel non possunt responsales fieri vel facere per literas, vel sine, & an responsalis possit facere pro se responsalem vel pro domino. cap. 5

¶ Capitula libri duodecimi de placitis de recto, & de diuersis breuibus Regis de recto vicecomitibus vel dominis feodi directis super diuersis casibus.

Liber duodecimus.

PLacita de recto quandoque ab initio tractantur in curia Regis quandoque ex minoribus curijs ex post facto ad eam transferuntur ex pluribus causis. ca. 1
Nemo potest alium trahere in placitum de libero seruitio vel tenemento sine breui Regis

Tabula.

Regis directo ad dominum de quo clamat tenere. cap. 2

Breue de recto pro tenemē o libero ad dominum de quo quis clamat tenere. cap. 3

Breue de recto pro redditu libero ad eundem. cap. 4

Breue de recto pro tenemento vel redditu libero. cap. 5

Placita cuiusque curie secundum consuetudines suas agitantur. cap. 6

Quo ordine & quomodo & in quo loco debeat petens probare curiam aliquam sibi de recto defecisse antequam transferat locum suam ad comitatum vel ad curiam Regis, & quid iuris erit si eam transferat sine probatione defectus ipsius curie. cap. 7

Ad dominum de quo quis clamat tenere debet breue de recto dirigi, et quid iuris sit si petens de vno clamat tenere, & tenens non de illo sed de alio teneat. cap. 8

Quæ placita de recto ad Vicecomitem pertinent, de quibus breuia inferius ponuntur. cap. 9

R. iij.

Breue

Tabula.

- Breue de recto de non vexando tenente in-
debitis cōsuetudinibus & seruitijs. cap. 10
Breue de natiuis & fugitiuis. cap. 11
Breue de auerijs replegiādis quę capta sunt
pro indebitis consuetudinibus donec lo-
quela audiat in comitatu. cap. 12
Breue de pastura amensurāda inter aliquos
secundum quantitatem feodorum eorun-
dem. cap. 13
Breue de assiamētis consuetis habendis
in bosco & pastura in liberis tenemen-
tis. cap. 14
Breue ne capitalis dominus indebitis con-
suetudinibus vexet tenentem sui tenen-
tis, & de auerijs eius replegiandis donec
loquela audiat in curia Regis. cap. 15
Breue de faciendis rationabilibus diuisis
inter duo tenementa. cap. 16
Breue de faciēda diuisa mortuistare. cap. 17
Breue de reddendis catallis quę capta sunt
in tenemento, cum ipso tenemento cu-
ius petens recuperauerit seisinam per re-
cognitionem nouę disseisinę. cap. 18
Breue ne quis negotium quod sibi a Rege
vel a Iusticijs attornatum est facien-
dum,

Tabula.

dum, alij vel alijs attornet facien-
dum. cap. 19

Breue de rationabili dote habenda, & ne de
catallis defuncti fratri diuisa donec eius
debita persoluantur. cap. 20

Breue de prohibendo placito in curia chri-
stianitatis de laico feodo. cap. 21

Breue de attachiando illo qui alium trahit
in placitum de laico feodo suo in curia
christianitatis, & de prohibendo alio ne
placitum illud sequatur. cap. 22

Placita comitatum: quia ibi diuersis mo-
dis deducuntur, pro diuersitate consue-
tudinum illorum in hoc libro omittun-
tur. cap. 23

Si breue de recto plus vel minus vel aliter
contineat quam deberet, vel si circa no-
men vel seruitij quantitatem in eo erre-
tur. cap. 24

Nemo cogitur respondere in placito de suo
libero tenemento sine breui Regis, nisi
fuerit tenementum ecclesie, quod quidem
placitum in foro ecclesie deducetur, nisi
recognitio inde petatur an sit ecclesiasti-
cum vel laicum. cap. 25

¶ Capitula

Tabula.

¶ Capitula libri decimitertij de placitis per
Assisas & recognitiones, & de diuersis
disseisinis.

Liber tertius decimus.

- P**ost placita de recto agitur hic de placi-
tis de seisinis per recognitiones. cap. 1
De diuersis recognitionibus. cap. 2
De morte antecessoris cuius heres maior
est. cap. 3
Breue de morte antecessoris qui obiit in
peregrinatione. cap. 4
De morte antecessoris cuius heres minor
est. cap. 5
Breue de morte antecessoris qui habitum
religionis assumpsit. cap. 6
Quo ordine perueniatur ad hanc assisam de
morte antecessoris, & de essonijs tenen-
tis. cap. 7
Breue de facienda seisina petenti post re-
cognitionem factam. cap. 8
Post seisinam tenementi & catallorum in
eo inuentorum petenti factam remanet
placitum de recto petenti. cap. 9
Si seisina adiudicata fuerit tenenti absenti
rema-

Tabula.

- remanet placitū de recto petenti. cap. 10
Qualiter procedet hęc assisa cum uterque
tunc litigantium maior fuerit & p̄sens
in curia, vel pro quibus articulis a te-
nente petenti obiectis remanere debe-
at. cap. 11
Qualiter procedet hęc assisa cum uterque
fuerit minor vel solum petens. cap. 12
Qualiter procedet vel remanebit hęc assisa
cum solus tenens fuerit minor. cap. 13
Breue de summonenda recognitione vtrum
pater minoris contra quem alius petit
recognitionem de morte antecessoris
seisitus fuerit de aliquo tenemento die
quo obiit vt de feodo vel vt de war-
da. cap. 14
Item qualiter procedet vel remanebit hęc
assisa cū solus tenens fuerit minor. cap. 15
Breue de summonenda recognitione vtrum
aliquis sit infra etatem vel non. cap. 16
Quid iuris sit si p̄dictus qui minorem se
dixit per hanc recognitionem indicetur
esse maior vel minor. cap. 17
De recognitione de vltimis p̄sentationi-
bus personarum. cap. 18
De

Tabula.

¶ Capitula libri decimertij de placitis per
Assisas & recognitiones, & de diuersis
disceissinis.

Liber tertius decimus.

- P**ost placita de recto agitur hic de placi-
tis de seisinis per recognitiones. cap. 1
De diuersis recognitionibus. cap. 2
De morte antecessoris cuius heres maior
est. cap. 3
Breue de morte antecessoris qui obiit in
peregrinatione. cap. 4
De morte antecessoris cuius heres minor
est. cap. 5
Breue de morte antecessoris qui habitum
religionis assumpsit. cap. 6
Quo ordine perueniatur ad hanc assisam de
morte antecessoris, & de essonijs tenen-
tis. cap. 7
Breue de facienda seisina petenti post re-
cognitionem factam. cap. 8
Post seisinam tenementi & catallorum in
eo inuentorum petenti factam remanet
placitum de recto petenti. cap. 9
Si seisina adiudicata fuerit tenenti absenti
rema-

Tabula.

- remanet placitū de recto petenti. cap. 10
Qualiter procedet hęc assisa cum vterque
tunc litigantium maior fuerit & p̄sens
in curia, vel pro quibus articulis a te-
nente petenti obiectis remanere debe-
at. cap. 11
Qualiter procedet hęc assisa cum vterque
fuerit minor vel solum petens. cap. 12
Qualiter procedet vel remanebit hęc assisa
cum solus tenens fuerit minor. cap. 13
Breue de summonenda recognitione vtrum
pater minoris contra quem alius petit
recognitionem de morte antecessoris
scisitus fuerit de aliquo tenemento die
quo obiit vt de feodo vel vt de war-
da. cap. 14
Item qualiter procedet vel remanebit hęc
assisa cū solus tenens fuerit minor. cap. 15
Breue de summonenda recognitione vtrum
aliquis sit infra etatem vel non. cap. 16
Quid iuris sit si p̄dictus qui minorem se
dixit per hanc recognitionem iudicetur
esse maior vel minor. cap. 17
De recognitione de vltimis p̄sentationi-
bus personarum. cap. 18
De

Tabula.

De essonijs huius recognitionis, & de iure eius, & qualiter, & quibus rationibus procedat vel remaneat. cap. 19

Breue de summonenda recognitione de ultimis presentationibus personarū. cap. 20

Breue de summonenda recognitione vtrum vltima presentatio alicuius ecclesie facta fuerit vt de feodo vel vt de warda. cap. 21

Quid iuris sit si per recognitionem vel hoc vel illud iudicetur. cap. 22

De recognitione vtrum aliquod tenementum sit laicum vel ecclesiasticum. cap. 23

Breue de summonēda recognitione vtrum aliquod tenementum sit laicum vel ecclesiasticum. cap. 24

De essonijs huius recognitionis & de iure eius & quod eisdem rationibus procedit vel remanet quibus alię supradictę recognitiones. cap. 25

De recognitione vtrum aliquis obierit seifitus de aliquo tenemento vt de feodo vel vt de vadio vbi verus hæres est pētens. cap. 26

Breue de summonēda recognitione vtrum aliquis

Tabula.

aliquis teneat aliquod tenementum in feodo vel in vadio vbi verus heres est petens. cap. 27.

Item de recognitione prædicta vbi verus hæres est tenens. cap. 28

Breue de summonēda recognitione vtrum quis obierit seifrus de tenemento aliquo de feodo vel vt de vadio vbi verus hæres est tenens. cap. 29

Quid iuris sit si per recognitionem vel hoc vel illud probetur & an expectandus sit warrantus in hac vel in alia recognitione. cap. 30

De tribus recognitionibus residuis simul videlicet vtrum quis sit infra ætatem vel non & vtrum quis seifritus fuerit de aliquo tenemento libero de quo obiit an de feodo vel de warda & vtrum quis præsentauit vltimam personam occasione feodi sui vel warde. cap. 31

Breue de noua disseisina de libero tenemento. cap. 32

De recognitione de noua disseisina quæ ad arbitrium Regis quandoq; sit maior quādoque minor. cap. 33

Breue

Tabula.

De effonijs huius recognitionis, & de iure eius, & qualiter, & quibus rationibus procedat vel remaneat. cap. 19

Breue de summonenda recognitione de ultimis presentationibus personarū. cap. 20

Breue de summonenda recognitione vtrum vltima presentatio alicuius ecclesie facta fuerit vt de feodo vel vt de warda. cap. 21

Quid iuris sit si per recognitionem vel hoc vel illud iudicetur. cap. 22

De recognitione vtrum aliquod tenementum sit laicum vel ecclesiasticum. cap. 23

Breue de summonenda recognitione vtrum aliquod tenementum sit laicum vel ecclesiasticum. cap. 24

De effonijs huius recognitionis & de iure eius & quod eisdem rationibus procedit vel remanet quibus alię supradictę recognitiones. cap. 25

De recognitione vtrum aliquis obierit seifitus de aliquo tenemento vt de feodo vel vt de vadio vbi verus hæres est petens. cap. 26

Breue de summonenda recognitione vtrum aliquis

Tabula.

- aliquis teneat aliquod tenementum in feodo vel in vadio vbi verus hæres est tenens. cap. 27.
- Item de recognitione prædicta vbi verus hæres est tenens. cap. 28
- Breue de summonēda recognitione vtrum quis obierit seiscitus de tenemento aliquo de feodo vel vt de vadio vbi verus hæres est tenens. cap. 29
- Quid iuris sit si per recognitionem vel hoc vel illud probetur & an expectandus sit warrantus in hac vel in alia recognitione. cap. 30
- De tribus recognitionibus residuis simul videlicet vtrum quis sit infra ætatem vel non & vtrum quis seiscitus fuerit de aliquo tenemento libero de quo obiit an de feodo vel de warda & vtrum quis præsentauit vltimam personam occasione feodi sui vel warde. cap. 31
- Breue de noua disseisina de libero tenemento. cap. 32
- De recognitione de noua disseisina quæ ad arbitrium Regis quandoq; sit maior quādoque minor. cap. 33
- Breue

Tabula.

Breue de noua disseisina de libero tenemē-
to. cap. 34

Breuia de noua disseisina varianti secundum
diuersitatem tenementorum in quibus
sunt disseisine. cap. 35

Breue de noua disseisina de fossato leuato
vel prostrato. cap. 36

Breue de noua disseisina de stagno molen-
dini exaltato. cap. 37

Breue de noua disseisina de communi pa-
pastura. cap. 38

De iure & pertinentijs & effectu huius re-
cognitionis per quam cum tenemen-
to etiam catalla in eo capta recuperan-
tur. cap. 39

Breue de reddendis catallis quæ capta sunt
in tenemento cum ipso tenemento cuius
petens recuperauit seisinam per hanc re-
cognitionem. cap. 40

¶ Capitula libri quarti decimi de placitis de
criminibus quæ ad coronam regis spectant.
Liber quartus decimus.

DE placito de crimine lese maiestatis
cum videlicet quis famatur vel ac-
cusatur

Tabula.

cusatur quod machinatus sit in mortem Regis vel in seditionem regni vel exerci- tus.	cap.1
De placito de occultatione inuenti thesauri fraudulosa.	cap.2
De placito de homicidio siue sit murdrum siue aliud homicidium.	cap.3
De placito de crimine incendij.	cap.4
De placito de crimine Robarie.	cap.5
De placito de crimine raptus.	cap.6
De placito de crimine falsi.	cap.7
Placitum de furtis ad vicecomites perti- net.	cap.8

FINIS.

